

Om tuberkulose og kjønssygdomme paa
Grønland, se Schaffalitzky de Muckadell:
Grønland i forbandningens tegn", s. 56

med et Mod, en Udholdenhed og en national Disciplin, som har vakt og

anderens Respekt og aab-

ndelse. Men Grækenland

seks Maaneders Krig

havde tæret haardt paa

Reserver. Skulde Græ-

ve haft Haab om at hæ-

igere Tid, maatte meget

tær Hjælp, end der

være sat ind. Men

begrænset, og materiel

Hjælp er vistnok slet

frem til Balkan, ialt Fald

oslavien. Samtidig blev

remstød foretaget med

irakter af „nu eller al-

ld hele den Anspændelse

aandenværende Kræfter,

aget ethvert tysk Frem-

denne Krig. Uanset at

fordelt mange Steder,

n enkelte tyske Offen-

Kraft og i et Omfang,

var netop dér, Krigens

ulde falde. Resultatet

1: Jugoslavien slaaet

esten hele det græske

en Del af Øerne besat,

ns hidtidige Fase i det

afsluttet med en tysk

Tale i Søndags indrøm-

minister Churchill Ne-

„Der er sket alvorlige

Balkan. Jeg har aldrig

remstille vore Nederlag

eligt Spørgsmaal, efter

Jugoslavien og Græken-

sentlige er afsluttet, ly-

der nu ske? Man kan

lenseende kun gisne.

te om en Trusel mod

ikens Forsamlingssal en Afskedsfest, og hvilken Frøken Deichmann vil faa overrakt en Mindegave fra Direktio-

en, og hvor Venner og Kammerater

l samles og hædre hende.

Nationaltidende, 29.—4.—1941.

Sundhed og Sygdom i Grønland

Af O. Helms

Overlæge O. Helms skriver i denne Kronik om Forfatteren, Læge A. Bertelsens store Værk om Grønlands Sygdomsbeskrivelse, hvorefter er udkommet tre Afhandlinger.

VIL man vide noget om Grønland og Befolkningen der, saa er der ingen Mangel paa Bøger, hvorfra man kan faa Oplysning herom; men er der et eller andet særligt Felt, hvor man vil have mere indgaaende Kundskab om Landet og dets Historie, dets Befolkning og dets Natur, om Opdagelsesrejserne, der er foretagne i Grønland, og om Havene, der omgiver Landet, saa vil man ikke gaa fejl ved at søge til det mægtige for 62 Aar siden paa-begyndte Værk, der under den beskedne Titel „Meddelelser om Grønland“ nu er naaet til 120 tildels meget anselige Bind. For de fleste vil vel de af Bindene, der indeholder Beretningerne om de talrige Opdagelses- og Forskningsrejser, der i Tidernes Løb er foretagne i Grønland, fra de første Rejser langs Kysten og Vandringer ind paa Indlandsisen og Holms og Gardes Færd langs Grønlands Østkyst til Mylius

Erichsens saa sørgeligt endte Rejse og Knud Rasmussens mange Ekspeditioner, være den mest søgte Læsning; men indenfor ethvert Af-snit af Videnskaben er der noget for de specielt interesserede, ligesom der blandt de talrige Bind ogsaa findes Optryk af de første Beretninger om Grønland fra Egedernes Tid.

Mange af Bindene handler om det grønlandske Folk, dets Indvandring, Sprog, Levevis, Maaden, hvorpaa det erhverver Føden, dets aandelige Liv, digteriske og musikalske Evner. Som rimeligt er behandles ogsaa indgaaende Grønlandernes Sygdoms- og Sundhedsforhold ligesom Grundlaget herfor: deres Levevis, Boliger og Ernæring. I det nævnte Værk er der udkommet tre Afhandlinger paa tilsammen over 500 Sider med Titlen „Grønlands medicinske Statistik og Nosografi“ (Sygdomsbeskrivelse) med Undertitlen: „Under-

søgelser og Erfaringer fra 30 Aars grønlandsk Lægevirksomhed“. Naar Forfatteren heraf, Læge A. Bertelsen, har været Læge i Grønland i 30 Aar og efter sin Hjemkomst Lægekonsulent for Grønlands Styrelse, har han jo et rigt Stof at øse af, og de tre foreliggende Bind, der hedder „Grønlands Befolkningsstatistik 1901—1930“, „Sundhedsvilkaarene i Grønland“ og „Det sædvanlige grønlandske Sygdomsbillede“ giver, sammenholdt med de talrige større og mindre Arbejder, Bertelsen har skrevet om Sygdomsforholdene i Grønland, og andres Afhandlinger om samme Emne, en fyl-dig og lærerig Oversigt over, hvorledes Livet former sig for Grøn-lænderne, paa hvilke Maader Sygdom rammer dem, og hvorledes Døden sluttelig indhenter dem. Men der er unægtelig ogsaa flere Kilder at øse af end dem, jeg havde for snart halvhundrede Aar siden, da jeg efter et Ophold i Grønland skrev lidt om nogle Sygdomsforhold der. Det var snart gaaet igennem, hvad der da fandtes, medens der nu, ikke mindst af de energiske Læger, der i de senere Aaringer har virket deroppe, er givet udmærkede Meddelelser og Oplysninger om Sygdomsforholdene i Grønland, og de mægtige Litteraturlister viser, hvilket Stof Bertelsen har haft til Raadig-hed.

Naar man har kendt Forholdene i Grønland for et halvt Hundrede Aar siden, hvad man vel nu kan kalde „gamle Dage“, er der noget højst mærkeligt i at læse om den Forandring, der nu er sket paa alle Omraader ikke mindst paa Læge-væsenets med forøget Tal af Læger, moderne Sygehuse, Sygeplejer-sker og Motorbaade, der hurtigt bringer Lægerne afsted paa deres Embedsrejser. Men ogsaa paa mange andre Maader er Forholdene ændre-de i Grønland. For mig staar det saaledes, at da jeg kom til Grøn-land i 1890, levede Grønlanderne i de fleste Henseender som i de før-ste Aaringer efter Hans Egedes Genopdagelse af Landet eller Kolo-nisering af det, hvad man nu vil kalde det. Paa talrige Maader har Grønlanderne fjernet sig mere og mere fra deres oprindelige Levevis, hvor Fangsten af Sælhundede var det bærende for Samfundet. Nu har de i mange Henseender nærmet sig den europæiske Kultur. At ikke alle de Forbedringer og Fremskridt, der er sket, har været til Gavn for Be-folkningens Sundhedstilstand, frem-gaar tydeligt af Bertelsens Arbej-der. Men det er ogsaa en hel Om-væltning, der er sket i deres Livs-forhold, og en saadan gaar jo ikke af, uden at der slaas noget i Styk-ker. Grønlandere af ublandet eski-moisk Race er vel paa Grønlands

Skip. der i København. Vig-Nielsens Funktionstid som Stationsforstander er helt faldet i Sønderjylland, hvor han har gjort sig meget afholdt.

Vestkyst efterhaanden kun et Min-dretal; hos de allerfleste vil der paa et eller andet Punkt i Stamtavlen findes arisk Indblanding. Bertelsens Arbejde omfatter ogsaa Forholdene ved Kolonierne paa Grønlands Øst-kyst, Angmagsalik og Scoresbysund, men jeg indskrænker mig her til Omtale af Forholdene paa Vestky-sten.

Titelen paa det første Bind af Bertelsens Bog „Befolkningsstati-stik“ lyder maaske ikke særlig spæn-dende, men unægtelig er der megen interessant Kundskab at hente her-af, som f. Eks. at Fødslerne An-tal er i stadig Tiltagende, og at der i hvert Ægteskab, der har va-ret gennem mange Aar, gennemsnit-lig er over 6 Børn. Dødeligheden er vel dobbelt saa høj som i Dan-mark, men stadig aftagende og har aldrig været saa lav som i det sidst medregnede Tiaar 1921—1930; i nogle Distrikter er den nu kun halv saa høj som i sidste Tiaar af for-rige Aarhundrede. Ved Dødsarsa-gerne er der unægtelig en betydelig Forskel fra danske Forhold i den store Rolle, Ulykkestilfælde, særlig Drukning i Kajak, spiller; bedre end af alle andre Tal ses det af, at i Grønland skyldes hos Mænd i Alderen fra 15—30 Aar hvertandet Dødsfald Ulykkestilfælde, overvej-ende Drukning; denne Dødsmaade er imidlertid taget noget af i de se-

nere Aar sammen med den aftagende Sælfangst. Men blandt alle Dødsårsager kommer ingen i Nærheden af Tuberkulosen, der i det angivne Tidsrum 1921—30 optraadte med en Dødelighed 16 Gange saa stor som i Danmark. En Trediedel af samtlige Dødsfald skyldes den. De epidemiske Sygdomme, som i det sidste Tiaar har raset stærkt, har ændret Forholdet med Dødsårsagerne, idet nogle af dem har været morderiske, saaledes som siden skal omtales.

I det med mange Illustrationer forsynede Arbejde om Sundhedsvilkaarene i Grønland faar man først Besked om Bebyggelsen; det ses, at siden den første Optælling af Boligerne i 1884 er deres Antal forøget med 130 pCt., medens Befolkningens Antal kun var steget med godt 50 pCt., men Rummet i Husene er stadig overmaade lille i Forhold til Antallet af Personer. Den oprindelige grønlandske Hustype, Hytten med Vægge af Tørv og Kampesten, med fladt Tag og den lange, lave Indgang er efterhaanden mere og mere forsvundet og har givet Plads for Boliger, der nærmer sig den europæiske Type; sjældent findes de gamle Ruder af Sæltarme, nu er der næsten overalt Glasruder, ofte forholdsvis store, og Gulvene er nu næsten overalt af Træ, ligesom en indvendig Træbeklædning er almindelig. Men Træhuse med Saddeltag og ofte to Rum, sjældent flere, er mange Steder bleven almindelige, og ser man nutildags Billeder af en grøn-

landsk Koloni, er Synet et helt andet end tidligere; paa nogle Billeder ligner Grønlandernes Huse en Samling smaa Trævillaer; de gammeldags Huse af Tørv og Sten var dog maaske nok saa lune. Fra Administrationens Side er der gjort meget for at forbedre de tidligere yderst primitive Renovations- og Vandforsyningsforhold; at de sidste kan volde mange Besværligheder, hvor der som i Nordgrønland er fra 250—300 Frostdage aarlig, og hvor Vandet en stor Del af Aaret maa fremstilles ved at smelte Is, er indlysende; saadanne Forhold opfordrer ikke til at ødsle med Vandet, og Forbruget af det er da ogsaa ringe sammenlignet med Forholdene i Danmark.

Om det uhyre vigtige Kapitel, Grønlandernes Ernæring, faar man selvfølgelig indgaaende Besked, og i ingen Henseender er der vel sket en saadan Forandring i Grønland som paa dette Punkt; i tidligere Tider var Ernæringen overvejende Landets Produkter, hvad der vilde Landets Fisk og fremfor alt Sælhundekød, hvoraf der i gode Fangsttider fortæredes uhyre Mængder, undertiden af voksne Mænd 4—5 kg daglig; de stærkt vitaminholdige indre Organer af Sælerne spistes ogsaa. Nu da Sælfangsten er aftaget saa stærkt, og Fiskeriet er bleven et Hovederhverv, er Fisk sammen med den indførte D-vitaminfattige Kost Hovedernæringen. Hvor stærkt Forbruget af dansk Kost er steget, kan ses af et enkelt Tal: I Vestgrøn-

land regnedes i 1901 Sukkerforbruget til 5 kg pr. Individ, i 1930—33 var det steget til 38 kg, omtrent saa stort som i England og Sverige. Forandringen i Kosten har sikkert ikke været til Gavn. Beklædningen er ogsaa væsentlig forandret, og den, der kun kendte Grønland for et halvt Aarhundrede siden, vilde blive meget overrasket ved at se saavel Mænd som Kvinder nu væsentlig klædte som i Danmark, og det grønlandske Sælskindsfodtøj, Kamikkerne, afløste af Gummistøvler og andre europæiske Frembringelser. — Fra alle ældre Beskrivelser af Grønland er det velkendt, at Renligheden ikke stod særlig højt; Danske, som slaar sig for Brystet i den Anledning, skulde læse Museumsbestyrer H. P. Hansens Bog om Renligheden i Jyllands Hedeegne for 100 Aar tilbage, saa vilde deres Hovmod blive mindre. Men med Renligheden i Grønland er det utvivlsomt gaaet stærkt frem, hvad ogsaa tydeligt kan ses, naar man i Bertelsens Bøger læser om Badeanstalter og Skolebade ved grønlandske Kolonier. Et glædeligt Fremskridt er det, hvad der i de sidste Aaringer er gjort paa Lægevæsenets Omraade. Det er ikke 100 Aar siden, at der kun fandtes een Læge i Nordgrønland, een i Sydgrønland; den sidste var endda om Vinteren afskaaret fra at komme andetsteds end til den allernærmeste Omegn, ligesom Patienter fra fjernere Steder ikke kunde komme til ham. Nu er der 10 Læger i Grønland, 5 Syge-

huse med 325 Senge (mod 1900), og Sygehusene er ganske udstyrede med Operationstuer, Røntgensinstallation, Lys osv. Der er nu i Vestgrønland Sygeplejersker, der er Børnesanatorier, og der gøres et stort Arbejde for at belære Befolkningen om Hygiejnens Grundsætninger. Det er ikke uden Grund, naar Bertelsen fremhæver, at Lægevæsenet nogenlunde kan taale Sammenligning med Forholdene i Danmark.

Det tredje Bind af Værket, som lige er udkommet, hedder „Det sædvanlige grønlandske Sygdomsbillede“, og Meningen hermed er, at det omfatter de Sygdomme, som til Standsighed findes i Landet, men ikke de epidemiske Sygdomme. En Del Sygdomme optræder naturligvis i Grønland som i Danmark, og jeg skal blot anføre nogle af Forskellene. Det har tidligere været antaget, at Kræft ikke fandtes i Grønland, men denne Anskuelse har vist sig at være forkert; Kræft findes, saavidt det kan skønnes, i samme Former som herhjemme, men betydeligt sjældnere og har ikke nær den Betydning for Dødeligheden som herhjemme. Skørbug var forhen de arktiske Ekspeditioners Plage, en Sygdom hvoraf mange Ekspeditionsmedlemmer mistede Livet. Europæerne i Grønland led tidligere meget af den, Grønlanderne i langt ringere Grad, fordi deres Hovedføde, Sælhundens, indeholdt saa rigeligt af C-Vitaminet, den saa yndede Hvalhud, Mattak, meget, og nogle Tangarter,

som spistes, en overordentlig stor Mængde. Nu da Ernæringen med Fisk og dansk Proviant i saa væsentlig Grad har afløst Sælhundens som Næringsmiddel, synes Skørbugen ogsaa at optræde hyppigt blandt Grønlanderne. Forgiftninger herhjemme er forholdsvis sjældne og spiller kun en ringe Rolle som Dødsårsag, medens i Grønland til Tider Kødforgiftninger ved Fortæring af fordærvet Hvalkød har været overordentlig hyppige; endnu i 1925 døde paa et enkelt Sted 25 Mennesker efter Nydelsen af fordærvet Hvalkød, og om langt større Tal berettes der fra tidligere Tid. Blandt Sygdommene er som nævnt Tuberkulosen, særlig som Lungetuberkulose, Grønlandernes store Svøbe og Ulykke. Efter de i de senere Aaringer foretagne Undersøgelser har det vist sig, at 12—20 pCt. af den undersøgte grønlandske Befolkning viste Tegn paa Lungetuberkulose; hvor vanskelig Bekæmpelsen af Sygdommen er, vil let forstaas, naar man læser om, hvor tætbefolkede de grønlandske Boliger er, og hører, at der ofte er en Tuberkuløs i hvertandet Hus. De Forskelligheder i Sygdommens Optræden i Danmark og Grønland, som tidligere har været omtalt, viser sig — i hvert Tilfælde paa nogle Steder — mindre end før antaget; kun synes Blodspytning i Sygdommens Forløb at optræde meget hyppigt i Grønland. Undersøgelse af Befolkningen for Tuberkulose, Foranstaltninger mod Sygdommens Udbredelse og Behandling af de An-

grebne har optaget mange af Lægerne stærkt og maa ogsaa være en af Hovedopgaverne for al Lægevirk-somhed i Grønland.

Et mærkeligt og bedrøveligt Kapitel blandt Grønlandernes Sygdomme er Tændernes Tilstand. Medens Befolkningen endnu for et halvt Hundrede Aar siden havde de prægtigste Tænder, og selv om de ikke kunde — som man sagde — „bruge dem til at trække Søm ud“, saa var Tandrækken dog et nyttigt og meget brugt Redskab. Jeg mindes aldrig, da jeg var i Grønland, at være bleven stillet overfor angrebne Tænder hos den indfødte Befolkning; nu er Forholdet snarledes, at der tales om angrebne Tænder hos 50 og 60 pCt. af Befolkningen, ja en af de fra Danmark udsendte Tandlæger meddeler, at i 1935 fandt han næsten ikke mere en fejlfri Tandække, et sorgeligt, men utvivlsomt Resultat af Befolkningens ændrede Ernæring, maaske væsentligt paa Grund af det store Forbrug af Planteføde (Kulhydrater). Af de øvrige Sygdomme fortjener at omtales de saa hyppige Øjenlidelser, der giver sig Udslag i, at Blindhed er 10 Gange saa hyppig i Grønland som i Danmark.

Omtalen af Sygdomme blandt Grønlanderne slutter med et interessant Afsnit om de af Bertelsen ogsaa tidligere i Litteraturen beskrevne Nerve- og Sindslidelser hos Grønlanderne, specielt den ejendommelige Kajakangst, og endelig er tilføjet Omtale af de hos de Danske

i Grønland almindeligt forekommende sygelige Tilfælde.

Af hele Værket mangler endnu den Del, som kommer til at omhandle de hos Grønlanderne optrædende epidemiske Sygdomme, et Afsnit, som ikke vil blive det mindst interessante. Det vil jo sikkert komme til at omfatte den i Hans Egedes Tid optraadte og af ham saa levende beskrevne Koppeepidemi, der bortrev et Par Tusinde af Befolkningen i Sydgrønland. Man vil ogsaa heri faa Underretning om de Epidemier, tildels af i Grønland hidtil ukendt Karakter, som har hersket i det sidste Aarti og bragt saa megen Ulykke. Det har navnlig drejet sig om ondartede Influenzaepidemier med en saa høj Dødelighedsprocent, at det fik Indflydelse i et Par Aar paa Befolkningsmængden, der aftog i Stedet for den ellers konstante Tiltagen. Ogsaa af Børnelammelse har der været Epidemier med høj Dødelighed blandt de angrebne, Epidemier af Skarlagensfeber og af Rosen, der jo ikke herhjemme kendes som Epidemi.

Naar dette sidste Afsnit af Arbejdet om forhaabentlig ikke altfor lang Tid kommer til at foreligge, vil vi have et Værk om Sygdoms- og Sundhedsforhold i Grønland, som vil blive staaende gennem Tiderne, og som gør sin Forfatter al Ære.

O. Helms

Nationaltidende
23 okt. 1938

Grønlænderne paa Handelspladserne faar Tuberkulose

De faar ikke tilstrækkeligt
med animalske Produkter

I Nordisk Medicinsk Tidsskrift gør den unge norske Læge Arne Høygaard Rede for nogle Tuberkuloseundersøgelser, han har foretaget blandt ca. 800 Eskimoer i Angmagssalik paa Østgrønland.

Høygaard har konstateret, at i Angmagssalik led ca. 10 pCt. af Befolkningen ved Handelspladsen af sikker Lungetuberkulose, medens man ude omkring paa Bopladserne fandt, at kun 1,5 pCt. var angrebet.

Den norske Læge fastslaar, at der ved Handelspladsen var flere Smittekilder end ude i Distriktet. Spørgsmaalet er nu, *hvorfor* det forholder sig saaledes.

De hygiejniske Forhold er bedre ved Handelspladsen end andre Steder og det samme gælder Rumforholdene. Ogsaa Oplysningen er større. Det eneste, som er daarligere ved Handelspladsen end ude i Distriktet er *Ernæringen* — omkring Handelspladsen er der periodevis stærk Mangel paa animalske Produkter.

Dr. Høygaard skriver: — Tuberkulosen hos de fritlevende Eskimoer er intet stort Problem. *Tuberkulosen er blevet et Problem i og ved Kolonisationen.* Han efterlyser de gunstige Resultater af Kampen mod Tuberkulosen paa Vestkysten, hvor man i en Menneskealder har drevet Propaganda for Renlighed, bygget Sanatorier o. s. v. og fastslaar til sidst, at det eneste effektive Middel mod Tuberkulosen i Angmagssalik er *Decentralisation*.

— En øget europæisk Aktivitet i Angmagssalik vil, selv om den sker af ideelle Hensyn, let bevirke en øget Centralisation af Befolkningen med deraf følgende daarlig Fangst og Ernæring. — Høygaard tilføjer, at Midlet Decentralisation dog kun har teoretisk Værdi, for saa vidt som Udviklingen gaar i modsat Retning. Befolkningen øges stærkt, og Fangsten aftager.

R—g.

Apklæpning Kun m. 442.
5 sept. 1938.

Oprustnings- dønningene også nådd Grønland.

Boligproblemer og tuber- kulose på polar-øen.

Det Grønlandske Selskab i Danmark sender hvert år ut en publikasjon. I år åpner årboken med referat av festen for direktør Daugaard-Jensen i Grønlands Styre, som for en tid siden feiret 25-års jubileum som «Grønlands-mann». Vi visste jo fra før at hr. Daugaard-Jensen er en ubestridelig kraft og det understrekes da også til gagns i de taler som blev holdt på en fest for ham og som optar 23 trykte sider. Det kan en kalle hyldest. Forøvrig kan årsskriftet være nyttig å studere for oss nordmenn i en artikkel om Thules historie av overrettssakfører Rudolf Sand får vi således høre at det nordvestlige Grønland før var ingenmannsland — altså akkurat det som har været hevdet fra norsk, men bestridt fra dansk side. I årboken står det på trykk.

Takket være Knud Rasmussens innsikt og foretagsomhet blev også denne del av Grønland dansk. De danske myndigheter interesserte sig i hvert fall meget minimalt for denne delen av landet ifølge årboken.

Av særlig interesse for norske lesere vil sikkert dr. Arne Høygaard's artikkel om «De hygieniske forhold i Angmagssalik» være. Han har gjort endel undersøkelser over hustypene og hevder bl. a. at de gamle skinn- og spekktaf bør innføres igjen for at husene kan bli tettere og bedre å bo i. Hvad opvarmningen angår gir han den pussige opplysning at en tranlampe utvikler omtrent samme varmen som en elektrisk ovn på 1 kilowatt-time. Rensligheten i og omkring husene er ikke så god som den bør være — vask innskrenker sig gjerne til ansikt, hender og hals. Tuberkulosen synes særlig å trives i de større hus. Forfatteren antar at ernæringen spiller en større rolle i tuberkuloseproblemet enn selve boligforholdene. I artikkelen pekes det på endel ting som bør tas opp til realisasjon for å gjøre de innfødte mer selvhjulpne.

I en notis om Færingerhavn — den eneste havnen på Vest-Grønland som er åpen for alle nasjoners skib — var i 1937 besøkt av 84 skib med ca. 400 anløp ialt, foruten et

par fraktdampere som har tatt hjem 3500 tonn saltfisk, så det ser da ut til at det er påkrevet å ha en slik åpen havn på det ellers lukkede Vest-Grønland. Det er bare spørsmål når danskene må gå til åpning av flere havner på den veldige kyststrekningen. Det viser sig at dønningene av den veldige oprustningen verden over også har nådd det avsidesliggende Grønland. Det gjelder kryolitt-skibningen. Dette mineral er av stor betydning for fremstilling av aluminium og det blev i 1937 skibet 50,000 tonn — dels med norske båter. I avgift til staten blev der betalt 7 millioner kroner bare for 1937. Fra 1912 til ifjor har den danske stat tatt inn 35 millioner på disse grubene.

Blandt bokens verdifulle stoff finner vi en lengere artikkel om nordmannen Hans Knutsen, som gjorde en betydningsfull innsats i Konebåtekspedisjonen til Øst-Grønland 1883—85 som geolog og mineralog.

O. A.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Opbyrderbladet

28 OKT 1937

Sundhedstilstanden paa Grønland hemmeligholdes

Statistiken over Sygdomme og Dødsfald er ganske
ufyldestgørende og omfatter ikke engang
Halvdelen af Befolkningen

En Mand fra Østgrønland om Lægeforholdene

I Forbindelse med vore Artikler fornylig om Lægeforholdene paa Østgrønland, hvor omkring 1000 Mennesker var ganske uden Lægehjælp, har vi modtaget en Række Oplysninger fra en Mand, der er særlig kendt med Forholdene i de østgrønlandske Distrikter efter længere Tids Ophold der.

Kan Handelens Folk komme rundt, kan en Læge ogsaa.

Vedkommende oplyser overfor os, at det udmærket er muligt at løse Lægespørgsmaalet paa Østgrønland. Der er i ganske uhyggelig Grad Brug for en Læge i dette Distrikt, og naar Grønlands Styrelse med Direktør Daugaard-Jensen i Spidsen hævder, at en Læge ikke kan udfylde sin Opgave paa Grund af de store Afstande, som det drejer sig om, saa er dette ganske urigtigt.

Som vi allerede har fremhævet i en tidligere Artikel, er det muligt for Handelens Folk at komme rundt i Distriktet, og saa kan en Læge vel ogsaa. Der er selvfølgelig meget store Vanskeligheder, men det er der i alle Distrikter i Grønland. Om Forholdene i Østgrønland skulde være daarligere end for Eksempel i Julianehaabdistriktet er problematisk, for ogsaa her volder Isen store Vanskeligheder.

Om Sommeren kan man komme rundt med Motorbaad, og selvom der skulde være Isvanskeligheder, kan man altid i Stedet komme over Land. Om Vinteren rejser man med Slæde eller paa Ski enten over Isen eller over Land.

Under Epidemien kom Sygeplejersken rundt.

Under den frygtelige Epidemii, der hærgede Distriktet omkring Angmagsalik for et Par Aar siden, lykkedes det Sygeplejersken at komme rundt til den største Del af Distriktet, og naar det er muligt for en Kvinde, kan en Mand vel gøre det samme. Grønlanderne kommer fra alle Bopladserne til Kolonien, naar der er noget vigtigt paa Færde, saa alene som Konsulent kunde en Læge gøre et uhyre Arbejde.

Styrelsen tilsidesætter imidlertid ethvert Hensyn. Man skyder sig ind under de mærkeligste Begrundelser, som er ganske uholdbare. Saaledes var Spørgsmaalet om Lægehjælp til Østgrønland fremme i Rigsdagsudvalget for nogle faa Aar siden, og her meddelte Grønlands Styrelse, at der ikke var Grund til nogen Læge i Østgrønland og drog Sammenligning med Kolonien Frederikshaab. Frederikshaab har ingen Læge, sagde Grønlands Styrelse, derfor behøver Angmagsalik heller ingen.

Østgrønland er imidlertid ganske isoleret. Sejlturen over aabent Vand fra Angmagsalik til nærmeste Koloni i Sydgrønland er over 1000 Kilometer.

Det er en Befolkning paa 1000 Mennesker, som er uden nogen som helst Lægehjælp.

124 Mennesker paa Christiansø har Læge, 1000 Mennesker paa Grønland har ikke nogen.

Til Sammenligning har vi allerede tidligere anført, at Kap York Distriktet omkring Knud Rasmussens Station Thule har en Læge. Der er ikke 200 Mennesker her, men Knud Rasmussen ønskede ikke, at dette Distrikt skulde være uden nogen Lægehjælp. Nu hvor Grønlands Styrelse har overtaget dette Distrikt, bliver det interessant at se, om de følger deres hidtidige Praksis og inddrager denne Læge, der efter Grønlands Styrelses Mening altsaa er ganske overflødig. Det er ogsaa saa uhyre let at sidde her nede i København og se, om en Læge er nødvendig eller ej oppe paa Grønland. Mon Grønlands Styrelse vilde bryde sig om at leve paa Østgrønland i et Par Aar med kun Skibsforbindelse een Gang om Aaret og ingen Læge.

Til Sammenligning med Forholdene her nede i Danmark kan det anføres, at den danske Stat betaler en Læge paa Christiansø, skønt der her kun er 124 Indbyggere, og at det her er meget lettere at komme i Forbindelse med Omverdenen.

Hemmeligholder Grønlands Styrelse den virkelige Sundhedstilstand paa Grønland.

I Forbindelse med Sundhedsspørgsmaalet er der forøvrigt et andet stort Problem. Vi har omtalt, at Direktør Daugaard-Jensen efter sin sidste Inspektionsrejse meddelte, at Sundhedstilstanden var god, skønt flere Distrikter var afspærret paa Grund af frygtelige Epidemier.

Grønlands Styrelse søger imidlertid ogsaa paa denne Maade at hemmeligholde de virkelige sundhedsmæssige Forhold paa Grønland, idet de officielle Rapporter er ganske misvisende og ufuldestgørende.

Hvert Aar udsendes der fra Sundhedsstyrelsen i Danmark en „Medicinalberetning for den danske Stat“. Den er udarbejdet ved Beretninger fra Embedslægerne, det vil sige fra de forskellige Kredslæger. I denne Beretning findes ogsaa et Afsnit, som omhandler Grønland. Man skulde nu tro, at det var en tilsvarende Statistik som for Danmark, men her bliver man sørgeligt skuffet. Afsnittet om Grønlands Sundhedstilstand er udarbejdet af Grønlands Styrelse og i højeste Grad ukomplet og dermed urigtig. Grønlands Styrelse medta-

Sundhedstilstanden paa Grønland hemmeligholdes

Statistiken over Sygdomme og Dødsfald er ganske ufyldstgørende og omfatter ikke engang Halvdelen af Befolkningen

En Mand fra Østgrønland om Lægeforholdene

I Forbindelse med vore Artikler fornylig om Lægeforholdene paa Østgrønland, hvor omkring 1000 Mennesker var ganske uden Lægehjælp, har vi modtaget en Række Oplysninger fra en Mand, der er særlig kendt med Forholdene i de østgrønlandske Distrikter efter længere Tids Ophold der.

Kan Handelens Folk komme rundt, kan en Læge ogsaa.

Vedkommende oplyser overfor os, at det udmærket er muligt at løse Lægespørgsmaalet paa Østgrønland. Der er i ganske uhyggelig Grad Brug for en Læge i dette Distrikt, og naar Grønlands Styrelse med Direktør Daugaard-Jensen i Spidsen hævder, at en Læge ikke kan udfylde sin Opgave paa Grund af de store Afstande, som det drejer sig om, saa er dette ganske nrigtigt.

Som vi allerede har fremhævet i en tidligere Artikel, er det muligt for Handelens Folk at komme rundt i Distriktet, og saa kan en Læge vel ogsaa. Der er selvfølgelig meget store Vanskeligheder, men det er der i alle Distrikter i Grønland. Om Forholdene i Østgrønland skulde være daarligere end for Eksempel i Julianehaabdistriktet er problematisk, for ogsaa her volder Isen store Vanskeligheder.

Om Sommeren kan man komme rundt med Motorbaad, og selvom der skulde være Isvanskeligheder, kan man altid i Stedet komme over Land. Om Vinteren rejser man med Slæde eller paa Ski enten over Isen eller over Land.

Under Epidemien kom Sygeplejersken rundt.

Under den frygtelige Epidem, der hærgede Distriktet omkring Angmagsalik for et Par Aar siden, lykkedes det Sygeplejersken at komme rundt til den største Del af Distriktet, og naar det er muligt for en Kvinde, kan en Mand vel gøre det samme. Grønlanderne kommer fra alle Bopladserne til Kolonien, naar der er noget vigtigt paa Færde, saa alene som Konsulent kunde en Læg. gøre et uhyre Arbejde.

Styrelsen tilsidesætter imidlertid ethvert Hensyn. Man skyder sig ind under de mærkeligste Begrundelser, som er ganske uholdbare. Saaledes var Spørgsmaalet om Lægehjælp til Østgrønland fremme i Rigsdagsudvalget for nogle faa Aar siden, og her meddelte Grønlandske Styrelse, at der ikke var Grund til nogen Læge i Østgrønland og drog Sammenligning med Kolonien Frederikshaab. Frederikshaab har ingen Læge, sagde Grønlands Styrelse, derfor behøver Angmagsalik heller ikke at have nogen. Intet er imidlertid mere fejlagtigt, og det er kun, fordi Medlemmerne af Rigsdagsudvalget er ganske uden Kendskab til de faktiske Forhold paa Grønland, at de tager en saadan Forklaring for gode Varer.

Frederikshaab er paa Størrelse med Angmagsalik, og den har ingen Læge, men dermed hører Ligheden ogsaa op.

Frederikshaab ligger midt mellem to Lægedistrikter, idet Lægen fra Ivigtut og Lægen fra Godthaab udmærket kan komme til dette Distrikt. Er der noget vigtigt, kan der ogsaa komme Lægehjælp, og det sker mange Gange om Aaret, at Godthaabslægen kommer til Frederikshaab.

Østgrønland er imidlertid ganske isoleret. Sejlturen over aabent Vand fra Angmagsalik til nærmeste Koloni i Sydgrønland er over 1000 Kilometer.

Det er en Befolkning paa 1000 Mennesker, som er uden nogen som helst Lægehjælp.

124 Mennesker paa Christiansø har Læge, 1000 Mennesker paa Grønland har ikke nogen.

Til Sammenligning har vi allerede tidligere anført, at Kap York Distriktet omkring Knud Rasmussens Station Thule har en Læge. Der er ikke 200 Mennesker her, men Knud Rasmussen ønskede ikke, at dette Distrikt skulde være uden nogen Lægehjælp. Nu hvor Grønlands Styrelse har overtaget dette Distrikt, bliver det interessant at se, om de følger deres hidtidige Praksis og inddrager denne Læge, der efter Grønlands Styrelses Mening altsaa er ganske overflødig. Det er ogsaa saa uhyre let at sidde her nede i København og se, om en Læge er nødvendig eller ej oppe paa Grønland. Mon Grønlands Styrelse vilde bryde sig om at leve paa Østgrønland i et Par Aar med kun Skibsforbindelse een Gang om Aaret og ingen Læge.

Til Sammenligning med Forholdene her nede i Danmark kan det anføres, at den danske Stat betaler en Læge paa Christiansø, skønt der her kun er 124 Indbyggere, og at det her er meget lettere at komme i Forbindelse med Omverdenen.

Hemmeligholder Grønlands Styrelse den virkelige Sundhedstilstand paa Grønland.

I Forbindelse med Sundhedsspørgsmaalet er der forøvrigt et andet stort Problem. Vi har omtalt, at Direktør Daugaard-Jensen efter sin sidste Inspektionsrejse meddelte, at Sundhedstilstanden var god, skønt flere Distrikter var afspærret paa Grund af frygtelige Epidemier.

Grønlands Styrelse søger imidlertid ogsaa paa denne Maade at hemmeligholde de virkelige sundhedsmæssige Forhold paa Grønland, idet de officielle Rapporter er ganske misvisende og ufyldstgørende.

Hvert Aar udsendes der fra Sundhedsstyrelsen i Danmark en „Medicinalberetning for den danske Stat“. Den er udarbejdet ved Beretninger fra Embedslægerne, det vil sige fra de forskellige Kredslæger. I denne Beretning findes ogsaa et Afsnit, som omhandler Grønland. Man skulde nu tro, at det var en tilsvarende Statistik som for Danmark, men her bliver man sørgeligt skuffet. Afsnittet om Grønlands Sundhedstilstand er udarbejdet af Grønlands Styrelse og i højeste Grad ukomplet og dermed urigtig. Grønlands Styrelse medtager nemlig kun nogle enkelte Distrikter og forskellige de forskellige Aar. Det siger sig selv, at man faar en ganske forvrænget og helt igennem urigtigt Billede, naar et saadant Materiale ikke er ensartet og omfatter alle Distrikterne. Meddelelserne er saa mangelfulde, at de som Regel ikke engang omfatter Halvdelen af den grønlandske Befolkning.

Grønlands Styrelse er ganske ansvarsløs med Hensyn til Sundhedstilstanden paa Grønland, og de forhindrer altsaa endog, at der kommer faktiske Oplysninger frem, saaledes at man klart og tydeligt kan danne sig et Billede af Forholdene i det vældige Land, hvis Kolonisation Danmark har paataget sig.

ST. REGNEGADE 2, KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Arbejdsbladet

skriver den

7 OKT 1937

Daugaard-Jensen om Forholdene paa Grønland

Grønlandske Styrelses Direktør hævder, at Østgrønland er
for spredt beboet til at bære en Læge

Højest en Gang om Aaret en Læge i et Par Dage

I Anledning af Lægespørgsmaalet paa Østgrønland, som vi har beskæftiget os med i et Par Artikler, har „Arbejdsbladet“ haft en Samtale med Direktør Daugaard-Jensen fra Grønlands Styrelse.

Vi forespurgt Direktøren, om der aldrig havde været nogen overvintrende Læge paa Østgrønland. Hertil svarede Direktøren:

— Nej, det har der ikke, udover den norske Læge, som De ogsaa har omtalt. Om Sommeren er det sket, at der er taget en Læge op med Skibet og har ydet Behandlinger og givet Raad.

— Tager han saa op med et Skib og ned med det næste?

— Der gaar kun eet Skib aarligt til de østgrønlandske Kolonier, saa det kan han ikke. Han tager op med Skibet, og den Tid det ligger ved Kolonien foretager han saa Konsultationer og lignende Arbejde.

Distriktet er meget udstrakt.

Forøvrigt vil jeg gerne benytte Lejligheden til at rette nogle Bemærkninger til Dem i Anledning af disse, sikkert velmenende Artikler. Østgrønland er meget udstrakt, det har en vældig Kyststrækning med meget spredt Bebyggelse, og om Sommeren er der Isvanskeligheder, saa Lægerne ikke kan komme rundt. Grønlænderne kan komme igennem med deres Kajaker, men det er meget vanskeligt med Motorbaade.

— Hvor stort er Distriktet?

— Ja, hvis man regner i sydlig Retning, er der vel omkring 470 km til den yderste Ende af Distriktet.

— I Finansloven er der opført en Post, der hedder midlertidig Lægehjælp til Østgrønland, den lyder paa 4000 Kr., hvad bliver de Penge brugt til?

— Vor Lægekonsulent Dr. Bertelsen har

Daugaard-Jensen.

f. Eks. været der oppe med Skib og har faaet et Honorar for sit Arbejde.

— Han har kun været der en enkelt Gang?

— Nej, han har været der to Gange, og desuden er der en Sygeplejerske, og der bruges ogsaa noget til Medicin. Forøvrigt var der tidligere en Kolonibestyrer, som havde en Kone, der havde lidt Forstand paa Medicin, og hun har ogsaa faaet et lille Honorar derfor.

Men som sagt, Forholdene er meget vanskelige paa Østgrønland, og det er derfor, vi ikke har sendt nogen Læge derop.

Naar Handelens Varer kan fordeles, kan Lægen vel ogsaa komme rundt.

Saavidt Direktør Daugaard-Jensen. Men man kan jo hertil føje adskillige Kommentarer. Der er for det første Spørgsmaalet om at komme rundt til de forskellige Bopladser om Sommeren. Handelen kan jo komme rundt med sine Varer, de kan ikke transporteres i Kajakkerne, saa naar det kan lade sig gøre, saa kan Lægen vel ogsaa komme igennem. Og om Vinteren er det betydelig lettere at komme rundt ved Hjælp af Slæderne.

Lægerne i Østgrønland har ogsaa store Distrikter, de skal igennem. De to Læger i Julianehaab har saaledes været paa Rejse i ikke mindre end 238 Dage, hvorunder de har tilbagelagt den fabelagtige Strækning af 14,000 Kilometer, saa man regner med de store Tal.

Det vilde ialt kun koste 5400 Kr. at faa en Læge.

Den Kunto paa 4000 Kr., der anvendes til midlertidig Lægehjælp, burde ophæves. Det er mærkeligt, at Udgiften til Sygeplejersken i Angmagssalik ikke falder ind under den almindelige Konto, som hedder Sygehusenes Drift, saaledes som i de andre Kolonier. Medicinen, der bruges, maa af samme Grund falde ind under denne Konto.

Det burde være saaledes, at disse 4000 Kr. forsvandt af Regnskabet og blev erstattet af Lønnen til en Læge, der andrager 5400 Kr. plus visse mindre Tillæg. Budgettet bliver ikke overanstrengt af den Grund, og Befolkningen paa Østgrønland fik den Læge, som de trods alle Forsikringer om vanskelige Arbejdsforhold ikke kan undvære. De Oplysninger om Epidemiernes Hærgen, som vi har omtalt i vor tidligere Artikel, viser, at der er Brug for en Læge. Kan en Epidemi brede sig over en Befolkning i et stort Distrikt, saa skulde man tro, at Lægen ogsaa kunde bevæge sig lige saa hurtigt, og lidt til endda.

Vi kommer ikke udenom, at der findes

en Befolkning paa lidt over 1000 Mennesker paa Østgrønland, og at denne Befolkning er helt uden Læge. Man kan jo ikke godt kalde de to Lægebesøg, der har fundet Sted i nogle enkelte Dage med mange Aars Mellemrum, for forsvarligt.

Forøvrigt skal vi ved Lejlighed vende tilbage til dette meget interessante Problem.

20 Præster - men kun 7 Læger paa Grønland!

Danmark forsømmer fuldstændigt det kulturelle Arbejde blandt den grønlandske Befolkning

NU har vi belyst et Par Sider af Livet paa Grønland, i Dag skal vi undersøge det kulturelle Arbejde.

Danmark har i sit Forhold overfor Grøn-
lænderne anvendt nogenlunde de samme Me-
toder som Englænderne, at sende Missionærer
ud og lade dem klare hele det kulturelle
Arbejde. Derfor er Grønland i Dag næsten
uden nogen speciel grønlandsk Aandskultur.

Hele det grønlandske Skolevæsen er underlagt Kirken. Præsterne er Skolens Overhoveder, og Lærerne i de grønlandske Folkeskoler, de saakaldte Kateketer, er præsteudannede.

*Der er kommet flere Præster,
men ikke flere Læger.*

Ved Direktør Daugaard-Jensens Jubilæum for kort Tid siden benyttede de borgerlige Blade Lejligheden til at hæve ham til Skyerne og fremhæve, hvor meget han havde gjort for den grønlandske Befolkning ogsaa paa Kulturens Omraade. Der er derfor ganske særlig Lejlighed til at undersøge lidt af den Udvikling, der er sket paa Grønland paa det kulturelle Omraade.

I 1912, da Daugaard-Jensen traadte til som Direktør, var der 14 Præster eller præsteviede Overkateketer og Medhjælpere. Nu er der 20, saa der er sket en ganske nydelig Forhøjelse af Antallet. Samtidig maa man ogsaa nævne, at der dengang var 6 Lægestillinger i Grønland, mens der nu kun er 7, altsaa en Vækst paa en eneste, samtidig med at der er kommet hele 6 nye Præster. Det skulde synes, at det havde været mere nødvendigt at faa sendt flere Læger derop for at sørge for det legemlige Vel, i Stedet for at forøge Præstetallet.

Skolen maa holde til paa Kirkeloftet.

Skolelokalerne, for at begynde med de ydre Omgivelser, er under al Kritik. I enkelte Kolonier er der særlige Skolebygninger, men mange Steder finder Undervisningen Sted paa Kirkeløftet, eller i særlig adskilte Rum i Kirken. Man søger nemlig først og fremmest for Kirker, saa kan Undervisningen altid komme i anden Række.

Der er 105 Skoler paa Grønlands Vestkyst, talmæssigt set et forholdsvis godt Antal, det skal indrømmes Styrelsen. Men hvordan er disse Skoler. Vi har allerede nævnt, at nogle af dem maa holde til paa Kirkeløfter, og efter Grønlands Styrelses Meddelelser maa Undervisningen i de 51 af Skolerne foregaa i Kateketens Stue, og da de grønlandske Huse er smaa og daarlige, kan man danne sig et Billede af, hvorledes Forholdene er i en saadan "Skole".

Gammeldags og daarligt Materiel.

Man har fra Grønlands Styrelse gjort alt muligt for at faa det grønlandske Sprog og den grønlandske Kultur sat i Skammekrogen. Det er kun ringe, hvad der er udkommet af Bøger paa Grønlandsk. Det vigtigste er nogle enkelte meget forældede og daarlige Skolebøger, kedelige i Indhold og kedelige i Tryk, næsten uden nogen Billeder.

Hvis man drager en Sammenligning med det kulturelle Arbejde, der gøres fra Sovjet-Unionen mellem de asiatiske Eskimoer, falder Arbejdet paa Grønland uhyggeligt igennem. Sovjet-Unionen har skabt et Skriftsprog for Eskimoerne, de har udsendt moderne illustrerede og underholdende Skolebøger, og en god Literatur paa eskimoisk Sprog, mens man paa Grønland ikke er naaet meget længere end til det ny Testamente.

**Læreren maa gaa paa Jagt for
at kunne leve af Lønnen.**

I Almindelighed undervises der 200 Dage om Aaret, men Styrelsen maa indrømme, at dette ikke bliver gennemført paa de mindre Bopladser, hvor Læreren er nødt til at give

En Side af en russisk Skolebog trykt paa eskimoisk Sprog. I Modsætning til de grønlandske Skolebøger er den illustreret og Teksten er underholdende, specielt tiltænkt for de Ting, der kan interessere et Barn oppe i Ismarkerne.

Skolen fri nogle Dage imellem, for at han kan gaa paa Jagt for at skaffe sig noget at spise! Grønlands Styrelse lønner nemlig sine grønlandske Lærere saa elendigt, at de ikke kan leve af Læregeringen alene.

En seminarieuddannet Kateket, der altsaa har faaet en for Grønlændere høj Uddannelse, kan kun faa en Begyndelsesløn paa 400 Kr. om Aaret, stigende efter 25 Aars Forløb til 800 Kr., som er det højst opnaaeelige.

En Kateketskoleuddannet, den næsthøjeste Uddannelse, kan faa fra 240 til 480 Kr. om Aaret, og hvis det er en Kvinde kun det halve, fra 120 til 240 Kr. Endelig faar en privatuddannet 150 Kr., som kan stige til 300 efter 15 Aars Forløb.

Naar man tænker paa, at Priserne er nogenlunde som her i Danmark, ser man, hvor elendigt det er at være Lærer paa Grønland.

Læreren er samtidig Præst.

Som vi nævnedes i Begyndelsen af Artiklen, er de grønlandske Lærere samtidig Præster, og de gaar selvfølgelig meget Tid med dette. Der holdes over hele Grønland Guds-tjeneste mindst en Gang hver Helligdag, og desuden ofte Hverdagsaftener. Foruden Guds-tjenesterne bliver der afholdt Bibelkrese og Foredrag om opbyggelige Emner, mens det almindelige Oplysningsarbejde helt forsummes.

Det lader dog ikke til, at de kirkelige Krese, trods den store Energi, der udfoldes, er tilfreds med Resultatet. I hvert Fald meddeler Grønlands Styrelse i sin sidste Beretning, at „Befolkningens Hørclyst og Deltagelse i det kirkelige Liv er stort, men at den moralske Standard ikke altid staar i Forhold dertil“.

Men hvor kan man ogsaa vente andet. Den omtalte Interesse Befolkningen udviser, skyldes sikkert først og fremmest det Pres, der uddøves fra de kirkelige Kresse, men ikke mindst, at det er den eneste Adspredelse, der bydes Grønlanderne ved helt at udelukke andet Oplysningsarbejde.

**Den danske Præst maa have
sin Prædiken oversat af sin
Tjenestepige.**

For mange Aar siden er det lykkedes en Videnskabsmand at skabe et grønlandsk Skriftsprog, der efter Sprogforskeres Udtalelser virkelig er særdeles godt, saa der var det bedste Grundlag for et Arbejde til Fremme af Grønlands særegne Kultur.

Styrelsen har imidlertid ikke sørgt for ordentlige Bøger paa Grønlandske, og man har næsten afskaaret Grønlanderne fra at meddele sig til hinanden paa deres eget Sprog. Der udkommer kun nogle ganske enkelte Smaaskrifter, hvis Indhold er under den strengeste Censur fra de danske Myndigheder, og andre Meddelelsesmidler findes ikke.

De danske Embedsmænd, der arbejder paa Grønland, kan kun i meget ringe Udstrækning tale Grønlandsk. Naar de udsendte danske Præster skal tale, sker det enten paa Dansk, eller Talen bliver oversat for dem. Det fortælles saaledes, at en af de danske Præster har faaet sin Prædiken oversat til Grønlandsk af sin Tjenestepige.

Heller ikke Handelens og Styrets andre danske Funktionærer taler i nogen videre Udstrækning Grønlandsk. Det siger sig selv, at naar de danske Myndigheders Side stille sig paa den Maade, bliver der intet gjort for grønlandsk Kultur. Grønlænderne selv er meget interesseret i at udvikle deres Sprog og Literatur. Saaledes er der i den sidste Tid blevet skrevet flere Bøger paa Grønlandsk af Grønlændere, men der har ikke engang været Mulighed for at faa dem trykt.

Danmark har paataget sig Opgaven at sørge for Grønlænderne, derfor har vi ogsaa Ansvar for, at denne særprægede Kultur bliver bevaret, men denne Opgave synes det slet ikke Grønlands Styrelse er sig bevidst.

O. K.

1000 Mennesker hærget af Epidemier uden Læge

Grønlands Styrelses Læge-Konsulent prøver at forsvare de fortvivlede Forhold paa Østgrønland

Dødeligheden fordoblet, men der kommer alligevel ingen Læge

I Anledning af ARBEJDERBLADETS Artikel i Gaar om Sundhedstilstanden paa Grønland og den store Mangel paa Læger, bragte „B. T.“ et saakaldt Svar.

Dette Svar bestaar i en Udtalelse af Dr. Alfred Bertelsen, der er Konsulent for Grønlands Styrelse. Doktorens Udtalelser bekræfter imidlertid kun de Oplysninger, som vi er fremkommet med. Han indrømmer saaledes, at der ikke findes noget Sanatorium for Grønlandere, men at Grønlanderne, der lider af Tuberkulose, indlægges paa de almindelige Hospitaler. Doktoren siger derimod intet om, at det er ganske forkasteligt at lægge Tuberkulosepatienter sammen med andre Patienter, og dernæst er der himmelvid Forskel paa Hospitalbehandling og Sanatorier.

Men det er endnu alvorligere, at en af de ansvarlige for det mangelfulde grønlandske Lægevæsen paastaar, at der ikke er Behov for nogen Læge paa Østgrønland.

Dr. Bertelsen siger nemlig, at man har ment, at Befolkningen var for lille til at bære en Læge, og at den norske Læge, der har opholdt sig et Aar ved Kolonien har ikke haft mere Arbejde end en dansk Landsbylæge paa en enkelt Maaned.

1000 Mennesker hærget af Epidemier er ikke Betingelse nok for Antagelse af en Læge.

Det er sørgeligt, at en ansvarlig Læge kan komme med Paastande af en saadan Karakter. Der er Brug for en Læge paa Østgrønland, og dette maa Dr. Bertelsen være vidende om, idet vi gaar ud fra, at han læser de officielle Meddelelser fra Grønlands Styrelse om Sundhedstilstanden. Østgrønland har 1000 Indbyggere, der er gennemsnitlig 1400 Mennesker for hver Læge her i Danmark, og da de sociale og hygiejniske Forhold er saa meget daarligere paa Grønland, maa der være mere end rigeligt Arbejde for en Læge.

Grønlands Styrelses officielle Beretning om de sanitære Forhold paa Grønland 1935—36, udsendt for faa Maaneder siden, fortæller da ogsaa noget ganske andet end

Dr. Bertelsen, der skrives nemlig om Østgrønlands to Kolonier:

„Ved Østkystkolonierne udgjorde Befolkningen den 31. December 1935 1016 Personer mod 999 i 1934. Der er i 1935 født 67 og døde 48. Den lille Befolkning tillader vel ikke i Almindelighed videregaaende Bedømmelser ud fra Forskydninger i dens Antal i det enkelte Aar, men en Dødelighed paa 48 pro mille, hvilket er omtrent det dobbelte af Distriktets gennemsnitlige Dødelighed (25 pro mille) lader dog ane, at Sundhedstilstanden maa have været usædvanlig slet.

Denne Beretning bekræftes da ogsaa af de foreliggende Beretninger, som omtaler Udbrudet af en Influenzaepidemi ved Angmagssalik i Aarets sidste Maaned. Lidelsen udbrød iøvrigt først et Par Maaneder efter sidste Skibsforbindelse, men de første Tilfælde blev iøvrigt iagttaget i Huset hos en Tilflytter fra Vestgrønland og paa det Tidspunkt, da Vinterkulden medførte en stærkere Sammenhængning af paagældende og andre under Nattelejet. Epidemien fik en betydelig Udbredelse, fordi mange Mennesker netop paa den Tid indfandt sig ved Kolonistedet for at forsyne sig med Varer fra Butiken til Julens Festligholdelse. Sygdommen medførte i Løbet af en Maanedstid 41 Dødsfald ved Lungebetændelse, ganske overvejende blandt voksne Personer.“

Næsten alle Beboerne syge paa een Gang.

„Ved det enkelte Sted blev næsten alle Beboerne syge paa een Gang, og det kom derfor i flere Tilfælde i Løbet af faa Dage til at mangle paa baade Mad og Brændsel i Husene. Som et Eksempel paa Tilstanden berettes fra en af Bopladsene, at en 13-aarig Pige fik slebt et Par Sække med Spæk ind i et Hus, hvorved det lykkedes at holde dette opvarmet, indtil Voksne atter kunde paatage sig Husets Forsyning og Husfællernes Forplejning.“

Saaledes lyder den officielle Beretning om Sundhedsforholdene i de to østgrønlandske Kolonier.

Epidemier hærger Befolkningen, og de faar frit Løb, fordi der ikke er nogen Læge til Disposition. Grønlands Styrelses Læge fortæller, at den norske Læge

ikke har haft noget at bestille, men dette hænger vel sammen med, at han opholdt sig i Studiehjemmet i denne Koloni, og derfor kun har praktiseret i den Tid, der var tilovers.

Baade Ivigtut og Thule har Læger, skønt de er meget mindre.

Distriktet omkring Thule hører ikke under Grønlands Styrelse, men er privat Styret af Knud Rasmussens videnskabelige Station. Denne Boplads har kun 271 Beboere, men der er selvfølgelig alligevel en Læge. Ledelsen ønsker ikke, at Befolkningen skal være uden Lægehjælp. Ivigtut med Kryolitbrudet har ogsaa en Læge, skønt der paa dette Sted kun er ca. 150 Mennesker, ogsaa her er det private, der betaler Lægen.

Kun Grønlands Styrelse er saa ligegyldig med Befolkningens Sundhed, at de lader to Boplads med 1000 Mennesker være helt isoleret med 700 km til den nærmeste Læge.

Vi kan kun anbefale de ansvarlige for det grønlandske Lægevæsen at sætte sig nøje ind i Beretningerne, de selv udsender, disse Beretninger viser, at den fremsatte Kritik er yderst berettiget, og i Stedet for at undskylde harde Styrelsen snarest muligt se at faa det fuldkommen fantastiske Forhold rettet.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

13 OKT 1937

Katastrofal Mangel paa Læger paa Grønland!

Frygtelige Epidemier hærger den grønlandske Befolkning Tuberkulosen Grønlændernes værste Fjende

For kort Tid siden omtalte vi i „Arbejderbladet“ en ung Embedsmands Meddelelser om Sundhedsforholdene paa Grønland. Det var rystende, hvad han kunde berette, men der var intet overdrevet i det; Forholdene er under al Kritik.

Der er i Øjeblikket 8 danske Læger i Grønland, udsendt af Grønlands Styrelse. Desuden er der privat 2 Læger, den ene i Thule, den anden i Ivigtut ved Kryolitbruddet. Det siger sig selv, at de 8 Læger, der er til Disposition, absolut ikke kan dække hele det mægtige Land med den nødvendige Lægehjælp. Befolkningen i Grønland, fraregnet de to smaa isolerede Omraader, der har private Læger, andrager 17,500, saa det vil sige, at der er en Læge for hver 2200 Indbyggere. Til Sammenligning kan anføres, at der i Danmark er en Læge for hver 1400 Mennesker. Jo mere udstrakt og tyndt befolket Landet er, jo flere Læger skal der være for at kunne løse de foreliggende Opgaver.

Et isoleret Samfund med 1000 Indbyggere uden Læge.

Det er ganske udelukket for Vest- og Sydgrønland at klare sig med Læger, skønt alle 8 Læger er stationeret her. Rent galt er det imidlertid i de to østgrønlandske Kolonier Scoresbysund og Angmagssalik, for her er der normalt ikke nogen Læge. Sidste Aar har der været en norsk Læge paa Studiebesej, og han har ved Siden af sine Undersøgelser bistaaet Befolkningen med lægelig Vejledning, men ellers har der i mange Aar ikke været nogen fast Læge her. De to Kolonier har tilsammen over 1000 Indbyggere, og de ligger helt isoleret paa den lange Kyst. Udbryder der en Epidemi, er de ganske hjælpeløse; der kan ikke skaffes hurtig Lægehjælp, for det nærmest beboede Sted er Sydgrønland, og her er i lige Linie næsten 700 km. Den væsentlige Forbindelse mellem Sydgrønland og de to østgrønlandske Kolonier er da ogsaa via København med de ordinære Skibe.

Tænk paa, hvad det betyder, at en Befolkning paa 1000 Mennesker er ganske uden Lægehjælp under saa vanskelige Forhold, som hersker i Grønland. Der er stationeret en Sygeplejerske, men dels er det meget begrænset, hvad hun kan udføre af Lægearbejde, dels kan hun overhovedet ikke overkomme det foreliggende Arbejde.

Den frygtelige Folkesygdom Tuberkulosen faar Lov at blomstre.

Den frygteligste Sygdom i Grønland er Tuberkulosen, der hærger Befolkningen som en Mare. Langt den store Del af Grønlænderne har denne frygtelige Sygdom, og hvert eneste Aar er der talrige Dødsfald, der kan tilskrives dens Udbredelse.

I den sidste Beretning fra Grønland skrives der saaledes følgende om Tuberkulosen:

„Af kronisk forløbne Sygdomme er det nu som før Tuberkulosen, der præger den almindelige Sundhedstilstand i Grønland fra Julianehaab til Thule. Dette Forhold kan næppe heller tænkes ændret, saa længe den personlige Hygiejne i Befolkningen er saa mangelfuld, og saa længe Husene har den forfælede Tilstand, som de har.“

denne Sygdom, saaledes som de selv indrømmer, ikke bekæmpes med Held.

Ingen Sanatorier for voksne Grønlændere.

Men heller ikke den direkte Behandling af de Syge gennem Sanatoriebehandling bliver der gjort noget for. Der er oprettet to Sanatorier for Børn, hver med 20 Sengepladser. Det er godt, der sørges for Børnene, men de to smaa Sanatorier er endnu ganske utilstrækkeligt for Børnenes Vedkommende, og der er overhovedet ikke nogen Sanatorier for de voksne Grønlændere.

Men ogsaa de almindelige Hospitaler er stærkt overbefolkede. Der var saaledes i det sidste Beretningsaar en Belægning paa 93 pCt. paa Hospitalerne, saa nogenlunde det højeste, det er muligt at naa. Ja, mange af Sygehusene har endog haft en Belægning paa langt over 100 pCt., idet der har været saa alvorlige Sygdomstilfælde, at man har maattet indrette midlertidige Sygehuse, f. Eks. i Julianehaab, hvor man tog Skolebygningen i Brug under en Skarlagensfeber-epidemi.

Forevrigt er Forsorgen for de Gamle tilsvarende umulig. Der er i hele Grønland kun eet eneste Alderdomshjem, som har Plads til 9 Personer. Paa dette Punkt har Forholdene været saa elendige, at der af privat Vej er skaffet Midler til Oprettelse af et Hjem til 10 Personer i Angmagssalik for at bøde lidt paa det.

Frygtelige Epidemier hærger Grønland.

Det siger sig selv, at naar det til daglig er umuligt for Lægerne at overkomme deres Arbejde, saa bliver det rent galt under Epidemier. Derfor er Grønland Gang efter Gang ogsaa hærget af de smitsomme Sygdomme. Beretningen fortæller saaledes følgende om en Influenzaepidemi, der for kort Tid siden har hærget det meste af Grønland:

„Paa Epidemiens Højdepunkt var Flertallet af Befolkningen angrebet, og der forefaldt omtrent et Par Hundrede Dødsfald, forarsaget af denne Epidemi. Om Epidemiens Udbredelse og Ondartethed vil følgende Oplysninger bidrage til Forstaaelse: I Begyndelsen af Juli Maaned var f. Eks. 10 pCt. af Kolonistedet Godthaabs Beboere sangeliggende af Influenza; ved Udstedet Ikamiut i Christianshaab Distrikt fandtes ved Lægebesej den 8. Juli 15 Patienter med Lungebetændelse blandt Pladsens 90 Beboere. I flere Tilfælde døde der 3-4 Medlemmer af den enkelte Husstand; ved Udstedet Narssak i Godthaab Distrikt døde ialt 18 pCt. af Stedets Befolkning, heraf i tre Tilfælde begge Ægtefæller.“

Alle Beboerne paa Bopladsen syge.

Om en tilsvarende Epidemi paa Østgrønland berettes der, at 41 Mennesker døde af Lungebetændelse paa en enkelt Maaned. Dette Tal er fantastisk højt, naar man tager i Betragtning, at det lille Samfund kun omfatter 1000 Mennesker. Det er her, der ikke findes nogen Læge udover den Nordmand, der yder en vis Hjælp, men selvfølgelig ikke kan gøre det i samme Udstrækning som en fast ansat Læge, der kan hærde og behandle.

Katastrofal Mangel paa Læger paa Grønland!

Frygtelige Epidemier hærger den grønlandske Befolkning

Tuberkulosen Grønlandernes værste Fjende

For kort Tid siden omtalte vi i „Arbejdsbladet“ en ung Embedsmands Meddelelser om Sundhedsforholdene paa Grønland. Det var rystende, hvad han kunde berette, men der var intet overdrevet i det; Forholdene er under al Kritik.

Der er i Øjeblikket 8 danske Læger i Grønland, udsendt af Grønlands Styrelse. Desuden er der privat 2 Læger, den ene i Thule, den anden i Ivigtut ved Kryolitbruddet. Det siger sig selv, at de 8 Læger, der er til Disposition, absolut ikke kan dække hele det mægtige Land med den nødvendige Lægehjælp. Befolkningen i Grønland, fraregnet de to smaa isolerede Omraader, der har private Læger, andrager 17,500, saa det vil sige, at der er en Læge for hver 2200 Indbyggere. Til Sammenligning kan anføres, at der i Danmark er en Læge for hver 1400 Mennesker. Jo mere udstrakt og tyndt befolket Landet er, jo flere Læger skal der være for at kunne løse de foreliggende Opgaver.

Et isoleret Samfund med 1000 Indbyggere uden Læge.

Det er ganske udelukket for Vest- og Sydgrønland at klare sig med Læger, skønt alle 8 Læger er stationeret her. Rent galt er det imidlertid i de to østgrønlandske Kolonier Scoresbysund og Angmagssalik, for her er der normalt ikke nogen Læge. Sidste Aar har der været en norsk Læge paa Studiebesej, og han har ved Siden af sine Undersøgelser bistaaet Befolkningen med lægelig Vejledning, men ellers har der i mange Aar ikke været nogen fast Læge her. De to Kolonier har tilsammen over 1000 Indbyggere, og de ligger helt isoleret paa den lange Kyst. Udbryder der en Epidemi, er de ganske hjælpeløse; der kan ikke skaffes hurtig Lægehjælp, for det nærmest beboede Sted er Sydgrønland, og her er i lige Linie næsten 700 km. Den væsentlige Forbindelse mellem Sydgrønland og de to østgrønlandske Kolonier er da ogsaa via København med de ordinære Skibe.

Tænk paa, hvad det betyder, at en Befolkning paa 1000 Mennesker er ganske uden Lægehjælp under saa vanskelige Forhold, som hersker i Grønland. Der er stationeret en Sygeplejerske, men dels er det meget begrænset, hvad hun kan udføre af Lægearbejde, dels kan hun overhovedet ikke overkomme det foreliggende Arbejde.

Den frygtelige Folkesygdom Tuberkulosen faar Lov at blomstre.

Den frygteligste Sygdom i Grønland er Tuberkulosen, der hærger Befolkningen som en Mare. Langt den store Del af Grønlanderne har denne frygtelige Sygdom, og hvert eneste Aar er der talrige Dødsfald, der kan tilskrives dens Udbredelse.

I den sidste Beretning fra Grønland skrives der saaledes følgende om Tuberkulosen:

„Af kronisk forløbne Sygdomme er det nu som før Tuberkulosen, der præger den almindelige Sundhedstilstand i Grønland fra Julianehaab til Thule. Dette Forhold kan næppe heller tænkes ændret, saa længe den personlige Hygiejne i Befolkningen er saa mangelfuld, og saa længe Husene har saa ringe Plads (særlig Sovesteds) og deres Renholdelse svigter paa saa mange Punkter som Tilfældet er nu.“

Grønlandske Styrelse indrømmer altsaa, at under de nuværende Forhold kan Tuberkulosen ikke ndryddes. Hvorfor sørger man saa ikke for, at den grønlandske Befolkning faar ordentlige Kendsgerninger, at Tuberkulosen er den fattige Mands Sygdom. Det er den manglende Ernæring, de usunde Boligforhold og i det hele taget Nøden, der skaber Betingelserne for denne frygtelige Sygdom.

Saa længe Grønlanderne paa Grund af Grønlandske Styrelses elendige Lønninger til Grønlanderne og elendige Betaling af Grønlandernes Fangst er tvunget til at leve i Nød og Usselhed, konstant underernæret, saa kan

denne Sygdom, saaledes som de selv indrømmer, ikke bekæmpes med Held.

Ingen Sanatorier for voksne Grønlandere.

Men heller ikke den direkte Behandling af de Syge gennem Sanatoriebehandling bliver der gjort noget for. Der er oprettet to Sanatorier for Børn, hver med 20 Sengepladser. Det er godt, der sørges for Børnene, men de to smaa Sanatorier er endnu ganske utilstrækkeligt for Børnenes Vedkommende, og der er overhovedet ikke nogen Sanatorier for de voksne Grønlandere.

Men ogsaa de almindelige Hospitaler er stærkt overbefolkede. Der var saaledes i det sidste Beretningsaar en Belægning paa 93 pCt. paa Hospitalerne, saa nogenlunde det højeste, det er muligt at naa. Ja, mange af Sygehuse har endog haft en Belægning paa langt over 100 pCt., idet der har været saa alvorlige Sygdomstilfælde, at man har maattet indrette midlertidige Sygehuse, f. Eks. i Julianehaab, hvor man tog Skolebygningen i Brug under en Skarlagensfeber-epidemi.

Forøvrigt er Forsorgen for de Gamle tilsvarende umulig. Der er i hele Grønland kun eet eneste Alderdomshjem, som har Plads til 9 Personer. Paa dette Punkt har Forholdene været saa elendige, at der af privat Vej er skaffet Midler til Oprettelse af et Hjem til 10 Personer i Angmagssalik for at bøde lidt paa det.

Frygtelige Epidemier hærger Grønland.

Det siger sig selv, at naar det til daglig er umuligt for Lægerne at overkomme deres Arbejde, saa bliver det rent galt under Epidemier. Derfor er Grønland Gang efter Gang ogsaa hærget af de smitsomme Sygdomme. Beretningen fortæller saaledes følgende om en Influenzaepidemi, der for kort Tid siden har hærget det meste af Grønland:

„Paa Epidemiens Højdepunkt var Flertallet af Befolkningen angrebet, og der forefaldt omtrent et Par Hundrede Dødsfald, forarsaget af denne Epidemi. Om Epidemiens Udbredelse og Ondartethed vil følgende Oplysninger bidrage til Forstaaelse: I Begyndelsen af Juli Maaned var f. Eks. 10 pCt. af Kolonistadets Godthaabs Beboere sængeliggende af Influenza; ved Udstedet Ikamiut i Christianshaab Distrikt fandtes ved Lægebesej den 8. Juli 15 Patienter med Lungebetændelse blandt Pladsens 90 Beboere. I flere Tilfælde døde der 3—4 Medlemmer af den enkelte Husstand; ved Udstedet Narssak i Godthaab Distrikt døde ialt 18 pCt. af Stedets Befolkning, heraf i tre Tilfælde begge Ægtefæller.“

Alle Beboerne paa Bopladsen syge.

Om en tilsvarende Epidemi paa Østgrønland berettes der, at 41 Mennesker døde af Lungebetændelse paa en enkelt Maaned. Dette Tal er fantastisk højt, naar man tager i Betragtning, at det lille Samfund kun omfatter 1000 Mennesker. Det er her, der ikke findes nogen Læge udover den Nordmand, der yder en vis Hjælp, men selvfølgelig ikke kan gøre det i samme Udstrækning som en fast ansat Læge, der kun har dette Arbejde. Og saa har Distriktet endda været uden Læge tidligere.

De her gengivne Oplysninger er alle oplyst af Grønlandske Styrelse. Man kan imidlertid ganske roligt sige, at det Billede, som denne Organisation selv giver, er smukt i Forhold til de faktiske Forhold. Grønlandske Styrelse har aldrig været bange for at skjule den virkelige Sandhed om de sundhedsmæssige Forhold paa Grønland. Vi behøver i den Forbindelse blot at henvise til de Oplysninger, Sekretær Aage Jensen fremkommer med i sin Artikel i „Tidens Stemme“, hvor han fortæller om, at Grønlandske Styrelse udsendte en Meddelelse om, at Sundhedstilstanden var god, kun lidt Forkølelsessygdomme, skønt det virkelige Forhold var, at to Distrikter var afspærret paa Grund af Epidemier.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den 2 AUG. 1936

Enestaaende Hjælpeaktion i Østgrønland.

Knap 900 Mennesker skaffer Udvej for ca. 130 Børn, der har mistet deres Forældre under Epidemi i Vinter.

Dansk Dame skal til Østgrønland for at organisere den omfattende Børneforsorg.

Mellem 120—130 østgrønlandske Børn blev i Vinter gjort forældreløse, da den frygtelige Influenza-Epidemi hjemsøgte den lille Angmagssalik-Befolkning paa knap 900 Mennesker.

Aldrig før er Døden gaaet saa hærgende frem i disse Egne; og man mindes overhovedet ikke, at nogen Epidemi har krævet saa talrige Ofre og anrettet saa megen Nød i andre grønlandske Kolonier!

For at komme de mange ulykkeligt stillede, forældreløse Grønlænderbørn til Hjælp maatte der straks træffes en Række midlertidige Foranstaltninger. Men efter hvad vi erfarer, vil der nu i Sommer blive sat et omfattende Børneforsorgs-Arbejde i Gang.

Kaptajn Ejnar Mikkelsen om Opgaven.

Statens Tilsynsførende i Østgrønland, Kaptajn Ejnar Mikkelsen som næste Lørdag tiltræder sin aarlige Inspektionsrejse med Skibet »Gertrud Rask«, udtaler paa vor Forespørgsel herom:

— Det var beundringsværdigt, at den lille Angmagssalik-Befolkning midt i Vinteren kunde skaffe Udvej for saa mange Børn, der pludselig havde mistet deres Forældre!

Man forstaar, hvad det vil sige, udtaler Kaptajn Ejnar Mikkelsen, at en Befolkning paa knap 900 Mennesker paa een Gang skal tage sig af 120—130 forældreløse Børn. Det har heller ikke været let, men de ikke-ramte Familier traadte øjeblikkelig til og hjalp Koloniens Værgeraad med at finde en midlertidig Udvej.

Hvordan Hjælpen organiseres.

— Hvordan har der kunnet skaffes Plads til saa mange Børn?

— Paa den Maade, at Befolkningen delte Byrden imellem sig. Men med Østgrønlændernes store Kærlighed til Børn og deres enestaaende Trang til at hjælpe andre, som har Hjælp behov, klaredes det alvorlige Problem.

Den konstituerede Kolonibestyrer Magnus Jensen og Pastor Otto Rossing har sammen med Koloniens Sygeplejerske, Frøken Signe West, udført et stort forberedende Arbejde. Samtidig er der her i Landet ad privat Vej skaffet Midler til Grønlænderbørnenes Opdragelse og Pleje, og med Skibet »Gertrud Rask« rejser Magister, Frøken Sara Tønnesen, København, paa Lørdag op til Kolonien Angmagssalik, hvor hun skal tilbringe to Aar for at organisere hele Arbejdet. Opgaven er nemlig saa stor, at Koloniens Værgeraad bestaaende af Kolonibestyreren, Præsten og Sygeplejersken ikke har kunnet overkomme det alene. De har jo mange andre Pligter, som paahviler dem, og derfor er Frøken Sara Tønnesen blevet anmodet om at rejse derop. Det er heller ikke første Gang, hun er i Grønland. Børnene vil nu blive anbragt i fast Pleje hos de øvrige Fanger-Familier rundt omkring i Distriktet.

Den forestaaende Inspektionsrejse.

— Faar De selv noget med det Arbejde at gøre?

— Ikke ud over, hvad der allerede er foretaget i denne Sag, men naturligvis vil hele Spørgsmaalet blive drøftet, naar jeg nu kommer op til Kolonien paa min forestaaende Inspektionsrejse, der antagelig varer 1½ Maaned. Besøget gælder baa- de Angmagssalik og Scoresbysund.

— Hvor mange fastboende Danske og Nordmænd findes for Tiden i Østgrønland?

— Der er stationeret to danske Politifolk paa hver af Stationerne Ella Ø og Eskimonæs, endvidere har »Nanok« 5—6 Fangstfolk deroppe, dertil kommer yderligere en Række Videnskabsmænd, som skal overvintre i Aar. Endelig findes der en halv Snes norske Fangstmænd fordelt over Østkysten deroppe.

ST. REGNEGADE 2, KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,895

Bladet:

Kristeligt

skriver den 11 AUG. 1935

Opsigtvækkende Beskyldninger om Drikkeri paa Grønland

Norsk Læge hævder, at Spiritusbestemmelserne ikke bliver overholdt, og at det flyder med Øl og Brændevin om Bord i de danske Skibe.

Kontorchef Oldendow besvarer Angrebet med en udførlig Redegørelse om Ædruelighedsforholdene i Grønland.

DET ER USÆDVANLIG kraftige Beskyldninger, som den norske Dr. Idar Handagaard har fremsat i det norske Blad »Folket« om Ædruelighedsforholdene paa Grønland.

Han hævder, at de danske Grønlandsskibe intet nægter deres Passage-rer, naar det gælder Alkohol og tilføjer endog, at »det flommer med Øl, Vin og Brændevin om Bord i Skibene« ...

Heller ikke de danske Handelsbetjente og Tjenestemænd, som opholder sig paa Grønland, generes af noget Spiritusforbud. De faar, hvad de ønsker, siger Dr. Handagaard. Og det er endda ikke blot Danskerne paa Grønland, som har Ret til at rekvirere disse vaade Varer. Retten er ogsaa udstrakt til Vestgrønlands indfødte Befolkning, hævder den norske Læge. Befolkningen faar tillige udleveret Malt til Ølbrygning.

Dr. Handagaard minder om, at den daværende Landsfoged i Sydgrønland, Kontorchef Oldendow, i 1931 har skrevet, at det var Danmarks Hensigt »at vænne Grønlænderne til et moderat Forbrug af stærke Drikke.«

I sine Slutningsbemærkninger paa-staar han, at der aldrig har eksisteret noget virkeligt Spiritusforbud paa Grønland — undtagen paa Papiret! Fylderiet skal derfor ofte have antaget de uhyggeligste Former og være forenet med Prostitution.

Grønlands Styrelse afviser Beskyldningerne.

Et Angreb af den Art paa de danske Myndigheder over Grønland kan naturligtvis ikke staa upaataalt hen, især da Anklagerne jo fremsættes fra udenlandsk Side. Vi har derfor henvendt os til den fungerende Direktør i Grønlands Styrelse, Kontorchef Knud Oldendow, hvis Navn — som det vil ses — er blevet fremdraget i Forbindelse med den norske Kritik.

Kontorchef Oldendow betegner Angrebet som ganske uberettiget, idet han udtaler:

— For det første findes der ingen Restauration om Bord i den grønlandske Handels Skibe. Det vil derfor være umuligt for Passagererne at købe Spiritus om Bord, og iøvrigt findes der overhovedet ikke anden Spiritus i vore Skibe end den, der serveres ved Maaltiderne!

— I hvor stor Udstrækning foregaar denne Servering?

— Kun ved Frokosten og Middagen er der lidt Spiritus paa Bordet, ligesom alle andre Steder i Verden.

Selv de danske Funktionærer er underkastet Kontrol.

— Det hævdes, at de danske Funktionærer paa Grønland kan faa lige saa meget Spiritus, de ønsker?

— Danskerne deroppe er stillet ganske ligesom vi er det herhjemme — siger Kontorchef Oldendow, — endda ikke saa godt! Der findes nemlig udførlige Bestemmelser om, hvor meget Spiritus man maa faa i Aarets Løb.

— Hvor meget er det?

— Jeg husker ikke de nøjagtige Tal, men der er i hvert Fald ikke Tale om saa meget, at der kan forekomme nogen Overdrivelse Aaret igennem.

— Er det rigtigt, at Grønlænderne ogsaa kan faa Spiritus?

Beskyldninger, som den norske Dr. Idar Handagaard har fremsat i det norske Blad »Folket» om Ædruelighedsforholdene paa Grønland.

Han hævder, at de danske Grønlandsskibe intet nægter deres Passagerer, naar det gælder Alkohol og tilføjer endog, at »det flommer med Øl, Vin og Brændevin om Bord i Skibene» ...

Heller ikke de danske Handelsbetejente og Tjenestemænd, som opholder sig paa Grønland, generes af noget Spiritusforbud. De faar, hvad de ønsker, siger Dr. Handagaard. Og det er endda ikke blot Danskerne paa Grønland, som har Ret til at rekvirere disse vaade Varer. Retten er ogsaa udstrakt til Vestgrønlands indfødte Befolkning, hævder den norske Læge. Befolkningen faar tillige udleveret Malt til Ølbrygning.

Dr. Handagaard minder om, at den daværende Landsfoged i Sydgrønland, Kontorchef Oldendow, i 1931 har skrevet, at det var Danmarks Hensigt »at vænne Grønlænderne til et moderat Forbrug af stærke Drikke.»

I sine Slutningsbemærkninger paa staar han, at der aldrig har eksisteret noget virkeligt Spiritusforbud paa Grønland — undtagen paa Papiret! Fylderiet skal derfor ofte have antaget de uhyggeligste Former og være forenet med Prostitution.

Et Angreb af den Art paa de danske Myndigheder over Grønland kan naturligtvis ikke staa upaataalt hen, især da Anklagerne jo fremsættes fra udenlandsk Side. Vi har derfor henvendt os til den fungerende Direktør i Grønlands Styrelse, Kontorchef Knud Oldendow, hvis Navn — som det vil ses — er blevet fremdraget i Forbindelse med den norske Kritik.

Kontorchef Oldendow betegner Angrebet som ganske uberettiget, idet han udtaler:

— For det første findes der ingen Restauration om Bord i den grønlandske Handels Skibe. Det vil derfor være umuligt for Passagererne at købe Spiritus om Bord, og iøvrigt findes der overhovedet ikke anden Spiritus i vore Skibe end den, der serveres ved Maaltiderne!

— I hvor stor Udstrækning foregaar denne Servering?

— Kun ved Frokosten og Middagen er der lidt Spiritus paa Bordet, ligesom alle andre Steder i Verden.

Selv de danske Funktionærer er underkastet Kontrol.

— Det hævdes, at de danske Funktionærer paa Grønland kan faa lige saa meget Spiritus, de ønsker?

— Danskerne deroppe er stillet ganske ligesom alle andre i Aarets Løb.

— Hvor meget er det?

— Jeg husker ikke de nøjagtige Tal, men der er i hvert Fald ikke Tale om saa meget, at der kan forekomme nogen Overdrivelse Aaret igennem.

— Er det rigtigt, at Grønlænderne ogsaa kan faa Spiritus?

— Det er ganske forkert! Den almindelige grønlandske Befolkning kan overhovedet ikke faa Spiritus sendt op. Og i den Tid, vore Skibe opholder sig i Kolonierne, er der absolut ingen Adgang for Grønlænderne til at skaffe sig Spiritus om Bord.

Derimod har visse af de fast ansatte Grønlændere Lov til at faa en minimal Rekvisition om Aaret. Endelig kan grønlandske Tillidsmænd — saadanne som sidder i Kommunalraad — samt ansatte Grønlændere, der er anbefalet af Kommunalraadene, faa ganske enkelte Flasker Vin om Aaret, men ikke egentlig Spiritus! Det maa absolut hævdes, udtaler Kontorchefen, at den grønlandske Befolkning i Almindelighed ikke har Adgang til Spiritus.

Styrelsens Ædrueligheds-politik i Grønland.

— Men Hjemmefremstilling af Øl er ikke forbudt?

— Nej, det er rigtigt. Grønlænderne kan faa udleveret Malt i mindre Portioner, saa de kan brygge sig lidt Øl hjemme, det drejer sig her om nogle faa Kilo fordelt over hele Aaret.

— Den norske Læge hentyder i sit Angreb til nogle Synspunkter, De har fremsat i sin Tid som Landsfoged?

— Ja, de staar i min grønlandske Samfundslære og er fremsat som en Redegørelse for den Politik, der har været ført paa Spiritussens Omraade, idet man jo erfaringsmæssigt véd, at en Befolkning som den grønlandske, naar Landet engang aabnes, ikke kan undgaa at faa Adgang til Spiritus. Derfor har man ment det bedst, at Grønlænderne dog var en lille Smule forberedt.

— Vil De tilbagevise det som urigtigt, naar det hævdes, at Drikkeriet

undertiden har antaget de uhyggeligste Former paa Grønland?

— Noget saadant har jeg i hvert Fald aldrig nogen Sinde hørt! Jeg har nævnt vore Bestemmelser — og de overvaages nøje, slutter Kontorchefen.

olf.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den 8 MAJ 1934

ESKIMOERNE SKAL NU RØNTGENFOTOGRAFERES

*En fransk Overvintrings-Ekspedition til
Østgrønland, der vil undersøge Eskimoernes
tuberkuløse Sygdomme*

Franskmændene medfører engelske Mount-
Everest-Bestigere, der skal bestige de høje
Bjerge, Dr. Koch i Fjor fandt fra en Flyve-
maskine

Den franske Ekspeditionsleder fortæller

ESKIMOERNE i Østgrønland, der i
de senere Aar har oplevet saa man-
ge mærkelige Ting lige fra Flyvemaski-
nerne til Radio, kommer til Sommer ud
for endnu en Prøvelse: — de skal rønt-
genfotograferes af en videnskabelig
fransk Ekspedition!

Den franske Videnskabsmand, der
har faaet denne Idé, hedder Paul E.
Victor, og denne besøger i disse Dage
København for at forhandle med de
danske Myndigheder og forskellige af
vore Grønlandsforskere.

Den franske Leder fortæller

EKSTRABLADET fandt ham i For-
middags paa Hotel „Cosmopolite“ og fik
nogle Oplysninger:

— Min første Pligt er at takke Dan-
mark — siger den unge Franskmænd. —
Direktor Daugaard-Jensen har overladt
os et af den danske Stats Huse i Ang-
magssalik som Ekspeditionshus, og baa-
de Dr. Lauge Koch og Kaptajn Ejnar
Mikkelsen har ydet en værdifuld Hjælp.
Vi rejser til Østgrønland med vor be-
rømte, franske Polhavs-Forsker, Dr.
Charcot, der den 4. Juli starter fra Saint
Servan i Bretagne om Bord i „Pourquoi-
pas?“ („Hvorfor ikke?“), og det er
Tanken, at vi først skal besøge Scores-
bysund og derefter slaa os ned i Ang-
magssalik for et Aar. Vi skal altsaa
overvintrere.

— Og De vil altsaa røntgenfotografe-
re Eskimoerne?

— Det er en af de Ting, vi vil be-
skæftige os med. Ekspeditionen udsendes
af Frankrigs nationale Museum for Et-
nografi, og den bestaar af 3 Mand —
nemlig foruden jeg selv af en Dr. med.,
der er en fremragende Antropolog og af
en Geolog, som samtidig er uddannet i
Topografi. Selv er jeg baade Etnograf
og Antropolog.

Røntgenfotografering af Eskimoerne

Røntgenfotograferingen vil vi fore-
tage for at undersøge en Slags tuber-
kuløs Sygdom, som Eskimoerne angri-
bes af. Den ytrer sig ikke som almin-
delig Tuberkulose, saa at de er egent-
lig syge, end sige uarbejdsdygtige.

M. Paul E. Victor.

Til dette Formaal medtager Dr. Char-
cot et Par af de Englændere, der har del-
taget i Mount-Everest-Ekspeditionen, og
et Par Franskmænd, som har mangeaarig
Erfaring fra Alperne.

Horn.

Franskmændene medfører engelske Mount-Everest-Bestigere, der skal bestige de høje Bjerge, Dr. Koch i Fjor fandt fra en Flyvemaskine

Den franske Ekspeditionsleder fortæller

ESKIMOERNE i Østgrønland, der i de senere Aar har oplevet saa mange mærkelige Ting lige fra Flyvemaskinerne til Radio, kommer til Sommer ud for endnu en Prøvelse: — de skal røntgenfotograferes af en videnskabelig fransk Ekspedition!

Den franske Videnskabsmand, der har faaet denne Idé, hedder Paul E. Victor, og denne besøger i disse Dage København for at forhandle med de danske Myndigheder og forskellige af vore Grønlandsforskere.

Den franske Leder fortæller

EKSTRABLADET fandt ham i Formiddags paa Hotel „Cosmopolite“ og fik nogle Oplysninger:

— Min første Pligt er at takke Danmark — siger den unge Franskmænd. — Direktør Daagaard-Jensen har overladt os et af den danske Stats Huse i Angmagssalik som Ekspeditions-hus, og baa-de Dr. Lauge Koch og Kaptajn Ejnar Mikkelsen har ydet en værdifuld Hjælp. Vi rejser til Østgrønland med vor berømte, franske Polhavs-Forsker, Dr. Charcot, der den 4. Juli starter fra Saint Servan i Bretagne om Bord i „Pourquoi-pas?“ („Hvorfor ikke?“), og det er Tanken, at vi først skal besøge Scoresbysund og derefter slaa os ned i Angmagssalik for et Aar. Vi skal altsaa overvintrere.

— Og De vil altsaa røntgenfotograferer Eskimoerne?

— Det er en af de Ting, vi vil beskæftige os med. Ekspeditionen udsendes af Frankrigs nationale Museum for Etnografi, og den bestaar af 3 Mand — nemlig foruden jeg selv af en Dr. med., der er en fremragende Antropolog og af en Geolog, som samtidig er uddannet i Topografi. Selv er jeg baa-de Etnograf og Antropolog.

Røntgenfotografering af Eskimoerne

Røntgenfotograferingen vil vi foretage for at undersøge en Slags tuberkuløs Sygdom, som Eskimoerne angribes af. Den ytrer sig ikke som almindelig Tuberkulose, saa at de er egentlig syge, end sige uarbejdsdygtige, men man kender endnu ret lidt til dens Opstaen, Betydning og Virkninger. Det vil vor Dr. med. arbejde med.

I øvrigt skal vi indsamle etnografisk Materiale, men vi har den naturlige Aftale, at hvis vi finder noget af særlig Interesse, skal de danske Museer have Lov til først at udtage, hvad de maatte mangle. Alligevel haaber jeg at kunne hjemføre en hel Del interessante Materialer til vort etnografiske Museum i Trocadero.

— Skal De have egen Radio i Angmagssalik?

— Vi medfører en transportabel Radio, saa at vi paa vore Ekspeditioner stadig kan faa Forbindelse med Angmagssalik, hvis der skulde ske noget — ellers benytter vi til Fjernkorrespondancen den danske Stats Station.

Engelsk-Fransk Begejstring

M. Victor oplyser endelig, at Franskmændene i Sommer agter at foretage en interessant Bjergbestigning i Østgrønland. Dr. Lauge Koch opdagede i Fjor under en Flyvning en Bjergkæde med 4—5000 Meter høje Bjerge, og dem vil man i Sommer undersøge nærmere.

M. Paul E. Victor.

Til dette Formaal medtager Dr. Charcot et Par af de Englændere, der har deltaget i Mount-Everest-Ekspeditionen, og et Par Franskmænd, som har mangeaarig Erfaring fra Alperne.

Horn.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den 23 APR. 1934

DEN KOSTBARE VELGØRENHED

Administrationen under-
søges nu nærmere

En Udtalelse fra
„Foreningen til Hjælp
grønlandske Børn“

EKSTRABLADET kritiserede i Lør-
dags den kostbare Form for Vel-
gørenhedsarbejde, der udfoldes fra „For-
eningen til Hjælp for grønlandske Børn“.

I Kontingenter, Bidrag og Gaver
har man i det sidste Aar haft en Ind-
tægt paa 43,875 Kr., men Udgiften
ved at tegne, samle og indkassere dette
Beløb har andraget 21,969 Kr., saa at
over 50 Øre af hver Krone, der er givet
til Støtte for Sagen, er medgaaet til
Omkostninger.

I Anledning af vor Kritik har vi haft
en Samtale med fhv. Inspektør Bendixen,
der fungerer som Foreningens Forret-
ningsfører, men Hr. Bendixen erklærer,
at naar hans Navn staar under
Regnskabet, er det kun som Bekræf-
telse af, at Afskriften er rigtig —
ikke som Udtryk for, at han har ud-
arbejdet Regnskabet eller overhove-
det har Kendskab til dets Detaljer.

— Jeg er først tiltraadt 1. April —
men jeg vil nu undersøge Sagen nøjere,
og vi kan da tales ved. Jeg er klar over,
at vore Arbejdsmetoder er de mest kost-
bare, man kan have, men vi kan ikke
bruge andre. Vi har to Agitatorer, en
her i Byen og en i Provinsen, og de løn-
nes med Procenter af, hvad de faar skaf-
fet. Agitatoren i Provinsen har saaledes
selv 35 pCt. af alt, hvad han faar teg-
net til Foreningen, og hun her i Byen
noget mindre. Jeg kan dog ikke for-
staa, at det i 1933 er blevet saa mange
Penge, men nu ser vi paa Papirerne.

... Inspektøren tilføjer, at Forenin-
gen efter hans Opfattelse gør en god Ger-
ning i Grønland, ikke alene gennem Tu-
berkulosehjemmene, men ved at skaffe
Grønlanderbørn god Pleje, udsende Van-
drekasser til Spædbørnspleje og paa flere
andre Maader. Hvad selve Foreningen
angaar, forstaar vi, at den staar foran
en Reorganisation.

Horn.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Ekstrabladet

skriver den **21 APR. 1934**

GRØNLANDSK VELGØRENHED AF FOR KOSTBART FORMAT

Af hver Krone, der er givet til de grønlandske Børnesanatorier, er over 50 Øre gaaet til Administrations- og Indsamlings-Omkostninger

21,969 Kr. i Udgift for at fremskaffe 21,906 Kr.!

Bør Staten ikke overtage Forsorgen for de tuberkuløse Grønlænderbørn?

ET talende Eksempel paa, hvor kostbart visse Velgørehedsinstitutioner arbejder, har man i et Regnskab for Aaret 1933, der i disse Dage er blevet offentliggjort i „Statstidende“.

Over 50 pCt. til Omkostninger

Regnskabet gælder „Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn“, der driver et Par Børnesanatorier i Vestgrønland, og det viser, at Omkostningerne ved Administrationen andrager mere end 50 pCt. af de Beløb, man har faaet ind i Kontingenter og Bidrag.

Paa Indtagssiden er Kontingenter og Bidrag opført med Kr.

23,503,55, og hertil kommer „indsamlet i Provinsen“: Kr. 20,372,25 — i alt **Kr. 43,875,80.**

Paa Udgiftssiden er Kontorets Drift opført med Kr. 9,029,72 — bl. a. 853 Kr. til „Diverse“, 4500 Kr. til Lønninger, 1164 Kr. til Tryksager etc., 985 Kr. til Porto og Telefon,

1527 Kr. til Husleje, Lys o. s. v.

— En endnu større Udgiftspost er imidlertid paa Kr. 12,939,39, hvoraf Kr. 10,584,69 er opført som „Omkostninger ved Tegning af Bidrag og Kontingenter“ og Kr. 2,354,70 som „Omkostninger ved Inkassations af Bidrag og Kontingenter“.

Tilsammen **Kr. 21,969,11.**

Grad har været præget af Krisetiderne. Bidragene er blevet mindre, men Omkostningerne ved de smaa Bidrag er lige saa store som for de større Beløb, hvorfor Omkostningerne i Aar procentvis er større end hidtil.

Det private Initiativ er her for kostbart

Videre udtales der Haab om, at „Lovforslaget om offentlige Indsamlinger maa blive af en saadan Beskaffenhed, at Indsamling kan fortsættes“.

Efter at have set Regnskabet kan vi ikke dele dette Haab. Det vilde ikke være unaturligt, om Staten — for Tilfældet: Grønlands Styrelse — overtog Omsorgen for de tuberkuløse Grønlænderbørn, og det vilde for Nationen som Helhed være billigere end den nuværende Ordning, hvor Indsamlingsomkostningerne sluger alt for meget i Forhold til det Netto-beløb, der bliver tilbage til selve Formaalet.

Horn.

Det triste Resultat

Naar man trækker Omkostningernes 21,969,11 fra de nævnte Indtægter paa 43,875,80, viser det sig, at der tilbage netto er **Kr. 21,906,49**, eller Kr. 62,62 mindre end Omkostningsbeløbet.

For hver Krone, venlige Mennesker har støttet de smaa grønlandske Patienter med, er ikke engang 50 Øre virkelig kommet dem til gode!

I Kommentarerne til Regnskabet hedder det, at Indsamlingsarbejdet „i høj

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Sydhavne fra Grønland

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den **3 NOV. 1932**

Sælens Undergang **DE TRE TOMME KAHYTTER OMBORD I GERTRUD RASK**

**Forlisets Slagskygge
over Grønlandsbaadens Ankomst
Landsfoged Rosendal om den
skæbnesvangre Stormnat**

Landsfogden for Nordgrønland, Hr. Rosendal, der vendte hjem paa Permission i fuld Uniform.

ENDELIG i Dag Kl. 10 kom „Gertrud Rask“ i Havn efter en af de haardeste og mest langvarige Rejser i Skibets Historie.

Den unge Kaptajn Tving, der med sikker Haand har ført sit Skib igennem Vind og Storm, stod paa Broen, og langs Skibssiden flokkedes Passagererne, ivrige efter at faa det første Glimt af København. Der havde ikke været mange med paa den besværlige Rejse, kun en halv Snæs Stykker ialt. Landsfogden for Nordgrønland, Hr. Rosendal, der vender hjem paa Permission, vakte Opsigt ved at optræde i fuld Uniform, og endvidere noterer vi blandt de Hjemvendende: Kolonibestyrer Essemann fra Jacobshavn, Assistent Hansen, sammesteds, Maleren Sigurd Schou, der havde gjort Studier i Isfjorden ved Jacobshavn, Styrelsens Medicinalkonsulent Dr. Berthelsen og Mrs. Rockwell Kent, gift med den amerikanske Maler, der i et Aars Tid har opholdt sig i Grønland. Fruen har besøgt sin Mand i Holsteinsborg og rejser nu videre til Ame-

— Ja, det har været en langsom Tur, siger Kaptajnen, med stik Modvind hele Vejen. Vi har været hele 20 Dage om at komme fra Godthaab hertil, og

omtrent hundrede Procent for meget. Et Skib som „Gertrud Rask“ skulde hvert Fald kunne gaa herved paa Dage. Vi var bange for, at Kulbeholdningen ikke skulde slaa til, og vi tænkte om at gaa ind til Shetlandsøerne for Bunkers. Men netop da vi skulde til at vende, løjede Vinden af, og saa opgaav vi det. Straks efter var det imidlertid galt igen, og Uheldet fulgte os hele Vejen, selv da vi kom ind i de danske Farvande. I Gaar Middags, da vi var ud for Læsø, var Kulingen saa stiv, at vi havde opgivet Haabet om at naa til København i Formiddag, og jeg telegraferede hjem: „Ankomsten uvis“. Men til alt Held fik vi en rolig Nat, og saa listede vi os hjem.

— Har De mødt haard Storm?

— Aah ja, en lille Storm af og til, men lad os nu ikke overdrive. Det er saamænd gaaet meget godt, og vi er jo da alle i god Behold.

Stormnatten

**Landsfoged Rosendal
fortæller —**

Landsfoged Rosendal, der siden 1924 har været Landsfoged for Nordgrønland med Bopæl i Godhavn, kommer nu hjem paa et halvt Aars Permission. Man vil huske, at Hr. Rosendal netop havde afleveret Distriktet til sin Vikar, cand. jur. Brun, da Katastrofen med „Sælen“ indtraf.

— Som De véd, siger Landsfogeden, gik „Sælen“ fra Upernivik den 26. September. I Dagene 27.—29. September havde vi tiltagende nordlige Vinde, og Natten til den 30. September oplevede vi en Storm af kolossal Voldsomhed. Denne Stormnat faldt sammen med det saakaldte „Springtids-Højvande“, som i Grønland altid indtræffer 3 Dage efter Fuldmaane eller Nymaane, og Uvejret var saa voldsomt, at „Gertrud Rask“, der laa i Godhavn, sprængte sine Agter-

Maleren Sigurd Schou, som har gjort Studier i Isfjorden i Jacobshavn.

Mrs. Rockwell Kent, der har besøgt sin Mand, den amerikanske Maler, i Holsteinsborg.

Fortøjninger af svært Jern. Hvis „Sælen“ er gaaet ned, er det ganske sikkert sket i denne frygtelige Nat, kun et Par Dage efter, at Skibet har forladt Upernivik.

— Anser De nu „Sælen“ for tabt?

— Der er stadig et lille Haab, og det synes jeg ikke, man skal opgive. Skibet kan være søgt ind i en af de smalle Fjorde vest for Disko, og saa længe Hvalfangeren „Sonja“ ikke er kommet tilbage til Upernivik fra sin Eftersøgnings-Ekspedition, eksisterer Muligheden for Redning stadig.

Disse Fjorde ligger saa langt fra beboede Steder, at man intet skal forsværge. Og desuden er „Sælen“ den bedste Sejler, vi har deroppe, selv om den fik Maskinskade, sejlede den lige godt for det. Det hændte i Fjor, at den blev borte i 14 Dage paa akkurat den samme Tur, men pludselig dukkede den op og var fuldstændig allright. „Sælen“ er saa godt et Skib, at den skulde kunne taale et hvilken som helst Slags Vejr. Jeg kan slet ikke forstaa, hvad der kan være sket med den, og jeg kan ikke faa mig selv til at tro, at vi virkelig aldrig skal se den mere.

Ondartet Forkølelses-Epidemi i Nordgrønland.

— Er der ellers noget Nyt fra Deres Distrikt?

— Alt staar vel til deroppe nu. Men

DE TILKOMME KAHYTTER OMBORD I GERTRUD RASK

Forlisets Slagskygge
over Grønlandsbaadens Ankomst

Landsfoged Rosendal om den
skæbnesvangre Stormnat

Landsfogden for Nordgrønland, Hr. Rosendal, der vendte hjem paa Permission i fuld Uniform.

ENDELIG i Dag Kl. 10 kom „Gertrud Rask“ i Havn efter en af de haardeste og mest langvarige Rejser i Skibets Historie.

Den unge Kaptajn Tving, der med sikker Haand har ført sit Skib igennem Vind og Storm, stod paa Broen, og langs Skibssiden flokkedes Passagererne, ivrige efter at faa det første Glimt af København. Der havde ikke været mange med paa den besværlige Rejse, kun en halv Snes Stykker ialt. Landsfogden for Nordgrønland, Hr. Rosendal, der vender hjem paa Permission, vakte Opsigt ved at optræde i fuld Uniform, og endvidere noterer vi blandt de Hjemvendende: Kolonibestyrer Essemann fra Jacobshavn, Assistent Hansen, sammesteds, Maleren Sigurd Schou, der havde gjort Studier i Isfjordene ved Jacobshavn, Styrelsens Medicinalkonsulent Dr. Berthelsen og Mrs. Rockwell Kent, gift med den amerikanske Maler, der i et Aars Tid har opholdt sig i Grønland. Fruen har besøgt sin Mand i Holsteinsborg og rejser nu videre til Amerika. Rockwell Kent vender for øvrigt hjem med „Disko“ i en nær Fremtid.

Modtagelsen var for øvrigt meget stilfærdig, præget af Uvisheden om „Sælen“s Skæbne, der naturligvis berører alle Grønlandsinteresserede smerteligt. „Gertrud Rask“ er det første Skib fra

Assistent Hansen med Familie fra Jacobshavn.

Egedesminde siden Katastrofen, og med dette Skib skulde den forsvundne Kolonibestyrer Lembcke-Otto og hans Familie være vendt tilbage til København. I Stedet kom „Gertrud Rask“ hertil med tre tomme Kahytter.

Kaptajn Tving
fortæller —

Da Skibet havde lagt til ved Kajen, hilste vi først paa „Gertrud Rask“s unge, djærve Fører.

vi det. Straks efter var det imidlertid galt igen, og Uheldet fulgte os hele Vejen, selv da vi kom ind i de danske Farvande. I Gaar Middags, da vi var ud for Læsø, var Kulingen saa stiv, at vi havde opgivet Haabet om at naa til København i Formiddag, og jeg telegraferede hjem: „Ankomsten uvis“. Men til alt Held fik vi en rolig Nat, og saa lyste vi os hjem.

— Har De mødt haard Storm?

— Aah ja, en lille Storm af og til, men lad os nu ikke overdrive. Det er saamænd gaaet meget godt, og vi er jo da alle i god Behold.

Stormnatten

Landsfoged Rosendal
fortæller —

Landsfoged Rosendal, der siden 1924 har været Landsfoged for Nordgrønland med Bopæl i Godhavn, kommer nu hjem paa et halvt Aars Permission. Man vil huske, at Hr. Rosendal netop havde afleveret Distriktet til sin Vikar, cand. jur. Brun, da Katastrofen med „Sælen“ indtraf.

— Som De véd, siger Landsfogeden, gik „Sælen“ fra Upernivik den 26. September. I Dage 27.—29. September havde vi tiltagende nordlige Vinde, og Natten til den 30. September oplevede vi en Storm af kolossal Voldsomhed. Denne Stormnat faldt sammen med det saakaldte „Springtids-Højvande“, som i Grønland altid indtræffer 3 Dage efter Fuldmaane eller Nymaane, og Uvejret var saa voldsomt, at „Gertrud Rask“, der laa i Godhavn, sprængte sine Agter-

Maleren Sigurd Schou, som har gjort Studier i Isfjordene i Jacobshavn.

Mrs. Rockwell Kent, der har besøgt sin Mand, den amerikanske Maler, i Holsteinsborg.

Fortøjninger af svært Jern. Hvis „Sælen“ er gaaet ned, er det ganske sikkert sket i denne frygtelige Nat, kun et Par Dage efter, at Skibet har forladt Upernivik.

— Anser De nu „Sælen“ for tabt?

— Der er stadig et lille Haab, og det synes jeg ikke, man skal opgive. Skibet kan være søgt ind i en af de smalle Fjorde vest for Disko, og saa længe Hvalfangeren „Sonja“ ikke er kommet tilbage til Upernivik fra sin Eftersøgnings-Ekspedition, eksisterer Muligheden for Redning stadig.

Disse Fjorde ligger saa langt fra beboede Steder, at man intet skal forsværge. Og desuden er „Sælen“ den bedste Sejler, vi har deroppe, selv om den fik Maskinskade, sejlede den lige godt for det. Det hændte i Fjor, at den blev horte i 14 Dage paa akkurat den samme Tur, men pludselig dukkede den op og var fuldstændig allright. „Sælen“ er saa godt et Skib, at den skulde kunne taale et hvilken som helst Slags Vejr. Jeg kan slet ikke forstaa, hvad der kan være sket med den, og jeg kan ikke faa mig selv til at tro, at vi virkelig aldrig skal se den mere.

Ondartet Forkølelses-
Epidemi i Nordgrønland.

— Er der ellers noget Nyt fra Deres Distrikt?

— Alt staar vel til deroppe nu. Men i Sommer havde vi en frygtelig Forkølelses-Epidemi, der bortrev en Mængde af den indfødte Befolkning. Alene i Jacobshavn døde 25 Grønlændere i Løbet af Sommeren og i Godhavn 5. Det er det farlige ved disse Forkølelses-Epidemier, som vi har hver Sommer, at de faar de gamle Tuberkulose-Lidelser til at blusse op igen, og saa kan Ofrene ikke staa imod. Men denne var nu ganske særlig ondartet.

Til Gengæld har vi i Nordgrønland helt undgaaet Børnelammelsen, der har hærget slemt mange andre Steder og krævet talrige Ofre.

Dr. Rank.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den **5 JULI 1932**

Børnelammelses- Epidemi paa Grøn- land.

**I Sukkertoppen er forefaldet
11 Tilfælde med 2 Dødsfald.**

Grønlands Styrelse meddeler om
Tilstanden i Grønland i Juni Maa-
ned:

Vejret har i Vestgrønland og ved
Scoresbysund været smukt og varmt,
ved Godthaab dog med en Del Ned-
bør; ved Angmagssalik har det der-
imod været storm- og regnfuldt.

Storis er kun til Stede i ringe
Mængder baade paa Østkysten og i
Julianehaabs Distrikt. Fjordisen er i
Drift ud af Fjorden ved Scoresby-
sund.

Sælfangsten har været ret ringe i
Vestgrønland og ved Angmagssalik,
men god ved Scoresbysund.

Fiskeriet har været ret godt saavel
i Syd- som i Nordgrønland, ligesom
Angmagssatindsamlingen i Nord-
grønland har været særdeles god.

Sundhedstilstanden er god, dog er
der ved Sukkertoppens Kolonist i
Midten af Maaneden udbrudt en Epi-
demi af Børnelammelse; hidtil er fo-
refaldet 11 Tilfælde med 2 Dødsfald.
Distriktet er afspærret fra andre Di-
strikt.

I Begyndelsen af Juni indkom til
Sukkertoppen 27 Mand fra et forlist
fransk Fiskeskib; de er alle paa Vej
hjem med Disko, som passerede
Kap Farvel for hjemgaende den 3.
Juli.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Sydomme på Grønland

Bladet: **Kristeligt Dagblad**

skriver den

11 MAJ 1932

Susanne og Samuel.

Hvad der bliver gjort for grønlandske Børn.

Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn har holdt Aarsmøde under Ledelse af Formanden, Grosserer V. Lemvig-Müller.

Foreningen har to Sanatorier for Børn i Grønland — i Sukkertoppen og Umanak — og begge Sanatorier har i det forløbne Aar været fuldt belagt, idet der har været behandlet 59 Børn. Desuden har Foreningen haft 41 Børn i Pleje i gode, grønlandske Hjem, og Foreningen har ydet Hjælp i Form af Naturalier og Beklædning, hvor en saadan Hjælp har været nødvendig. Formanden har i Fjor Sommer besøgt Grønland og inspiceret de to Sanatorier samt tilset nogle af Plejebørnene. Forholdene, hvorunder de smaa Børn lever, kan kun siges at være udmærkede.

I Efteraaret modtog Foreningen en lille Pige, Susanne Carlsen, fra Julianehaab, 5 Aar gammel. Hun var lidende af tuberkuløs Hofteledsbetændelse. Efter Ophold paa Rigshospitalet er hun nu anbragt paa Refsnæs Kyst-hospital, hvor Foreningen i Forvejen har et andet lille Plejebarn, Samuel Knudsen. De er begge under den bedste og kyndigste Pleje.

De af Foreningen udsendte »Vandrekasser« virker stadig efter Ønske og med gode Resultater. Der har hidtil været ca. 1 Vandrekasse for hveranden Jordemoder, men da der anmodes om flere, er det Foreningens Maal, at der findes een for hver Jordemoder.

Formanden fortalte fornøjeligt om de to smaa grønlandske Patienter i Danmark. De syntes at trives godt og være glade for Plejen og Opholdet hernede. Jeg er helt stolt af dem, sagde Formanden, for naar jeg kommer og besøger dem, siger de »Fare til mig. Jeg er ogsaa kommet til at holde af lille Susanne og Samuel.

Foreningens Regnskab udviser en Indtægt paa 53,000 Kr. (hovedsagelig Kontingenter og indsamlede Midler), og efter at Udgifterne til Driften af Børnesanatorierne og forskellige Administrationsomkostninger er afholdt, bliver der et pænt lille Overskud paa 11,000 Kr. at overføre til Foreningens Formue.

Efter at Aarsmødets mere officielle Del var afsluttet samledes man til Kaffe-drikning, hvorunder nogle unge Grønlændere og Grønlænderinder sang forskellige grønlandske Sange samt »Der er et yndigt Land« paa Grønlandsk.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Socialdemokraten

skriver den 12. MRS. 1931

Arbejdet for Grønlænder- børnene.

Fra et af de grønlandske Børnesanatorier.

Om det Arbejde, der udføres paa de grønlandske Børnesanatorier, giver følgende lille Uddrag af en Dagbog, ført af Forstanderinden paa Sanatoriet »Sukkertoppen« et godt Billede:

»Svend og Hansine har Fødselsdag i Dag, og den blev fejret som det sig hør og bør. Straks paa Sengen om Morgen fik de to Børn Legetøj foræret, og efter at Morgenmaden var spist gik vi udenfor Huset til vor nye Flagstang, hvor vi hejste Flaget. Efter Middag og Hviletiden gik vi hen til en Sø, hvor alle Børnene fik Lov at soppe, og hvor det frydede mit Hjerte at se, hvorledes 8 Uger har hjulpet paa disse smaa.

Det Liv og den Glæde, der var til Stede, kan ikke beskrives, det er li-

gesom der er løst op for en Pose af Livslyst, og naar jeg saa tænker paa, hvordan jeg modtog disse smaa, forgræmmede og indesluttede uden Smil i Øjet, og nu kun glade Ansigter fra Morgen til Aften.

Da vi kom hjem og havde spist spillede vi paa Grammofon lige til vi skulde i Seng.

Jeg skal nu til at lappe og stoppe Børnenes Kamikker, men hvor jeg savner en Symaskine.

Man faar gennem dette lille Uddrag af Dagbogen et talende Indtryk af en Virksomhed, der fortjener Støtte. Og den bedste Støtte til de grønlandske Børnesanatorier yder man ved at købe en Lødseddel i Grønlandslotteriet.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den

10 MRS. 1931

Det grønlandske Lotteri.

FORUDEN det smukke og fortjenstfulde Arbejde, Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn udfører blandt tuberkuløse Børn, er der en Gren af Foreningens Virksomhed, som ogsaa maa nævnes, nemlig Vandrekasserne.

* Jordemødrene i Grønland, som alle er uddannet enten paa Rigshospitalet her i Byen eller paa Sygehusene i Grønland, har nogle Vandrekasser, hvis Indhold rummer alt det meget, der skal til, naar en lille Verdensborger ser Dagens Lys i Grønland.

Disse Kasser bliver udlaant gratis til dem, der har dem behov, og den grønlandske Moder kan beholde Kassen, til hun selv er saa rask, at hun kan sy og skaffe de Beklædningsgenstande, som hendes lille Barn skal bruge.

Kassen sendes efter Brugen tilbage til Jordemoderen, som saa bader og supplerer Tøjet for derefter at afgive Kassen til den næste, som har Brug for den.

At disse Kasser gør Gavn, er der Beviser for i de Udtalelser, Lægerne i Grønland har givet, nemlig at Dødelighedsprocenten blandt Nyfødte nu er gaaet langt ned, efter at disse Kasser har begyndt deres Vandring mellem Grønlands Kvinder.

Som et Bevis paa, at disse Kasser er gaaet ind som et Led i den Forsorg, Foreningen udvirker i Grønland, skal det bemærkes, at der paa Koloniudstillingen i Paris, som Grønlands Styrelse arrangerer, ogsaa bliver udstillet en Vandrekasse.

For at skaffe Peuge til Vedligeholdelsen og til Anskaffelse af flere Kasser skulde „Det grønlandske Lotteri“ hjælpe, derfor stands ved en Telefonkiosk eller hvor Plakaten med Hovedet af Grønlænderen viser et Udsalgsted af Lodder, og betænk, om De ikke kunde undvære 1 Kr. til dette Formaal.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Socialdemokraten

skriver den 10 MRS. 1931

Kampen for de grønlandske Børn.

Et smukt og fortjenstfuldt Arbejde, som fortjener Støtte.

Vi har tidligere omtalt det store og gode Arbejde, Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn udretter bl. a. for at bremse Tuberkulosen blandt

En Grønlandermoder med sit Barn.

sine smaa Eskimo-Landsmænd. I dette særlige Hjem opretholder og driver Foreningen to Børnesanatorier, et ved Godthaab og et ved Sukkertoppen.

Ogsaa en anden Gren af Foreningens Virksomhed er af Betydning, nemlig Vandrekasserne. Paa Grund af de store Afstande og vanskelige Veje,

er det ofte svært at skaffe de nyfødte Grønlanderbørn den rigtige Pleje. De grønlandske Jordemødre er derfor udstyrede med nogle saakaldte Vandrekasser, der rummer alt, hvad der er fornødent, naar et Barn kommer til Verden, og disse Vandrekasser udlånes af Jordemødrene til hver fødende Moder. Moderen maa beholde Kassen, til hun selv er saa rask, at hun kan tage sig af Barnet. Derefter gaar Kassen tilbage til Jordemoderen, som supplerer det manglende og lader den gaa videre til den næste.

At disse Kasser betyder noget, ses af Udtalelser fra grønlandske Læger, der erklærer, at Dødelighedsprocenten blandt nyfødte er gaaet ned, siden Kasserne indførtes.

Det er saaledes et saare betydningsfuldt Arbejde. Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn udfører, og naar Foreningen i disse Dage til Støtte for sin Virksomhed i det hele og til Anskaffelse af flere Kasser, har startet 'Det grønlandske Lotteri', er det indlysende, at man gør en god Gerning ved at tage en Lodseddel. Den koster 1 Krone, og der er store Gevinster. Lodsedler faas i Telefonkiosker og alle Steder, hvor man ser Plakater med Grønlanderhovedet.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Morgenbladet

skriver den 7. MRS. 1931

Det grønlandske Lotteri

Foruden det smukke og fortjenstfulde Arbejde, Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn udfører blandt tuberkuløse Børn, er der en Gren af Foreningens Virksomhed, som ogsaa maa nævnes, nemlig Vandrekasserne.

Jordemødrene i Grønland, som alle er uddannede enten paa Rigshospitalet her i Byen eller paa Sygehusene i Grønland, har nogle Vandrekasser, hvis Indhold rummer alt det meget, der skal til, naar en lille Verdensborger ser Dagens Lys i Grønland.

Disse Kasser bliver udlaant gratis til dem, der har dem behov, og den grønlandske Moder kan beholde Kassen, til hun selv er saa rask, at hun kan sy og skaffe de Beklædningsgenstande, som hendes lille Barn skal bruge.

Kassen sendes efter Brugen tilbage til Jordemoderen, som saa bader og supplerer Tojet for derefter at give Kassen til den næste, som har Brug for den.

At disse Kasser gør Gavn, er der Beviser for i de Udtalelser, Lægerne i Grønland har givet, nemlig at Dødelighedsprocenten blandt Nyfødte nu er gaaet langt ned, efter at disse Kasser har begyndt deres Vandring mellem Grønlands Kvinder.

For at skaffe Penge til Vedligeholdelsen og til Anskaffelse af flere Kasser, skulde "Det grønlandske Lotteri" hjælpe, — derfor, stands ved en Telefonkiosk, eller hvor Plakaten med Hovedet af Grønlænderen viser et Udsalgssted af Lodder, og betænk, om ikke De kunde undvære 1 Krone til dette Formaal.

—o—

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skriver den 3. MRS. 1931

Grønlandsk Aften.

FRA Axelborgstudiet udsendtes i Aften en interessant „Grønlandsk Aften“. Udelukkende kunstneriske Grunde til Udsendelsen var der vel ikke, men selv om man mærkede „Absicht“en – at understøtte Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn – var der ingen Grund til at blive „verstinunt“, men tværtimod til at efterkomme Grosserer Victor Lemvig-Müllers Opfordring til Hjælp. Tavs Nettiendam læste en Sagnmyte forfattet af Helge Bangsted op, kgl. Kammersangerinde Lilly Lamprecht sang tre Sange fra „Kaddara“ – og derpaa rykkede det rigtige, eskimolske Grønland frem. Professor William Thalbitzer indledte med nogle Bemærkninger om den gamle eskimolske Beboelse paa Vestkysten, hvorefter Angmagssalik-Boerne er de eneste overlevende – den sidste Gruppe i Nordgrønland blev set 1823 – og lod derpaa den gamle hedenske Eskimokultur tale gennem nogle Grammofonplader, Professorens selv har optaget for 25 Aar siden. Det var Fangtsange, Sangkampe, kultiske Sange m. m., friske, vilde og fremmedartede. Skade kun, at Prøverne for en stor Del var saa korte! Til Slut sang et Kor af de i København boende Grønlandere et Par Sange af Grønlands største Digter, Overkateket Henrik Lund, der har skrevet Grønlands Nationalsang, og af Komponisten, Organist Jonathan Petersen, der begge lever endnu.

Peter

CL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Børlingske Tidende

skriver den

Optag.
2 Marts 1931

De trængende grøn- landske Børn skal hjælpes.

Et Lotteri til Fordel for Børne- plejen i Grønland.

Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn, der blev stiftet 1924, og hvis Formand er Grosserer J. Lemvig-Müller, der var med paa Politikernes Tur til Grønland Aaret forud, har siden sin Oprettelse udrettet et meget fortjenstfuldt Arbejde for de forsømte Børn paa vor fjerne Koloni. Foreningen ejer og driver de to Børnesanatorier i Umanak og ved Sukkertoppen, og desuden er der paa dens Initiativ anbragt 40 Børn i Privatpleje i gode grønlandske Fangerhjem. Begge Sanatorier har stedse været fuldt optaget, og dette og Foreningens øvrige Arbejde har medført, at det er smaat med Driftskapitalen. I Aar andrager Udgifterne ca. 30,000 Kr., og da Foreningen i Følge den bestaaende Lovgivning ikke kan faa noget Statstilskud til sit Arbejde, maa den gaa andre Veje for at faa de nødvendige Midler ind.

Justitsminister Zahle, der i 1923 var med paa Turen til Grønland, og som siden har omfattet det frivillige Arbejde for at hjælpe Øens forsømte Børn med megen Interesse, har nu givet Tilladelse til, at Foreningen starter et lille Lotteri, hvis Overskud udelukkende tilfalder de grønlandske Børn. Lotteriet trækkes den 30. Marts, og Lodsedler faas nu i Kioskerne og hos Bladhandlerne. De koster 1,30 Kr. Der er 1400 Gevinster og 40,000 Lodder. Den største Gevinst er paa 5000 Kr. For dette Beløb kan Vinderen aftage et Aars Forbrug af forskellige Livsforbrødenheder og faa dækket samtlige Husholdningsudgifter i Aarets Løb. Den næste store Gevinst er en Kreditforeningsobligation paa 1000 Kr. Derefter følger som tredje og fjerde Hovedgevinst en Rejse til henholdsvis Island (700 Kr.) med 14 Dages Ophold paa Øen, og en Rejse til Færøerne (600 Kr.) med Udflugter til Fugleffjeldene og eventuel Udflugt med en Hvalfangerbaad til Atlanten. En Rejse til Grønland kunde ikke arrangeres.

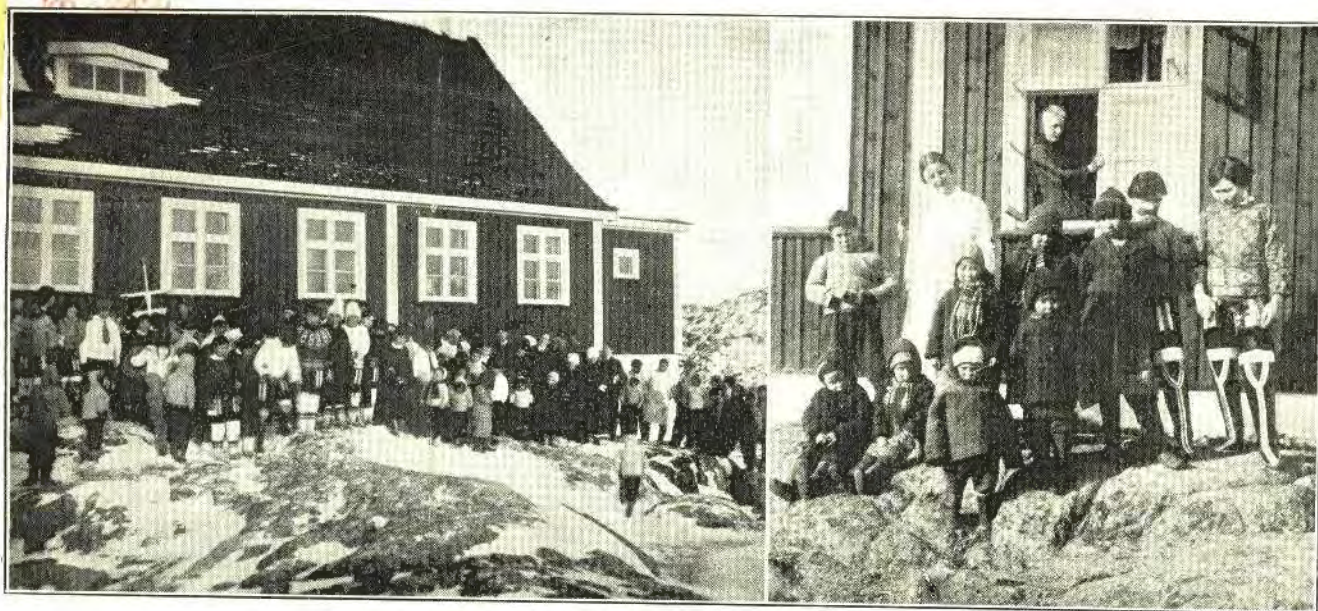

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Verden og Vi

skriver den **25 FEB. 1931**

Børnene ved Sukkertoppen og Umanak.

SAMTIDIG med at der udkastes store Planer for Udnyttelsen af de store Erhvervsmuligheder, Danmarks eneste Koloni rummer, og der bevilges Penge (om end i sidste Øjeblik) til at lade denne vor vældige Polar-Besiddelse repræsentere paa Koloniudstillingen i Paris hører vi, at de smaa Eskimobørn plages af Sygdom, og at det ligefrem kniber med at faa Penge nok til at hjælpe.

Ministeriet har givet Lotteribevilgning — og det er vistnok alt, hvad man har Lov til at forlange af et Ministerium.

DEn 17. November 1925 aabnede Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn et Sanatorium ved Sukkertoppen, Aft. 20 Pladser blev straks optaget af smaa Grønlændere i Alderen fra 2 til 13 Aar — medtagne af Sygdom og daarligt khedi var de, da de kom. De kom under god Pleje, dygtigt Lægetilsyn — og fik den Mad, der for Grønlænderbørns Mave er den herligste, der kan tænkes. Af Jule-Ugens Menukort vil

man se, at det ikke er helt sammenfaldende med vore hjemlige Børns Snag:

Juleaften: Risengrød med Saftvand, Æbleskiver.

1. Juledag: Sødsuppe, stegte Fugle med Sauce og Kartofler.

2. Juledag: Hvidfiskekød i Karrysauce og Kartofler.....

28. December: Rismelsgrød med Sirup.

29. December: Kartoffelsuppe med Fugle og Hvidfiskekød.....

Nyårsaften: Kartoffelsuppe og Hvidfiskekød.

Siden er der oprettet endnu et Sanatorium, ved Umanak; ogsaa her var Trangen stor — og er det stadig, for alle 20 Pladser er konstant optaget.

Disse Billeder af Børnene fra Sukkertop-Sanatoriet skulde gerne dukke op i Tanken, naar en København i disse Dage ser en Telefonkiosk; dér sælges Lotterisedlerne. Og vi tager vist ikke fejl, naar vi formoder at der tillige er aabnet Salg til Grønlænderlotteriet i hver eneste Provinsby.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Ekstrablade**

skriver den **23 FEB. 1931**

Samuel —

HAR De husket at købe en Lodseddel i det grønlandske Lotteri, som „Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn“ har faaet Lov at oprette? Lodsedlerne kan faas i Kioskerne til 30. Marts, og jeg maa paa ny anbefale vore Læsere at støtte Sagen; den forligner det. Ved De hvorfor?

Oppe i Julianhaabs Distrikt var en lille grønlandsk Dreng, Samuel Knudsen, syg — han led af en tuberkuløs Hoftelidelse, der ikke kan behandles paa noget Hospital eller Sanatorium i Grønland uden Fare for dødelig Udgang. Samuel blev ført til København og indlagt hos Professor Schaldemose paa Rigshospitalet. I Gaar var Samuel kommet saa vidt, at han kunde overføres til Kysthospitalet paa Refsnæs til videre Behandling, og Samuel smiler Dagen lang.

Samuel er en af dem, „Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn“ har taget sig af. Der er andre smaa Samuel'er, som trænger til Hjælp — høje Læsere lad os ikke glemme dem.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Socialdemokraten

skriver den **18 FEB. 1931**

Børnesagsarbejdet paa Grønland.

Et Lotteri til Fordel for Børne- sanatorierne i Umanak og Sukkertoppen.

Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn driver som bekendt to Børnesanatorier i vor nordligste Koloni med Plads til 42 skrofuløse Børn. Endvidere har Foreningen paataget sig Forsorgen for andre 40 Børn, der er anbragt i Pleje hos grønlandske Familier. Det kniber imidlertid nu med at skaffe de nødvendige Penge til den fortsatte Drift af dette Børnesagsarbejde. De aarlige Udgifter udgør ca. 30,000 Kr., som kun kan skaffes til Veje ved, at Foreningen bortsælger sin Obligationsbeholdning. Denne Udvej vil man dog nødigt gribe til. Bestyrelsen har ansøgt Staten om Tilskud; men da der raader en særlig Lovgivning for Grønland, kan Foreningen ikke komme ind under de Tilskudsregler, som er gældende for Børneforsorgen i det øvrige Danmark.

Formanden, Hr. Lemvig-Müller, meddelte os i Gaar, at man nu vil søge at rejse Pengene gennem et Lotteri, som har faaet Justitsministe-

riets Sanktion. Lotteriet trækkes den 30. Marts og byder paa 1,400 værdifulde Gevinster. Hovedgevinsten, et Aars Forbrug af forskellige Livsfornödenheder til en Værdi af 5000 Kr., lyder jo meget tillokkende. Desuden er der 2 Rejser med fuld Forplejning til henholdsvis Island og Færøerne samt en Kreditforeningsobligation til en Værdi af 1000 Kr.

Lodsedlerne koster 1 Kr. 30 Øre pr. Stk, heraf er de 30 Øre Skat til Staten, og sælges fra i Dag i alle Telefonkiosker og Bladcentraler.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Morgenbladet

skriver den

18. FEB. 1931

„Sukkertoppen“ og „Umanak“

30,000 Kr. — og de kan drives et Aar

Et Par af de mindste Patienter paa Børnesanatoriet „Umanak“.

Formanden for „Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn“, fhv. Folketingsmand, Grosserer Lemvigh-Müller, fortalte i Gaar i Anledning af en Række Lodsedler, der i Dag kan købes i Kioskerne, hos forskellige Handlende, i Bladcentraler o. s. v., lidt om Foreningens Arbejde.

— Foreningen blev startet i 1924, fortæller Formanden, og dens Opgave har været at forsøge at sørge lidt for de smaa ulykkeligt stillede Børn i Grønland.

Paa Børneforsorgens Omraade trængtes der meget til dette Arbejde i Grønland. Der er saa mange smaa Stakler deroppe, som bogstavelig talt gaar rundt for Lud og koldt Vand. Blot et lille Eksempel. Hvad mener De om en lille Fyr, der maa trave rundt Sommeren igennem med et Par Bukser uden Seler, Stropper eller Knapper til at holde dem oppe med. Næsten som gamle Dages Straffefanger!

Slaar Fangsten fejl, gaar det først ud over den Forældre-løse

Det er ikke de Børn, der har Forældre, det gaar ud over. Det er de smaa forældreløse Stakler. De bliver ganske vist optaget eller adopterede af grønlandske Familier, men den Dag, da der kommer daarlige Tider, da Fangsten slaar fejl, saa er det ganske naturligt i første Række Adoptivbørnene, det gaar ud over.

Som Regel er de Voksne glade for Børnene, navnlig overfor deres egne er Følelserne meget stærke.

For Eksempel mener jeg, at det skyldtes udelukkende overdreven Moderkærlighed, at den lille Dreng, som for nylig blev sendt meget syg herved,

var bleven holdt saa længe tilbage — Moderen var simpelt hen bange for at miste ham. Hun har ikke haft Tanke for det onde, hun gjorde ham.

Ca. 80 Børn hjælpes til gode Kaar

Men selv om Følelserne overfor Børnene som Regel er gode, saa gives der dog visse Tilfælde, hvor Foreningen maa skride ind.

Vi har deroppe to Sanatorier, „Sukkertoppen“ og „Umanak“, der rummer ca. 20 Børn hver. Naturligvis kommer her ikke paa nogen Maade smittefarlige Børn, men udelukkende smaa Væsener, som trænger til Kærlighed, Lægehjælp og Pleje. Foruden de to Sanatorier har vi ca. 40 — i Øjeblikket 42 Børn anbragt i Pleje rundt om hos gode Fangerfamilier. Vi betaler for Børnene og tilser dem.

Grønlanderne nærer en vis Tillid til vore Hjem og sender gerne deres Børn til dem.

Disse to Sanatorier og de 40 Børn, vi har ude i Pleje, koster naturligvis en Del. Og disse Penge har vi forsøgt at skaffe ind ved Medlemsbidrag, frivillige Bidrag og gennem Julemærkekomiteén — fra denne alene har vi modtaget 25,000 Kr.

Men vi er den eneste private Institution indenfor Grønland, og vi kan ikke uden videre gas ind under andre Foreninger af privat Art. Hvad der gælder for slige Institutioner her nede, gælder overhovedet ikke der oppe.

Vandrekaassernes Betydning

Imidlertid gik vor Indsamling godt til at begynde med. Vi anvendte direkte Agitation. Men da der rejste sig en Protest mod den direkte Agitation, maatte vi søge at finde Støtte andre Steder, saa vi ad anden Vej kunde faa de Midler ind, vi skulde bruge til Driften af Sanatorierne. Vi kunde ikke faa Statstilskud, saa længe vi havde en Obligationsbeholdning, men paa den anden Side vil vi nødig tage Hul paa dette vort Reservefond.

At det imidlertid er en Sag af Betydning — foruden naar det gælder de Små — ser man bl. a. derigennem, at Lægerne anerkender Sanatoriernes Samfunds betydning. Vi har endvidere

Vandrekaasser, som staar gratis til Jordemødres Disposition. Og disse Vandrekaasser har paa enkelte Steder faaet Børnedødeligheden bragt ned fra 15 pCt. til 6 pCt. — og det er som sagt Kredslægens Udtalelse.

Men alt dette koster Penge — og vi vil gerne holde Fanen højt og Foreningen vedlige. Derfor har vi henvendt os til Justitsminister Zahle, som har vist sig ganske overordentlig forstaaende, og faaet Tilladelse til at oprette et Lotteri. Det skulde gerne give os 30,000 Kr. — som saa vil slaa til til Driften et helt Aar.

Lotteriet

Lodderne koster 1,30 Kr. Der er 40,000 Lodsedler og 14,000 Gevinster. Den største Gevinst har en Værdi af 5000 Kr.; det er en Lodseddel, der dækker et Aars Forbrug af Livsfornødenheder lige fra Bagerregning til Vask og Stygning og Tobak. Anden Gevinst er en Kreditforeningsobligation til en Værdi af 1000 Kr. Tredie Hovedgevinst er en Rejse til Island paa 1. Kl. med fuld Forplejning og Ophold paa Island med Udflugter til Landets største Seværdigheder. Fjerde Gevinst er en Rejse til Færøerne.

Desuden er der mange andre herlige Gevinster — store som smaa — og som sagt koster Lodsedlen kun 1,30 Kr.

Salget er begyndt, og der trækkes den 30. Marts, Hovedgevinsterne offentliggøres i Bladene, den udførlige Trækningsliste sælges i Telefonkioskerne.

Grosserer Lemvigh-Müller sluttet med at ønske, at man nu maatte faa alle Lodsedlerne solgt, at de smaa, forhutlede grønlandske Børn, som trænger til Kærlighed og Pleje, kan faa denne Pleje i det næste Aar.

Foreningens Kendingsmærke.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

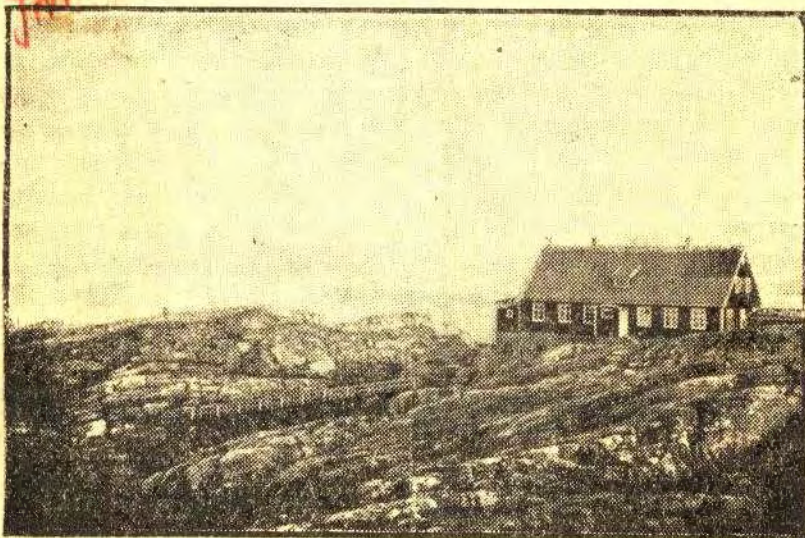
Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den 18 FEB. 1931

Et stort Grønlandslotteri.

Det Indtægter skal ubeskaaret anvendes til Hjælp til grønlandske Børn.

Børnehjemmet ved Kolonien Umanak i Grønland.

Det er en Kendsgerning, at en hel Række Spørgsmaal, der i den senere Tid har været fremme til offentlig Drøftelse, har vakt en langt videre Interesse for vor store Koloni end Tilfældet var nogen Sinde tidligere. Og Interessen har fundet Vej langt videre ud i Befolkningen end nogen Tid før.

Da i 1923 Rigsdagsdelegationen havde været deroppe, blev et af Resultaterne af dens Besøg, at der fra privat Side skabtes en Hjælp til nødstedte grønlandske Børn, og som Aarene er gaaet, har dette Arbejde givet sig Udslag i Oprettelsen af to Sanatorier for skrofuløse grønlandske Børn. Disse Sanatorier administreres af den eneste private Institution, der har fundet Indpas paa Grønland, »Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn«, hvis Formand, Grosserer Lemvig-Møller, i Gaar fortalte os, at de er fuldt belagte med 20 Børn paa hvert — Sanatorierne ligger paa Sukkertoppen og i Umanak — foruden at Foreningen har anbragt 40 forældreløse Børn i Pleje deroppe og afholder Udgifterne hertil.

Dette store Børneforsorgsarbejde, der efter alle Sagkyndiges Meninger baade var haardt ultrængt og gør udmærket Fyldest, stiller ganske naturligt sine Krav til den private Offervilje og Hjælpsomhed, og for at saa store Kredse som muligt kan komme med i dette Hjelpearbejde, har Foreningen nu med justitsministeriel Tilladelse — Minister Zable er selv blandt dem, der har haft Syn for Sagen med Hensyn til Hjælpens Nødvendighed — tilrettelagt et stort Lotteri, til hvilket der er givet et stort Antal værdifulde Gevinster. Vi skal nævne: Et Aarsforbrug af forskellige Livsforbrødnheder til en samlet Sum af 5000 Kroner, en 14 Dages Rejse til Island og en 14 Dages Rejse til Færøerne. Der er ialt 1400 Gevinster, saa den Krone, Lødsedlen koster, skulde være vel anvendt. Mere end Gevinsten gælder det jo imidlertid Formålet.

Lødsalget begynder i Dag — og som sagt — Grønland staar paa Dagsordenen — hvem tør saa svigte!

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den
18. FEB. 1931

Hjælp de smaa Grønlændere!

Indsaml
Et Lotteri til Fordel for Børneforsorgen paa Grønland.

Aftenvask paa Børnesanatoriet „Sukkertoppen“.

Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn har i disse Dage faaet Justitsministeriets Tilladelse til at foranstalte et Lotteri, hvis Midler skal anvendes til Hjælp til svagelige og ulykkeligt stillede grønlandske Børn. Som bekendt er der paa Grønland ingen offentlig Børneforsorg. Ved privat Indsamling og ved Støtte fra forskellige filantropiske Foreninger er det i de senere Aar lykkedes at faa oprettet to Sanatorier deroppe — ved Sukkertoppen og Umanak — og her anbringes de smaa Grønlændere, som enten har mistet deres Forsørgere eller

grundet paa Sygdom maa fjernes fra Hjemmet for at faa den fornødne Pleje. En Del Børn kommer for Betaling i Huset hos grønlandske Familier, men alt dette koster Penge, og disse haaber man nu at faa ind ved Salg af Lodsedler. Der sælges i alt 40,000, og Gevinsterne Antal er 1400, deriblandt Rejser til Færøerne og Island, og en Hovedgevinst (Husholdningsudgifter i et Aar) til en Værdi af 5000 Kr. Lodsedler sælges fra i Dag i alle Kiosker og fra en Mængde Forretninger.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Nationaltidende

skriver den 18 FEB. 1931

Hjælp de grønlandske Børn

Legende Børn ved Sanatoriet i Umanak.

Der kaldes paa Hjælp fra mange Sider, og Tiderne gør det svært for dem, der har paataget sig at formidle gode Menneskers Kærlighedsgerninger overfor de Fattige eller uheldigt stillede. Derfor er det — bl. a. — gaaet tilbage med Støtten til det danske Hjælpearbejde overfor de smaa, svagelige Grønlanderbørn. Det kan,

medens vi selv har saa meget om Ørene i en Krisetid, maaske synes at være en lidt fjern Opgave. Men nærmere beset er det det ikke. Vi har et Ansvar overfor disse Børn, og vi har det saa meget mere, som Grønlanderne virkelig ser hen til Danmark som en Ven og en Kulturbringer. De er glade for os og taknemmelige for

det danske Arbejde. Derfor bør de heller ikke lades i Stikken.

Lotteri med store Gevinster.

Det er i disse Dage 5 Aar, siden Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn tog fat paa sit store Arbejde. Der indsamledes en ikke ubetydelig Kapital og Medlemskontingenterne flød nogenlunde rigeligt. Men siden har Interessen været vigende. Der bruges 30.000 Kr. om Aaret til Arbejdet. De gaar til Opretholdelsen af to Børnesanatorier, et i Sukkertoppen og et i Umanak. Hvert Sted er der godt 20 Børn, der skal genvinde deres Helbred, og desuden har Foreningen udstationeret nogle og fyrrer Børn i gode Plejehjem.

Men dermed har man ogsaa været nødt til at tære paa Kapitalen. Foreningen har nu faaet en Lotteribevilling til Støtte, og fra i Dag kan Lodsedlerne — à 1 Kr. + 30 Øre i Skat — købes mange Steder over hele Byen, bl. a. i Telefonkioskerne. De er værd at købe blot for den gode Sags Skyld, men de giver tillige en glimrende Chance for en stor Gevinst. Der er 1400 Gevinster ialt. Hovedgevinsterne er et Aarsforbrug, der er sat til 5000 Kr. i Varer, en Kreditforeningsobligation paa 1000 Kr., en Islandsrejse og en Færørejse — til Grønland kan man, som bekendt, kun komme med særligt Ærinde. Endelig kan man naturligvis endnu kraftigere støtte Arbejdet ved at indmelde sig i Foreningen. Det koster kun 5 Kr. om Aaret.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den **18 FEB. 1931**

Grønlandsk Lotteri.

MAA jeg har Lov til at henlede Læsernes Opmærksomhed paa et nyt Lotteri, vi har faaet, og som jeg synes, vi bør støtte ganske uden Hensyn til, om Koloniallotteriet skal leve eller dø. Det er det grønlandske Lotteri, som "Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn" har faaet Lov at oprette, og hvis Formaal er at skaffe Midler til Driften af de to Børnesanatorier i Sukkertoppen og Umanak. Det er et overordentlig smukt og nyttigt Arbejde, Foreningen har taget op — den fortjener al mulig Hjælp.

Det nye Lotteri, hvortil Lødsedler kun koster 1 Kr. 30, byder for Resten paa en Række flotte Gevinster. Første Hovedgevinst er saaledes et Aars Forbrug af forskellige Livsfornødenheder og Dækning af Husholdningsudgifter til en sam-

let Sum af 5000 Kr. Andre store Gevinster er en Kreditforeningsobligation, stor 1000 Kr., en Rejse til Island med fuld Forplejning paa 1. Kl. og Ophold paa Island med Udflugter til Landets Særørdigheder og en lignende Udflugt til Færøerne.

Foreningens Kontor er Løvstræde 6, Telefon 3429. Lødsedlerne faas bl. a. i Kioskerne.

6. MAJ 1930

De greier det selv!

Kjønssykdommene på Grønland.

Dansken Peter Freuchen som har den prisverdige egenskap at han sier sannheten uten omsvøp, har skrevet en lengere artikkel i «Politiken» om byen Julianehåb på Vest-Grønland. Etter å ha skrevet langt og lenge om hvor blomstrende byens liv er og hvordan alt er såre godt deroppe, fortsetter han:

«Men en sort skygge ligger hen over Julianehåbs distrikt, verre enn uheldige prester og dårlig skolegang, det er kjønssykdommenes helvede. Der lå i sommer noen og firti patienter av gonorrhé på Julianehåbs sykehus, hvor der er plass til 36. Så fikk jeg lov til å delta i en reise med landfogden og kretslægen. Da vi kom hjem, var to motorbåter fulle av piker, som skulde inn og helbredes. Det er et folk i opkomst, som skal beskyttes, og det er oss danske, som har påført dem sykdommene. Vi har plikt til å gjøre noe derfor.»

Som bekjent har danskenes argument for avsperringen av Grønland alltid vært at de vilde hindre fremmede i å påføre den innfødte befolkning smittsomme sykdommer.

For det greier danskene selv, sier Peter Freuchen.

«Alt-katolische Volksblatt» henleder i et av sine siste numre oppmerksomheten på den kjønnskjerring at kun et fåtall av Romerkirkens paver har vært teologer. Av de 258 paver som verdenshistorien kjenner, har kun 90 vært teologer, mens resten, ca. $\frac{2}{3}$ av dem var jurister. Allerede i 1227 påviste Roger Bacon at rettsvidenskapen og ikke teologien var veien til de høie embeder i den katolske kirke. En rekke av de mest kjente paver var dyktige jurister — Alexander III, Innocens III, Innocens IV, Clemens IV og Bonifacius VIII. «Alt-katolische Volksblatt» bemerker her til: «Det er ikke å undres over at Romerkirken har mistet sitt preg av kjærlighetssamfund og isteden er blitt et ved kirkerettsparagraffer organisert og ledet forbund.»

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Politiken**

skriver den

5 MAJ 1930

„Politiken“s Kronik.

5-5-30

Julianehaab

Forfatteren Peter Freuchen giver en Række brogede og forskelligartede Indtryk og Billeder fra den mere og mere blomstrende grønlandske By Julianehaab.

Byer opstaar og gaar til Grunde, og Tiden løber videre. Men kun sjældent er det den indfødte Befolkning, der udvikles og vokser. Reglen er, at Tilflyttere skaber Værdierne.

Ikke saadan i Grønland. Nu er der en By, der hedder Julianehaab, Tiden har rullet forbi i mangfoldige Aar, men først nu har en Tak grebet fat i Kambjulet, og Julianehaab er kommet med.

Kom sejlene ind en Sommermorgen; naar man har passeret de nøgne Næs derude og kommer ind paa Fjorden, saa hæver Radiomasternes Slankhed sig op mod Himlen, en ejendommeligt Kontrast til Fjeldenes Urkonur.

Julianehaab! Ingen herhjemme ved, hvad det Ord betyder i Grønland. En Kolonibestyrer med Stanleyhat og Ridebukser, tre Assister,

Overlæge og Reserve dito, Springvand paa Torvet, Eksportslagteri, Skibsbygning og Vandværk, ja, hvad vil man ønske sig mere af internationale Faktorer.

At gaa i Land i Julianehaab er en Oplevelse for sig. For fem Aar siden var det Grønland i Udvilling, i Dag er det en By.

Der sad i sin Tid en Mand, der hedder *Hastrup*, og nu er der en, der hedder *Ipsen*, begge to Mænd, der af den danske Stat var sat ud for at betjene Handelen. Den arktiske Ensomhed virkede paa dem begge som hidsende for deres Energi, og de smittede deres Undersaatter, og Livt blev væltet om.

Hvordan skal man karakterisere det i faa Træk, at en Befolkning springer et Par Aarhundrede over? Lad os tage Julianehaab i Dag og være ret ligegyldige med det, der ligger bagved. Det er Kolonibestyreren *Ipsen*, der virker som Troldmand, som man undertiden griber sig i at grin for, fordi man er klar over, at man er Biografteater. Det er jo Løgn, hvorman ser!

Den kommunale Badeanstalt, det skønneste lille Hus, er beklædt med en mærkelig Sandsten, og man træder nu Publikum paa Vej til Bad. V. saa

god, et Stykke Sæbe til hver, rent Haandklæde, varmt Brusebad Sommer og Vinter, Kommunen betaler.

Der var en Mand, der blev sendt op til Grønland med den Opgave at være klog. Han kom hjem og advarede Folk imod at sende Danske derop, thi de vilde blande sig med Befolkningen, og Ulykker vilde opstaa deraf. Manden tog fejl. For det første var det ikke noget, han burde gøre opmærksom paa. Og dernæst: Idéen med at blande Blod var opstaaet for. Og praktiseret. Med Energi og Resultat.

Sagen er den, at Blandinger i Grønland er dygtigere end rene Eskimoer, og Julianehaab er stærkt blandet. Der er Rendesten i Gaderne, der er Bundfald i Byen ogsaa. Her, som overalt i Verden.

Men der er Orden og rent paa Overfladen. Gaderne ligger smukt jævne, der er Anlæg med Græs-rabatter og Bænke at hvile sig paa, der er som sagt Springvand, og for Skønheden er der desuden sørget paa hæslig Vis ved at opsætte en Cementstøtte for Hans Egedes Jubilæum.

En af de skønneste Kirker ligger ved Elven i den reneste Stil, en arkitektonisk Juvel, og nu skal den odelægges, ved at den lokale Tomrer skal

bygge et Taarn for den ene Ende og Irlængelse for den anden, alle sætiske Byggelyster samlede i Brædder og Tømmer, Julianehaab kommer ned, der er Liv nok i de Folk.

Livet blusser op i Julianehaab. Jeg var paa Café der i Sommer. En foretagsom Dame ved Navn Miklara har Restauration.

Den eneste i Grønland. Man kan faa Te og Kaffe og Klejner til tre Øre og Boller til seks Øre. Kaffen koster 12. Man melder sig dog Dagen i Forvejen og siger Besked; der skal bestilles, og man hæfter for det Antal Boller, man har bestilt. Der er nemlig Kanel og Sukker paa. Samtidig vil Værtinden jo gerne vide, hvem man skal have med til Ekstravagancen. For kom ikke med en, hun er Uveninde med — saa er der lukket. Grønlands eneste Restauratrice kender sin Magt.

Et Baadebyggeri og en Kajakfabrik. Det første bygger fladbundede Pramme, en speciel Type, der afløser de gamle Konebaade, som snart kun er etnografiske Artikler.

Kajakfabriken er ogsaa Poul Ipsens Værk. Sælkskind var engang alle Mands Eje i Grønland. Saa kom Handelen til, og saa længe den kun

gav et Minimum i Betaling for Sælkskind, var der ingen Nød. Folk havde rigeligt til Klæder, og Kajakkerne blev betrukket en Gang om Aaret. Nu er Sælkskindene dyre og samtidig er der faa af dem.

Derfor har Poul Ipsen forsøgt nye Bæper. Han har eksperimenteret med Trækajakker, men det gik ikke rigtigt. Saa betrak han Kajakkerne med imprægneret Lærred, to Lag Stof klæstret uden paa hinanden med en klæbrig Masse og malet igen. Det gav en god Kajak, men vanskelig at reparere og tung i Vandet.

Nu sidst fik han Idéen at betrage med Hajskind; disse vældige Fisk, hvis Skind saa mange er ude efter, men som ingen rigtig kan gøre nyttige, kunde nu levere Kajakbetræk. De syes paa Kajakken paa gammeldags Vis og er stærke og brugbare. Men Grønlænderen er konservativ, og han er lidt ængstelig for Fiskeskindet. En meget dygtig Mand fortalte mig, at Hajskind var stærkere end Sælkskind, saa længe de var nye, men senere hen blev de møre og var vanskelige at lappe. En anden fortalte mig, at det ikke var godt at fange Sæler i et Fartøj betrukket med Fiskeskind. Det var altsaa Overtroens Mur, man her stødte paa.

Julianehaab er Stedet med de mange Faar. Der er i Øjeblikket 6000 Moderfaar i Grønland, og deres Tal vokser med 25% om Aaret. Naar der er 100,000, er det en Faktor, man maa regne med. Naar der bliver en halv Million betyder det noget paa Verdensmarkedet. Der er Plads nok i Grønland. — Der opføres for Tiden et Slagteri af Kampesten flækket ud i Fjeldene. Det er nyt i Grønland med Stenhygninger, men det er noget, der har Art, de Bygninger staar i Hundreder af Aar.

Men tilbage til Faarene. Med Hunde kommer man drivende med vældige Flokke, og Kystfartøjerne har Lasten fuld i Slagtetiden. De kommer ind fra Distrikterne, hvor Faareavlere bor. For det er derude, det foregaar.

Der er intet, der har skuffet mig i Grønland som de gamle Nordboers Boliger. Naar man ser i Sagaerne om deres Heltebedrifter og Slagsmaal, hvordan en Mand „banede sig Vej i Trængslen i en Gildesal“, saa forbauses man ved at se, at deres Stuer har været paa Størrelse med et almindeligt Spisebord. Men kom til Grønlænderne nu, der bor paa deres Tomter. Deres Huse er rigtige. Der er Flojls møbler og rædselsfulde Olietryk

paa Væggene. Paa Kaffekander paa

Der bor en Rødes Plads, Brødsiden laante han refarm. I Septsidste 75, og nu Mand. Han er Røde i Magt. Omegn og sny Eskimoerne er over de gamle Væde. Det har b

Julianehaab mægtige Distri disponerer for sker, og det er tid har Julian foran: Sælerne kom med Storis ukendte Vidder

Der var Fiskfangst om Vin Blaareve svigtgen levede jæv er det hele af ophørt. Fiske ten fra alt an fisk og Torsk. mere Torsk og fordi den er b ler sig alt fo Raad til at ta

aling for Sæl-
gd. Folk hav-
og Kajakker-
ang om Aaret.
e og samtidig

Julianehaab er Stedet med de man-
ge Faar. Der er i Øjeblikket 6000
Moderfaar i Grønland, og deres Tal
vokser med 25% om Aaret. Naar der
er 100,000, er det en Faktor, man maa
regne med. Naar der bliver en halv
Million betyder det noget paa Ver-
densmarkedet. Der er Plads nok i
Grønland. — Der opføres for Tiden
et Slagteri af Kampesten flækket ud
i Fjeldene. Det er nyt i Grønland
med Stenbygninger, men det er noget,
der har Art, de Bygninger staar i
Hundreder af Aar.

én at betrek-
vældige Fisk,
er ude efter,
kan gøre nyt-
Kajakbetræk.
paa gammel-
og brugbare.

Der er intet, der har skuffet mig i
Grønland som de gamle Nordboers
Boliger. Naar man ser i Sagaerne
om deres Heltebedrifter og Slagsmaal,
hvordan en Mand „banede sig Vej i
Trængslen i en Gildesal“, saa forbav-
ses man ved at se, at deres Stuer har
været paa Størrelse med et alminde-
ligt Spisebord. Men kom til Grøn-
lænderne nu, der bor paa deres Tom-
ter. Deres Huse er rigtige. Der er
Fløjlsmobler og rædselsfulde Olietryk

paa Væggene, Pendulure og lyserøde
Kaffekander paa Buffeten.

Der bor en Mand paa Erik den
Rødes Plads, Brattaklid. For tre Aar
siden laante han 4000 Kr. til en Faa-
refarm. I September betalte han de
sidste 75, og nu er han en gældfri
Mand. Han er stor som Erik den
Røde i Magt. Folk flytter til hans
Omegn og snylter ved hans Bord.
Eskimoerne er ved at sejre endeligt
over de gamle Vikinger, som de lagde
øde. Det har blot taget 500 Aar.

Julianehaab ligger centralt for det
mægtige Distrikt. Kolonibestyreren
disponerer for omtrent 4000 Menne-
sker, og det er alle Producenter. Al-
tid har Julianehaab Distrikt været
foran: Sælerne om Foraaret, Bjørne
kom med Storisen drivende oed fra de
ukendte Vidder oppe langs Østkysten.

Der var Fisk til Overflod og Fugle-
fangst om Vinteren, og de dejligste
Blaaræve svigtede aldrig. Befolknin-
gen levede jævnt og roligt. Men nu
er det hele anderledes, Balancen er
ophørt. Fiskerierne har taget Mag-
ten fra alt andet. Der fiskes Helle-
fisk og Torsk. I de senere Aar dog
mere Torsk og mindre Hellefisk, ikke
fordi den er borte, men Torsken beta-
ler sig alt for godt til, at man har
Raad til at tage sig af det andet. Der

hives Torsk op i Mængder. Om Mor-
genen tager Mændene ud. Klokken
10—11 er de hjemme og staar Resten
af Dagen med Hænderne i Bukselom-
merne og ser paa den blaa Luft.

Men saa er det Kvindernes Tur at
tage fat. Fisken skal plattes og ren-
ses, Benene skæres fra, den skal i
Forsalt i store Stakke, og ved hver
Station er der nu en Motor, der pum-
per Vandet op af Stranden, saa det
løber i lange Skyllekar, hvor Pigerne
staar i Rækker. Deres Fingre lyser
op igennem Vaskevandet, ildrøde som
Gulerødder. Det kolde Vand faar dem
til at gyse, og Efteraarsdage er
det ikke morsomt. De har Forklæ-
der paa og Ærmer af Olietøj og Træ-
sko paa Fødderne, men koldt — koldt
er det, og mange vilde helst være fri.

En Fisker tjener fra 20 til 30 Kro-
ner om Dagen, og han har vel Raad
til at lade sin Kone og Datter blive
hjemme og hygge i Huset, men det
kan ikke tilstedes. Kolonibestyreren
har jo ingen Brug for Fisken, hvis
den ikke kan blive rensset, og ofte op-
staar Stridigheder af den Grund.

Men naar Dagen er gaaet, og Fi-
skerne betalt, saa begynder Butiks-
handelen, og saa køber man ind. Der
er Jubel og Latter. Saa kommer den
velhavende Mands Købeglæde op i

Folk, saa tager Pigerne Oprejsning
køber Silkebaand og Tørklæder,
hel Plade Chokolade bliver gna-
med det samme: Værsgod, her er P
ge nok, og i Morgen kommer
flere, bare det er Fiskevejr.

I Julianehaab sidder altsaa Ko-
nibestyreren og disponerer for ca. 40
Mennesker. Det er ikke altid saa lek-
for Koloniens Arbejde hviler paa han-
Naar der kommer Skib paa Havne-
skal der Folk til at losse det, der maa
Arbejdere til, og ingen vil være med
Det betales for ringe. Arbejdslønne-
staar ikke i Forhold til Fortjeneste
i Fisketiden.

Danmark, ja hele Evropa stønne-
under Arbejdsløshedens Rædsel. De
er altsaa anderledes i Grønland og
særlig i Julianehaab, den største Ko-
loni. Der mangler Arbejdskraft, de
skal laves en Masse, men Mennesken
er for faa. Landbrugskonsulenten vi
have afgroftet Jord. Faareavlsmænd
skal have slagtet. Skibe skal losses, og
Sten skal brydes. Veje trænger til
Udbedring, og der gaar Mængder af
Torsk i Havet, som burde hales op og
saltet. Vide Strækninger kan tages
Brug af Faareholdere, Laks springer
Elvene. Aa Julianehaab har Overflod
for Grønlænderne.

Man spørger uvilkaarlig, om det

da ikke var en Idé at føre Folk fra
Danmark til Grønland og afhjælpe
nogle af Vanskelighederne begge Ste-
der paa denne Maade. Jo og nej.

Ja, naar der er Tale om Fiskeri og
Faareavl, men kun i de gode Dage.
Eskimoens største Livsværdi er hans
Nojsomhed. Jeg tror, at mange Danske
kunde leve af Faar deroppe. Men det
er et Slid, og der skal lægges megen
Sved i Jordsmonnet, før det giver Ud-
bytte. Er der ikke Grund til først at
tage de Lande i Besiddelse for hvid
Mand, hvor Solen sender sin største
Energi, og hvor Forholdene er bedre?

Det er Jordens nordligste Land, og det
er ekstensiv Drift i Ordets skarpeste
Betydning, for en dansk Landmand
vil det synes usselt. Men dog er der
Majroer og en enkelt Kartoffelvækst;
der var saagar i Fjor Misvækst, fordi
en Larve er slæbt ind og har ædt alt i
Haverne. Det tyder da paa noget. En
Grønlænder har lært fra Barsnben at
nøjes med lidt, og for ham er alt det
Fremskridt, som vil faa den Danske
til at sukke. Faarene tager til. Der er
flere og flere, men man venter paa det
Aar, som skal slaa det bedste omkuld.
Der har endnu ikke været rigtig daar-
lige Vintre, siden Faareavlens begynd-
te. Naar det kommer, skal der Eski-
moens Fatalisme til at finde sig i Sa-

gen og begynde forfra igen.

Og Torsken i Havet. Hvor ofte har
man ikke hørt Tale om Grønlands
Fiskerigdom? Og man har set det
bekræftet af Hjemsendingen. Men
Fænomenet er set før. Torsken staar
nu i tætte Stimer ifølge det varme
Vand. Engang var den borte. Men den
havde været der tidligere. Man har
naturligvis ikke haft de videnskabe-
lige Bestemmelser som nu, men man
véd dog om Vintre uden Is. I 1802
lagde Fjordene ikke til, Disko-Bugten
blev besejlet ved Juletid. Der har væ-
ret Perioder med Varme og Perioder
med Kulde. Intet tør siges at være
konstant. Og dermed falder Fiskens
Eventyr. For nu er det et Billede paa
det nanede. Fisk kan hales op, i saa
svære Masser, at Vanskeligheden kun
bestaar i at faa dem behandlet.

Jo vist kunde Danske være med her.
Men hvor længe er Spørgsmaalet. Ja,
man ser næsten Styrelsens Ledelse se
med bekymrede Miner paa al denne
Rigdom, der strømmer ind over Lan-
det. For det fører til, at Befolknin-
gen vænnes til at have saa mange Kon-
tanter, at en Reaktion vil være skæb-
nesvanger. Direkter og Landsfoged
sover urnligt om Natten. For derys
Ansvar er stort. De leder selv alt ind
i nye Baner, de ophjælper Fiske-
riet

ved moderne Redskaber, og de sæt
Fart paa overalt. Nu har de selv v
ret med at skabe den store Tid de
oppe. Men vil det holde? Det er d
stadige Spørgsmaal.

Torsken er lunefuld. Og man
derfor alle Øjne spejdende efter ka-
stante Erhverv. Faareavl er gu-
Laksefangst er godt, og Hajfang-
slaaer heller ikke Klik. Men Torsk

Og derfor er det, at Danske ik
er indbudt til at tage Del i Fest
skønt der er Fisk nok i visse Aar.
Skuffelse vil koste for meget. M
Fremtiden ligger forude, maaske k
Oceanografien sige os paa Fornaa
hvor Torsken vil gaa til næste A
Og til den Tid kommer den store
for Grønland, for saa er der Mad
hente for os alle, og der kan arbej
paa længere Sigt. Men én Ting
ikke ødelægges — Grønlændernes
somhed!

Men vi sidder i Julianehaab. K
nibestyrer Ipsen er en mærkelig M
Han er selv født i Grønland som
af den kendte Læge og Forfatter A
Ipsen, den Mand, der først
skildret Grønlands Poesi, saa det
staas af alle. Hvorfor læser
Mand saa lidt i vore Dage?

Hans Son blev Kunstner som
deren. Men hans Instrument er l

te har
nlands
et det
Men
staar
varme
en den
an har
nskabe-
en man
I 1802
Bugten
har væ-
erioder
at være
Fiskens
ede paa
p, i saa
den kun
et.
med her.
alet. Ja,
edelse se
al denne
ver Lan-
efolkning-
nge Kon-
re skæb-
ndsfoged
or deres
v alt ind
Fisleriet

ved moderne Redskaber, og de sætter
Fart paa overalt. Nu har de selv væ-
ret med at skabe den store Tid der-
oppe. Men vil det holde? Det er det
stadige Spørgsmaal.

Torsken er lunefuld. Og man ser
derfor alle Øjne spejdende efter kon-
stante Erhverv. Faareavl er godt,
Laksefangst er godt, og Hajfangst
slaaar heller ikke Klik. Men Torsken.

Og derfor er det, at Danske ikke
er indbudt til at tage Del i Festen,
skønt der er Fisk nok i visse Aar. En
Skuffelse vil koste for meget. Men
Fremtiden ligger forude, maaske kan
Oceanografien sige os paa Forhaand,
hvor Torsken vil gaa til næste Aar.
Og til den Tid kommer den store Tid
for Grønland, for saa er der Mad at
hente for os alle, og der kan arbejdes
paa længere Sigt. Men én Ting maa
ikke odelægges — Grønlandernes Nøj-
somhed!

Men vi sidder i Julianehaab. Kolo-
nibestyrer Ipsen er en mærkelig Mand.
Han er selv født i Grønland som Søn
af den kendte Læge og Forfatter Aage
Ipsen, den Mand, der først har
skildret Grønlands Poesi, saa det for-
staas af alle. Hvorfor læser den
Mand saa lidt i vore Dage?

Hans Søn blev Kunstner som Fa-
deren. Men hans Instrument er Men-

neskehænder. Han arbejder og lader
andre arbejde med. Da han i sin Tid
blev Bestyrer, fik han den fattigste
Koloni i Grønland, Frederikshaab, til
at regere over. Da han tog derfra, var
det den mest velhavende i Grønland.
Han havde startet den første motor-
drevne Fiskerensaningsanstalt. Han
havde startet meget til Fordel for
Befolkningen. Tit var de forbitre-
de i Begyndelsen, han lod dem ikke
være i Fred. En blev tvungen til
at bygge nyt Hus, skønt han elskede
sit gamle Tuberkulosehi med Skidt og
ugtighed. En anden blev sendt paa
isikture, skønt han havde vænnet sig
at leve af Tiggeri. Og Kvinder
vante passe deres Børn og Mænd
afte Penge til Familierne. Alle fik
m at føle, og alle hadede ham, til
var gaaet en Tid. Saa elskede de
ul Ipsen som ingen paa Jord. Og
er han i Julianehaab, den største
loni i Grønland.

Der har været dygtige Mænd for
n. Men det betyder jo bare, at han
rter fra en højere Basis. Hans
ntasi og Leveglæde er saa stor som
as Faders, og han hører til dem,
tager Løn i sit Resultat.

Længere sydpaa i en anden Fjord
der en Præst. En Guds Mand, der
er en Motorbaad. Med den slæber
n Fiskerne ud til Fjordens Midte

om Morgenens, og han henter dem ind
igen. Han gør det for deres Velfærds
Skyld — og saa for en Tredjedel af
den Fangst, de har faaet. Der ligger
et Udsted, der hedder Sydproven,
det Sted, der har den største Butiks-
handel i Grønland. Der er over 60
Skolebørn, men kun én Lærer til
deres Undervisning. Lidt derfra
ligger det andet Sted, Præstens. In-
gen Butik, Folk kommer ikke der-
til for at handle eller levere Pro-
dukter. Der er kun tyve Børn, men
der bor nu engang Præsten. Og han
har dertil en Overkateket til sin
Hjælp. Sagen er den, at der ligger
en herlig Bolig, som er bygget af
Hørnhuterne i tidligere Tid, da de
missionerede i Grønland. Stedet er
det bedste til Faarehold, jeg har set,
og hele Hjemmemarken er taget ind
af Præsten. Husene ligger maset
udenfor, og den fine indhegnede Slet-
te paa Stedet bruges kun til Høslæt
af den gejstlige Mand, som har sin
Løn af Staten for at sidde ved dette
lille Sted, som ikke giver meget Ar-
bejde med Sjælene. Dog har han alt-
saa sit lille Job med at bugserer Fiske-
re, det giver en Del.

Men Befolkningen klager og ønsker
ham til det større Sted, og Kirken er
mægtig og ikke underlagt Styrelsen
— desværre.

Der spores i det hele taget en Stag-
nation i Skolevæsenet i Julianehaab
som andre Steder. Folk har nu faaet
en økonomisk Basis at staa paa. Nu
er der Jordbund for aandelige Frem-
skridt, og fra Lovgivningsmagten er
bevilget Efterskoler og en Skoleinspek-
tør. Men det gaar saa smaat med den
Slags i Grønland. Det er, ligesom
Kirkerne er bange for at miste noget
af deres Tag i Folket. Man fortæller,
at den katolske Kirke modsætter sig
den almindelige Oplysning. Det er
næsten, som om det samme er Tilfæl-
det med Kirkerne i Grønland. Sko-
len er det, der staar længst tilbage i
vor Koloni deroppe.

Men en Bevægelse er ved at rejse
Hovedet deroppe, anført af et Par
grønlandske Præster dukker Fri-
hedsmændene Hovedet op af og til.
En Oppositinn bestaaende af dygtige
Mænd er til stor Gavn for et Land,
og disse maa bilses med Alvor, og det
er ganske forkert at le af deres ofte
misforstaaede Standpunkter. Det er
Grøde i Befolkningen, og den maa vi
have.

Men en sort Skygge ligger hen over
Julianehaabs Distrikt, værre end uhel-
dige Præster og daarlig Skolegang,
det er Kønssygdommenes Helvede. Der
laa i Sommer nogle og fyrretyve Pa-
tienter af Gonorrhé paa Julianehaabs

Sygehus, hvor der er Plads til 36. Saa
fik jeg Lov til at deltage i en Rejse
med Landfogeden og Kreslægen. Da
vi kom hjem, var to Motorbaade fulde
af Piger, der skulde ind og helbredes.
Det er et Folk i Opkomst, der skal be-
skyttes, og det er os Danske, der har
paaført dem Sygdommen. Vi har Pligt
til at gøre noget derfor.

Julianehaab er Hovedstaden. Det er
ikke blot Handelen og Stedet, der har
gjort det. Det er en Række Mænd baa-
de Danske og Grønlandere og vist
navnlig Blandingerne, der har bidt
Tænderne sammen, saa Energi blev
deres Hovedpræg, og det har skabt
Julianehaab, den By, der vokser og
har Fremtiden i sit Skød.

Nu kommer Avisen hver Dag. Den
oversættes til Grønlandsk, og hver
Unge i Julianehaab véd, at Knud
Larsen er slaaet ud. Julianehaab er
Forbindelsen med Verden. Der er
motordrevet Bageri med Døgndrift,
der arbejdes som i Evropa i Ju-
lianehaab. Og de gamle Bygninger,
bygget af pommerske Egebjælker, ser
solide, men gammeldags ud mod de
moderne Huse. Bare for fem Aar si-
den saa det anderledes ud. Nu er der
Fart i alt, og den nye Tid har sin
Charme som den gamle.

Der laves de fineste Saltfisk i Ju-

lianehaab. De mange Steder, Fiskene
tilberedes langs Kysten, sidder for-
skellige Mænd, hver har sin Finesse
ved Torskens Skæbne. Men Julianehaab,
det er Poul Ipsen, siges at være
Nr. 1. Var det ikke en Idé at gøre
denne Mand til Inspektør over hele
Grønland, at lade ham have Overopsyn
med Produkternes Opbevaring og For-
sendelse? For man hører, at der ofte
tales om, at Varen er uens. Der faas
særdeles fin Fisk fra Grønland, men
der bør være aabent Øje for at holde
fast og forbedre.

Udviklingen er hurtig deroppe, og
Ledelsen i Danmark har Besvær med
at beregne Tilførslerne. Det har kne-
bet med Salt, og det har knebet med
Træ og med meget andet. I Fjor var
der ikke Bygningsmaterialer før sent
paa Aaret. Det er vanskeligt at dis-
ponere, for kommer der for meget op,
har man ikke Huse til Opbevaring.
Er der for lidt, er der Hyl. Men Va-
rerne derfra herhjem er fine. Og Pri-
serne, der opnaas, er altid de bedste.
Julianehaab er foran, og nu kommer
Faarenes Stortid.

De saltes og hjemsendes paa Tæn-
der. Nu forberedes Konserver- og
Pølsefabrik. Hvis det hele kunde go-
res til Lammerullepølser — tank blot,
hvilken Tanke. Og hvilken Forret-
ning efter al Sandsynlighed.

Fisk i Vandet og Faar paa Fjeldet,
Sæler ude i Isen og Hvaler med aabent
Vand. Jo, Erik den Røde fandt det
rette Land at slaa ned paa.

Og skønt som intet andet Sted paa
Jorden. Høje Fjelde med Sol om Tin-
derne, med Skyer langs Flankerne. El-
vene springer, og Urterne dufter. Laks
gaar i Seerne, og Ørnen kreser i Luf-
ten. Ryperne kagler, og Snepurven
kvidrer. Der er tusinde Snepurve.
Den enkelte synger ikke meget. Men
den blander sit Kvidder ind i dens,
der sidder lidt derfra, og den med
sine Naboers. Hver sin Tone og hver
sit Tempo. Det lyder som en evig
Sang af Musik. Man kan gaa Dalene
igennem, Sangen hører aldrig op, den
ene begynder, før man har sluppet den
forrige.

Saadan er Julianehaabs Distrikt,
Menneskene er smaa i det vældige
Land, men de lever og arbejder og
producerer. Danske og Grønlandere,
Mænd og Kvinder. Det hele er en
fortsat Tone, der synger over en Del
af Danmark, Tonen fra Julianehaab.
En Mængde smaa Mennesker med
ukendte Navne, der kæmper for Ge-
nerationerne efter dem og kæmper
i Tro paa Sejren — det at blive en
By som saa mange andre i Verden,
Byen Julianehaab.

Peter, Freuchen.

GL. MØNT 4 KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Berlingske Tidende**

skriver den

30 APR. 1937

Hjælp til grønlandske Børn.

**Det andet Sanatorium er taget
i Brug.**

„Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn“ afholdt i Gaar Aarsmøde i „Borgernes Hus“.

Foreningens Formand, Grosserer V. Lemvig-Müller bød Velkommen og af-
lagde Beretning og Regnskab.

Herunder oplystes det, at Aaret sær-
ligt havde været præget af Opførelsen
af Foreningens andet Børnesanatorium,
beliggende ved Kolonien Umanak, hvor
de første Patienter indlagdes i Juli Maa-
ned, 14 Børn af begge Køn fra saavel
selve Kolonien som fra Udsteder og Bo-
pladser. Bygningen er tegnet af Arkitekt
Harald Gad og udført af Tømrer-
firmaet Jul. Nielsen & Søn. — Det første
Børnesanatorium ved Sukkertoppen har
i det forløbne Aar været i fuld Drift og
stærkt belagt hele Tiden.

Formanden udtalte en varm Tak til
„Dansk Røde Kors“, fordi der herfra
stadig bliver overladt en Søster som

Forstanderinde paa Sanatoriet ved Suk-
kertoppen; videre rettede Formanden en
Tak til de Firmaer og Selskaber, der har
ydte Foreningen Støtte i Form af Natu-
ralier og Inventar.

Det fremlagte Regnskab, der balance-
rer med 31,529 Kr., viste et Underskud
paa 2759 Kr., som afskrives paa Forenin-
gens Formue, der herefter udgør 189,264
Kroner.

Grønlanderne er meget renlige.

— Har Grønlanderne let ved at lære Sygeplejegering?

— Ja, uhyre let ... Og deres Renlighedssans er stærkt udviklet. Det er et gammelt Dogme, at Grønlanderne skulde være urenlige. Sandheden er, at de i gamle Dage ikke kunde komme til at vaske sig. Men nu da de tjener helt pænt ved deres Fiskeri og har rede Penge mellem Hænder, køber de Sæbe. Jeg har struffet kvindelige Patienter paa Sygehuset, som var renere end jævne Danske plejer at være. Jeg husker en Pige fra Annagsalik, som fik sine Kammerater til at tage et ugentligt Bad ...

Jeg har kæmpet for at skaffe Grønlanderne bedre Forhold paa det hygiejniske Omraade. Og nu er der i Julianehaab oprettet en Badeanstalt, hvor man kan faa et Bad for 15 Øre.

— Hvor mange Mennesker er der i Julianehaab? spørger jeg.

— 450, svarer Dr. Bay-Schmith, — og fortsatte: Saa regner jeg det ogsaa for mit Arbejde, at Grønlanderne nu véd noget om Bakterier og ikke længer gaar og smider med deres Affald. Det er ikke langt fra, at de gaar rundt i Bakterie-Angst, som Folk her i Landet i 90'erne. De er meget bange for at overtræde Reglerne for Hygiejne.

— Doktoren har ogsaa udført et videnskabeligt Arbejde paa Grønland.

— Jeg har arbejdet med Immunitets-Undersøgelser, for at faa konstateret, hvor stor Modstandskraft Grønlanderne har overfor de forskellige europæiske Sygdomme. Det har sin Interesse, hvis Landet skal nabnes. For Resten har jeg ogsaa drevet Blodtype-Undersøgelser deroppe.

— Man siger, at Blandingen mellem Grønlandere og Nordeuropæere er udmærket.

— Ja — og det er rigtigt. De er langt lettere at bringe ind under civiliserede Former end de rigtige Eskimoer, der jo har en grundfæstet Nomadetilbøjelighed og Frihedstrang. For Resten har Grønlanderne en højt udviklet Moral, den er bare ganske forskellige fra vor, og vil man bedømme Grønlanderne etisk, maa man betragte dem som — Grønlandere —

Radio er baade godt og ondt.

— Hvordan lever de Danske paa Grønland? spørger jeg. Nu har de jo faaet Radio ...

— Ja — faktisk hele Grønland faar dagligt Nyhedsstof. Det har sine Fordele. Men paa den anden Side er Freden brudt. Det havde sin Charme at være uden Forbindelse med Europa, den ene Dag gik som den anden, Vinteren fløj. Man savnede aldrig Forbindelsen med Europa, fordi man vidste, man ikke kunde faa den ... Det er baade godt og ondt at faa de daglige Meddelelser hjemme fra. Man staar dér uden at kunne gribe aktivt ind, naar man hører om f. Eks. Sygdom hos Folk, man kender.

— Har De aldrig følt Hjemve?

— I de første Aar længtes jeg aldrig efter Danmark — saadan. Men i det lange Løb kommer man til at savne Landet her. Jeg drømte især om en lang regnvaad Gade med Biler, — jeg er Bymenneske, og Regn har vi aldrig paa Grønland ... Og min Kone og jeg kunde have Hallucinationer om en Gadelygte, der spejler sig i regnblank Asfalt. Det var forbudt mellem hende og mig at tale om det. Vi kunde ikke taale det ...

Man bliver hjemløs.

Til Slut siger Dr. Bay-Schmith:

— Sydgrønland er et skønt Land og meget venligere, end man tror her hjemme. Vi har Køer og Høns; i Marts Maaned i Fjor, da man døjede Isvinter her, sad vi i vor Have i Julianehaab og nød Solskinnet — og om Sommeren bader vi i Fjor-

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Aftenbladet

skriver den 28 APR. 1930

Ti Aar paa Grønland.

Distriktslæge Erik Bay-Schmith fortæller.

Den hjemvendte Lægefamilie fra Grønland, Dr. Erik Bay-Schmith og Frue Lillian, f. Møllerup, og Sønerne Troels og Jørgen, fotograferet i en Have paa Egernevej.

Dr. Erik Bay-Schmith, som nylig er vendt hjem til Danmark efter i en halv Snes Aar at have virket som Distriktslæge paa Grønland, er en frisk og energisk Mand omkring de fyrrer, jævn og ligefrem, præget af Livet i det Fri og under ugæstmilde Kyster, og af og til med Videnskabsmandens skarpe Blik i de kloge Øjne. Jeg beder ham fortælle om sine Grønlands-Aar, og han begynder:

— Jeg kom derop under Lægestrejken i 1920 som Vikar — og tre Aar efter, da Forholdene blev ordnet med Lægeforeningen, fik jeg fast Ansættelse som Distriktslæge i Julianehaab.

Det er det største Distrikt paa Grønland og rummer en Fjerdedel

sætte dem ind i Hygiejnens simpleste Regler, idet jeg holdt en Del Fordrag. Samtidig tog jeg et Arbejde op som Læge, — jeg indførte at rejse om Vinteren med Motorbaaden, hvad man ikke havde gjort før, og jeg fik Patienternes Antal forøget, saa der nu er to Sygehuse i Julianehaab med 35 Senge, mens et tredje med 25 Senge er under Opførelse. Endvidere har vi faaet en langt større og bedre Motorbaad, saaledes at man nu kan sige, at vi staar langt bedre i Rapport med Befolkningen. Det vanskelige ved Lægegeringen paa Grønland er de store Afstande. Jeg rejser aarlig 3000 Kvartmil, — ja, det svarer til en kvart Jordomsejling.

— Saa har De ikke været meget

Bladet:

Aftenbladet

skriver den 28 APR. 1930

Ti Aar paa Grønland.

Distriktslæge Erik Bay-Schmith fortæller.

Den hjemvendte Lægefamilie fra Grønland, Dr. Erik Bay-Schmith og Frue Lilian, f. Møllerup, og Sønerne Troels og Jørgen, fotograferet i en Have paa Egervej.

Dr. Erik Bay-Schmith, som nylig er vendt hjem til Danmark efter i en halv Snes Aar at have virket som Distriktslæge paa Grønland, er en frisk og energisk Mand omkring de fyrrer, jævn og ligefrem, præget af Livet i det Fri og under ugæstmilde Kystrer, og af og til med Videnskabsmandens skarpe Blik i de kloge Øjne. Jeg beder ham fortælle om sine Grønlands-Aar, og han begynder:

— Jeg kom derop under Lægestrejken i 1920 som Vikar — og tre Aar efter, da Forholdene blev ordnet med Lægeforeningen, fik jeg fast Ansættelse som Distriktslæge i Julianehaab.

Det er det største Distrikt paa Grønland og rummer en Fjerdedel af hele Landets Befolkning. I 1920 var der i Julianehaab et lille Sygehus med 15 Senge, og saa var der en lille Motorbaad, som Distriktslægen kunde gøre sine Rejser i. For Resten var det inden Radioens Tid, saa Forholdene var i det Hele og store ret vanskelige ...

Lægerejser paa 3000 Kvartmil.

Jeg begyndte straks et oplysende Arbejde blandt Befolkningen for at

sætte dem ind i Hygiejnens simpleste Regler, idet jeg holdt en Del Foredrag. Samtidig tog jeg et Arbejde op som Læge, — jeg indførte at rejse om Vinteren med Motorbaaden, hvad man ikke havde gjort før, og jeg fik Patienternes Antal forøget, saa der nu er to Sygehuse i Julianehaab med 35 Senge, mens et tredje med 25 Senge er under Opførelse. Endvidere har vi faaet en langt større og bedre Motorbaad, saaledes at man nu kan sige, at vi staar langt bedre i Rapport med Befolkningen. Det vanskelige ved Lægegeringen paa Grønland er de store Afstande. Jeg rejser aarlig 3000 Kvartmil, — ja, det svarer til en kvart Jordomsejling.

— Saa har De ikke været meget hjemme?

— Nej — Halvdelen af den Tid, jeg har været paa Grønland, har jeg tilbragt i Motorbaad.

— Hvem bestyrer Sygehuset, naar Distriktslægen er ude?

— En Reservelæge og en Sygeplejerske, begge danske. For Resten er der fem til syv grønlandske Elever. En af dem har faaet sin Uddannelse i Danmark, de andre er uddannet i Julianehaab ... De kommer senere ud som Jordemødre.

ikke længer gaar og smider med deres Affald. Det er ikke langt fra, at de gaar rundt i Bakterie-Angst, som Folk her i Landet i 90'erne. De er meget bange for at overtræde Reglerne for Hygiejne.

— Doktoren har ogsaa udført et videnskabeligt Arbejde paa Grønland.

— Jeg har arbejdet med Immunitets-Undersøgelser, for at faa konstateret, hvor stor Modstandskraft Grønlanderne har overfor de forskellige europæiske Sygdomme. Det har sin Interesse, hvis Landet skal aabnes. For Resten har jeg ogsaa drevet Blodtype-Undersøgelser deroppe.

— Man siger, at Blandingen mellem Grønlandere og Nordeuropæere er udmærket.

— Ja — og det er rigtigt. De er langt lettere at bringe ind under civiliserede Former end de rigtige Eskimoer, der jo har en grundfæstet Nomadetilbøjelighed og Frihedstrang. For Resten har Grønlanderne en højt udviklet Moral, den er bare ganske forskellige fra vor, og vil man bedømme Grønlanderne etisk, maa man betragte dem som — Grønlandere —

Radio er baade godt og ondt.

— Hvordan lever de Danske paa Grønland? spørger jeg. Nu har de jo faaet Radio ...

— Ja — faktisk hele Grønland faar dagligt Nyhedsstof. Det har sine Fordele. Men paa den anden Side er Freden brudt. Det havde sin Charme at være uden Forbindelse med Europa, den ene Dag gik som den anden, Vinteren fløj. Man savnede aldrig Forbindelsen med Europa, fordi man vidste, man ikke kunde faa den ... Det er baade godt og ondt at faa de daglige Meddelelser hjemme fra. Man staar dér uden at kunne gribe aktivt ind, naar man hører om f. Eks. Sygdom hos Folk, man kender.

— Har De aldrig følt Hjemve?

— I de første Aar længtes jeg aldrig efter Danmark — saadan. Men i det lange Løb kommer man til at savne Landet her. Jeg drømte især om en lang regnvaad Gade med Biler, — jeg er Bymenneske, og Regn har vi aldrig paa Grønland ... Og min Kone og jeg kunde have Hallucinationer om en Gadelygte, der spejler sig i regnblank Asfalt. Det var forbudt mellem hende og mig at tale om det. Vi kunde ikke taale det ...

Man bliver hjemløs.

Til Slut siger Dr. Bay-Schmith:

— Sydgrønland er et skønt Land og meget venligere, end man tror her hjemme. Vi har Køer og Høns; i Marts Maaned i Fjor, da man døde i Vinter her, sad vi i vor Have i Julianehaab og nød Solskinnet — og om Sommeren bader vi i Fjorden og tager Solbad paa Klipperne.

For Resten er der det ulykkelige, naar man har været paa Grønland en Tid, at man bliver hjemløs, Grønlands skønne Natur og smilende Befolkning drager, Hjemlandet drager ogsaa — man kommer til at høre hjemme midt ude paa Atlanterhavet ...

Steer

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Morgenbladet

skriver den *29 NOV. 1929*

medan De grønlandske Hunde som Tyfus-Smittebærere.

En vigtig Opdagelse i Kampen mod Tyfus'en,
der var en Svøbe for Grønlænderne.

„Disko“ kom hjem i Aftes efter en stormfuld Rejse.

I Aftes ankom Grønlandske Handels Motorskib „Disko“ hertil, og hermed er det sidste af Handels Skibe kommet hjem for at gaa i Vinterhi til Foraaret.

Endnu er tilbage C. K. Hansens „Elsborg“, der er chartret af Handelsdelen til en Rejse til Grønland og ventes hertil om nogle Dage.

„Disko“s Fører, Kaptajn H. F. V. Hansen, var lige kommet indenfor Døren i sit Hjem, da vi vekslede nogle Ord med ham om Rejsen.

Der var 58 Passagerer med „Disko“ herved, og de har ikke haft nogen behagelig Rejse, hvad Vejret angaar. Det har vekslet fra Orkan til Østenstorm og Taage; men fra-regnet de Ubehageligheder, der følger hermed, er Rejsen gaaet uden Uheld af nogen Art.

Blandt Passagererne var Landsfoged i Godthaab, Oldendov, som tidligere hed Honoré Petersen, men nu har taget Navneforandring. Ogsaa cand. jur. Berthelsen, der har fungeret som Landsfoged i Godhavn, var med hjem og endvidere Ingeniør Fæster, der har tilbragt Sommeren deroppe med Henkogningsforsøg af Helleflynder og efter Sigende har opnaaet gode Resultater.

Lederen af den meteorologiske Station paa Diskøen, Magister Porsild, var sammen med sin Frue ogsaa med hertil, medens deres Datter, der er Økonoma ved Præsteseminariet i Godthaab, bliver deroppe i Vinter. Og endelig var der blandt Passagererne den unge Læge Krogh-Lund, som har opholdt sig i Grønland i 1½ Aar for at foretage bakteriologiske Forsøg angaaende Tyfusepidemiernes Smittekilder.

Man har hidtil ikke troet, at Hundene deroppe var Smittebærere; men Hr. Krogh-Lunds Undersøgelser har godtgjort, at Tyfusbacillerne udmærket kan trives i Hundenes Indvolde. Hermed er der gjort et vigtigt Skridt til Bekæmpelse af Tyfusepidemiernes, der hidtil har væ-

ret en Svøbe for den grønlandske Befolkning.

Blandt Passagererne var endvidere Overstyrmand Rosfeldt, der i Sommer førte den lille Kystdamper „Hvalen“ derop, samt Kaptajn Larsen og Besætningen paa Hvalfangerskibet „Sonja“, der bliver deroppe til næste Aar, naar Hvalfangsten igen tager sin Begyndelse.

Det var mørkt, da „Disko“ kom ind i Havnen, og den forøjede derfor ved Nordre Toldbod, hvor Passagererne gik i Land og blev modtaget af deres Paarørende, som var glade ved at se dem i god Behold.

Lert.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

24 JUL 1929
skriver den

Bekæmpelsen af Tyfus og Tuberkulose paa Grønland.

Sundhedsstyrelsen sender en ny Læge derop til 1. September.

Den unge Aarhuslæge, Bakteriologen Bjørn Kristensen, Søn af Overlærer K. P. Kristensen, rejser den 1. September til Grønland, hvor han i et Par Aar skal søge at bekæmpe den Tyfus og Tuberkulose, som hersker blandt Befolkningen deroppe.

I Anledning af det nye Fremstød mod Dødeligheden i Grønland har vi spurgt Kontorchef Nielsen i Sundhedsstyrelsen, hvornaar den systematiske Undersøgelse og Bekæmpelse af disse Sygdomme fra Styrelsens Side begyndte blandt Eskimoerne.

I 1926 blev de sørgelige Forhold gjort bekendt for Indenrigsministeriet og allerede Aaret efter forelaa en Indstilling fra Sundhedsstyrelsen om en nøjere Undersøgelse i Grønland. Samme Aar rejste Dr. K. A. Jensen derop for at foretage de indledende Arbejder, og det viste sig, at der var haardt Brug for Lægehjælp. Tyfus og Tuberkulose kunde i Ly af den daarlige Hygiejne trives bedre end andre Steder, og Smittebærere, der ikke selv følte sig syge, fandtes i stort Tal. Det blev derfor besluttet at fortsætte med Undersøgelserne, og i 1928-29 har Dr. Krogh-Lund været i Jacobshavn, Christianshaab og andre Distrikter. Undersøgelsen af Beboerne omfatter herefter ialt 227 Personer. Men der er store Vanske-

ligheder at overvinde, forinden der kan sættes tilstrækkeligt ind mod de hærgende Sygdomme. De lokale Forhold stiller sig saaledes meget hindrende, men nu haaber vi, at den nye Læge, som sendes derop i Aar, kan gøre en god Indsats i Fortsættelse af de allerede foretagne Undersøgelser.

CL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Socialdemokraten

14 JUNI 1929
skriver den / 192

Soc.-Dem. Kronik, den 14.-6.-29.

Moderne Lægeproblemer paa Grønland.

Af Distriktslæge Erik Bay-Schmidt, Julianehaab.

Som Europæer, som Dansk, som læge og specielt Grønlanderlæge maa jeg nu Aar føle jeg det som min pligt at give Offentligheden et lille indblik i de Opgaver og det Ansvar, Læge paadrager sig ved at vie Liv til Grønland.

Det bliver dog langt fra en fuldstændig Redegørelse, idet jeg navnlig lægge Vægt paa, hvad de sidste ti års rivende Udvikling har rejst de store Problemer, medens de mange mindre kum berøres. Der er talt meget om den lavtstaaende Hygiejne blandt Grønlanderne, men selve Kalamiteten er maaske ikke saa kendt. Det skyldes nu ikke alene den almindelige Misforstaaelse, at Grønlanderne er ens over hele Grønland, og nærmest opfattes som et folk med de hyppigt beskrevne

mere eller mindre vilde Eskimoer. Eskimoerne findes endnu i Grønland spredt over den uhyre Kyststrækning i smaa isolerede Bopladssamfund, — men Grønlanderne fra i Dag tilhører en Blandingsrace, saaledes som vi finder den ved de større eller største Pladser, der har direkte Skibsforbindelse med Europa (Kolonierne). Han er mere Europæer end Eskimo i Tanke- og Levesæt, og som statsløst Funktionær (Handelsbestyrer, Tømrer, Smed og fast ansat Arbejder) eller som produktiv Erhverver (Fisker eller Faareavler) fører han allerede den lille Funktionærs eller Erhververs Smaakaarstilværelse i en evig Kamp med det aarlige Budget. Men selv om han er smaat kørende, har han dog rede Penge til Dagen og Vejen og sætter en Ære i at

holde sig Fattigpræget fra Døren. Hans Hus minder mest af alt om velholdte Kolonihaveleysthuse paa 1—3 Værelser, ofte flunkende rene og hvidskurede indvendig, og hans Tøj (danske Bukser og Bomuldsamdrak) er hverdagslappet og søndagsrent. Dette gælder ikke alene de udtalte Blandinger, men ogsaa dem af mere ren eskimoisk Herkomst og som endnu midt i »Bylivet« bevarer det nationale Erhverv, selv om det er moderniseret som kombineret Sælfangst og Fiskeri. Ved Salg til Funktionærerne og Handelen af deres Vildt- og Fiskeoverskud har de daglig rede Penge mellem Hænder, og lidt ofres saa altid paa Renlighedens Alter.

Jeg tør paastaa, at disse Smaaborger i de nyfødte grønlandske Samfund viser ganske forbavsende Anlæg og Sans for Hygiejne og staar nu som en levende Protest mod den gamle Opfattelse af Grønlanderne.

Tilsyneladende anderledes stiller det sig med Grønlandernes Stamfædre Eskimoerne. Paa de smaa, sjældent besøgte Bopladser, hvor Tørvehytterne endnu findes, og hvor

Varme, Sæbe og Vand er en Luksus, bliver Renlighed selvsagt en utidig Flothed. Sorgløst bolttrer man sig gennem Tilværelsen og er glædest, naar man kan æde sig paa Hovedet tværs igennem et raadtent Hvalskrot, — her er ingen Hæmminger i Form af fæderværdigende Fedtepletter paa Tøjet eller Urinstank fra velgarvede Skindbukser, — her er alle lige i Sult og Kulde som i herlig Overflod.

En lykkeligere Naturtilstand kendes ikke, men den hvide Mands Nærhed kræver enten Eskimoens Liv eller hans Indordnet sig under europæiske Samfundsformer og Disciplin.

*

Hygiejnens Maal er mangelunde, men populært kan de sammenfattes under ét som vort Samfunds Forholdsregler, Profylaks mod ødelæggende Sygdomme og Epidemier. Midlerne, man anvender, er dels direkte beskyttende, idet Befolkningen maa underkaste sig Samfundets almen-gavnige Sundhedsvedtægter (Afløb-ernæringskontrol), dels mere indirekte, idet den individuelle Modstandskraft mod Infektioner søges

forhøjet ved de bekendte Krav om Lys, Luft, Renlighed og hensigtsmæssig Ernæring.

Ved Hygiejnen værges Individet sig med andre Ord mod de utallige Farer (Pest, Kolera, Tyfus, Tuberkulose osv.), en Sammenhængning frembyder, og muliggør faktisk den enorme Befolkningstæthed i de moderne Samfund. Nu er det saa heldigt, at Hygiejnen hos os har forstået at følge Tret med Udviklingen, men ser vi paa Forholdene i Grønland, stiller Sagen sig anderledes.

Vel er den hygiejnisk højtstaaende Blandingsrace ved Kolonierne gennem vor Kolonisation i 200 Aar naaet langt frem, hvad det smukke Fødselsoverskud bevidner — og man maa forestille sig, at de to modsat rettede Faktorer, nemlig Smittekilderne og Hygiejnen, holder hinanden i Skak. Men forrykkes nu de ene Ligevægt ved, at Forbindelsen med Omverdenen stiger samtidig med, at Distancen Europa—Grønland forkortes (hurtiggaaende Dampere), maa vi vente, at denne Forøgelse og Forværrelse af Smittevejene vil betyde en Fare. En

sørgelig Illustration til denne Paastand kan snart sagt hentes fra alle Naturfolk, men en nærliggende Parallel har vi i Labradoreskimoerne. I et efter grønlandske Forhold rivende Tempo blev disse Eskimoer bragt paa et højt, men uensartet (stor Fattigbefolkning) økonomisk Plan med uindskrænket Handelsforbindelse med Omverdenen, men i det sidste Decennium hærger de af decimerende Epidemier (Syfilis og Influenza), der har lagt store Dele af Kysten øde.

Faren er dog næppe overhængende i den jævnt velhavende Kolonibefolkning i Grønland. Ydermere er der af Lægerne gjort et stort oplysende Arbejde, saaledes at Grønlanderne langt fra er ukendte med Bakteriernes Liv og Færd. Tværtimod sporer man nu flere Steder en overdreven Bakterieangst, der ganske kan parallelliseres med en lignende Bevægelse i Europa for 40—50 Aar siden.

Noget andet er, om Infektioner som Difteritis, Skarlagenfeber, Meningitis og Kighoste, der alle enkelte Gan-

ge har faaet Indpas og da var relativt godartede, ikke under mere direkte Smitteforhold kan blive skæbnesvangre. Som Skræmmebillede har vi her den berømte Mæslingeepidemi paa Færøerne i Midten af forrige Aarhundrede, der bortrev store Dele af Befolkningen trods dens godartede Forløb i Europa.

Ved disse Sygdomme gælder det først og fremmest om at øge Befolkningens Modstandskraft, dens Immunitet, ligesom Bekæmpelsen af den udbrudte Epidemi stiler mod samme Maal. Det afgørende er dog, med hvor stor en Immunitet vi paa Forhaand kan regne, og i en isoleret Befolkning vil man altid befrygte, at den praktisk taget er lig Nul. I store, tætbebyggede Samfund udsættes Befolkningen nemlig daglig for Anstrib af disse Sygdommes Bakterier, og herigennem opnaar de fleste Mennesker en saa høj Immunitet, at Sygdommen, naar den overhovedet er paaviselig, forløber let.

At man dog ikke behøver at se afgjort pessimistisk paa Grønlands Fremtid, skal jeg senere vise, her

skal jeg kun gøre opmærksom paa, at Skibsforbindelsen gennem de sidste 100 Aar og den tilsvarende Vækst i Hygiejnen apriori skulde stille Kolonibefolkningen relativt gunstigt.

*

Grænsen mellem den grønlandske og eskimoiske Befolkning er selvfølgelig flydende, men epidemiologisk set man Skillelinjen trækkes mellem de direkte besejlede og ikke besejlede Bosteder. Da vi nu har drøftet Spørgsmaalet om Grønlandernes Immunitet og Hygiejne i Forhold til et eventuelt udvidet Samkvem med Omverdenen, bliver det næste Problem, der skal rejses her: Om Eskimoernes hygiejniske Standard og hele økonomisk-socialt Udvikling tillader en Udvidelse af Samfærdselsmidlerne.

Som mit indledende Eksempel viser, er Eskimoernes Hygiejne temmelig minimal, og kaster man disse Naturbørn paa Hovedet ind i et trafikeret Samfund, vilde Resultatet — grundet paa de øgede Smitteveje — blive skæbnesvangert for Befolkningen. Et uhyggeligt Tilfælde i denne

Henseende har vi i Beskrivelsen af nogle Østgrønlanderes Konebaadsbesøg paa Vestkysten. Det var længe før Holm opdagede Angmagsalik, at tre Baade herfra begav sig paa Vej mod de lokkende Butiker, man havde hørt om langt mod Syd og Vest. To Aar efter naaede de rundt Kap Farvel og til deres Ønskers Maal Udstedet Ilua. Efter at have fyldt Konebaadene vendte de og begyndte Hjemreisen, men under Opholdet var de blevet smittede af Forkølelse — en ellers ganske banal Snue med Hæshed og i værste Fald Bronchitis som man baade dengang og nu kender den fra Vestkysten. Blandt de ganske uberørte Østgrønlandere virkede Epidemien derimod som en Pest, der dræbte saa mange, at der kun var Besætning til én af Baadene paa Resten af Vejen.

Men trods disse Forhold epidemiologisk set ikke er meget forandrede fra dengang, kan vi paa den anden Side ikke vente de 200 Aar, det har taget at løfte Kolonibefolkningen ud af »Naturens Favntag«.

Grønlands Styrelse har derfor —

og fuldt berettiget — taget Sagen op paa betydelig kortere Sigt. Spredt over de uhyre Kyststrækninger er der i de sidste Aar oprettet Fiskestationer, hvortil Befolkningens Fangst strømmer ind og bringer Pengene ud til Omsætning i Butikerne. Selvfølgelig suger disse Stationer de Indfødte til sig, gamle Bopladser paa 30—100 Mennesker nedlægges, og store, helt nye Pladser paa indtil 300 Individuer opstaar — Pengestrømmen beruser, og Eskimoerne fester i Ohokolade og Tobak. Det er det første forvirrende Stadium, vi nu oplever deroppe, inden Forstaaelsen af Økonomi, Samarbejde og haandværksmæssig Specialisering dukker op af Kaos. Farten mod dette Maal er forbløffende for Grønland og Indsatsen stor, men Risikoen er ringe, dersom Hygiejnen følger med.

Men hvilken Opgave ligger ikke her for Landets Læger, og hvor betydningsfuld er den ikke for hele vor Kolonisation?

Alene Ernæringen af disse Opkomlinge kræver en ikke almindelig Indsigt i Fysiologien. Man maa erindre,

at Befolkningen pludselig skal gøre Springet fra Sælkød og Spæk som Hovedernæringsmiddel til næsten ren Fiskekost (Fiskeaffald fra Renseri!), da deres endnu manglende Sans for Dagen i Morgen kun sjældent levner dem Midler til Rugbrød og Fedt som Reservekost. Endvidere maa vi regne med, at denne Sammenhobning af hygiejnisk set udisciplinerede Individuer vil føre til Udbredelse af visse Infektionssygdomme (Tuberkulose, Tyfus, Rosen o. a.), ligesom den individuelle Modstandskraft muligvis er svækket i en saadan Overgangstid. Endelig staar vi overfor Problemet Spædbarnsernæringen, idet der — ved en stor nyoprettet Fiskeplads — har vist sig Tegn paa, at Modernælken lider under de nye Forhold.

Her staar vi Læger med andre Ord overfor Problemer, hvis Løsning kræver en ikke ringe Udfoldelse af Energi og Specialviden. Men jeg tror desværre, at de fleste Spørgsmaal ikke kan løses med absolut Sikkerhed for Resultatet. At man dog skal gaa saa langt frem — søge saa dybt — som vor nuværende Videns overblikket til-

lader, førend vi med rolig Samvittighed kan se Udviklingen fortsat — betragter jeg som givet.

I en følgende Kronik skal jeg derfor opridse, hvad der gøres, og hvad vi bør lægge Vægt paa i vor Kamp for at bringe Grønlands eskimoiske Befolkning frelst gennem Brændingen, gennem Ophævelsen af Monopolet til Grønlands uidskrænkede Samkvem med den civiliserede Verden.

E. Bay-Schmidt.

Hvis Danmark lukker op for Grønland

„Kun vidtgaaende hygiejniske Foranstaltninger vil kunne
hindre en Decimering af den indfødte Befolkning“,
siger Distriktslægen fra Julianehaab.

Distriktslægen fra Julianehaab, Dr. Bay-Schmidt, der for Tiden er hjemme paa en Embedsrejse, sidder og taler om Grønland, om det lukkede Land og om, hvad der vil ske, hvis Landet bliver lukket op.

— Det kunde ikke falde mig ind at udtale mig for eller imod et aabent Grønland i Almindelighed, mine Meninger beholder jeg for mig selv, siger Dr. Bay-Schmidt, jeg vil kun som Læge — og som Læge, der er kendt med Forholdene deroppe — slaa fast, at der er en Række Problemer, der først maa klarlægges. Og naar det er gjort, vil man fra dansk Side forstaa, at Grønland ikke kan blive et aabent Land, førend der er truffet vidtgaaende hygiejniske Foranstaltninger ... Véd De, hvorledes det gik i Labrador? ... Der blev ogsaa givet los, og de smitsomme Sygdomme hærgede i den Grad, at der nu kun er en Tredjedel af det oprindelige Indbyggerantal tilbage, og store Strækninger er yderst sparsomt eller slet ikke befolkede ... vi vilde risikere det samme i Grønland.

Eskimoernes Modstandskraft.

— Det er ikke saa meget Befolkningen ude i Distrikterne, de rene Eskimoer, der er Grund til at være bange for. Den primitive Befolkning synes at have en vis Modstandskraft mod en Del Infektionssygdomme, deriblandt Difteritis. — Jeg har netop med Hensyn til denne Sygdom anstillet en Pække Undersøgelser, som jeg vil offentliggøre i „Ugeskrift for Læger“ ... Jeg er saa heldig stillet, at jeg i mit Distrikt ved Kap Farvel, har den største rene Eskimostamme, der findes i Grønland, den er paa 1100 Medlemmer. Ejendommeligt er det, at Eskimoerne først erhverver deres Immunitet mod Difteritis i Pubertetsalderen, vi synes her at staa over for en ligefrem konstitutionel Immunitet ... Men medens de Eskimoer, der lever et primitivt Liv, altsaa er i Besiddelse af en vis Modstandskraft over for smitsomme Sygdomme, er der tydelige Tegn paa, at de svækkes, saa snart de sammenhobes i større Samfund eller faar en mere sammensat, mere civiliseret Kost ... Syfilis er saaledes en Sygdom, der overhovedet ikke eksisterer hos Eskimoerne, og Gonorrhé optræder kun i ganske lette Tilfælde, der er uden Komplikationer og helbredes af sig selv ... Derimod har jeg blandt de Eskimopiger, der tjente i danske Huse og levede af dansk Kost, truffet svære Underlivsbetændelser af gonorrhøisk Oprindelse ... Der er ogsaa andre Eksempler paa, at en Epidemii faar frit Spil over for den Del af Befolkningen, der lever i Kolonierne, altsaa ikke de spredte og isolerede Eskimoer i Landdistrikterne ... I 1925 var der paa Grønland en alvorlig Epidemii af Rosen, saa alvorlig, at den gjorde det af med vort pæne Fødselsoverskud.

Grønlands egne Epidemier.

— Hvilke Infektionssygdomme findes til Stadighed paa Grønland?

— Vi har Tyfus, den epidemiske

Distriktslæge Bay-Schmidt.

Hjerne- og Rygmærvsbetændelse, Kighoste, Tuberkulose — som der nu bliver taget kraftigt fat paa deroppe — og de regelmæssigt tilbagevendende Forkølelsesepidemier. Forkølelse er paa Grønland en udpræget og bestemt afgrænset Sæsonsygdom ... Det vil med andre Ord sige, at man paa Grønland vilde være i Stand til at studere Forkølelsens Væsen og Aarsager bedre end alle andre Steder.

— Er det Kostens Sammensætning, der gør Eskimoerne saa modtagelige for Sygdom?

— Ja, det er netop et af Problemerne ... Da Styrelsen anlagde de store Fiskeripladser, sugede de en Del af Landbefolkningen til sig, og disse Eskimoer gik derved fra at være bosiddende over til at leve af Fisk og tilmed nærmest Fiskeaffald. Det har vist sig, at de trives daarligere, de er mere sløve og træge. Er det Kostens Skyld? Jeg véd det ikke, men jeg véd, at der her paa Kostomraadet er en Række Problemer, som vilde være af den største Interesse for alle Ernæringsfysiologer.

Et lægevidenskabeligt Centralinstitut.

— I det hele taget, fortsætter Dr. Bay-Schmidt, er Forholdene paa Grønland saaledes, at der for Bakteriologer, Fysiologer og Epidemiologer ligger ganske fortræffelige Arbejdsfelter, der kunde give Resultater af den allerstørste Betydning ... Selv har jeg, som allerede nævnt, foretaget forskellige videnskabelige Undersøgelser, men dels u. jeg paa nogle Omraader Dilettant, dels savner jeg Laboratorier, og endelig tager min praktiske Lægegerning — jeg har det største Distrikt i Grønland — selv en jeg nu har en Reservelæge til Hjælp, selvfølgelig største Delen af min Tid. Naar jeg alligevel har naaet noget, kan jeg takke Serum instituttet og først og fremmest Dr. Th. Madsen for det, Institutet har foretaget Analyser for mig, og Dr. Madsen har ansporet og opmuntret mig ... Det er ogsaa lykkedes Serum instituttet at faa Styrelsens Tilladelse til at sende en Bakteriolog til Grønland. Dr. med. K. A. Jensen, en Søn af Prof.

Ad. Jensen, har været ved Jakobshavn, hvor der til Stadighed er Tyfus, og han paaviste, at det skyldes en Række Bacillærer ... Men alt det er kun lidt og spredt ... Danmark burde paa Grønland oprette et lægevidenskabeligt Centralinstitut — det er en Opgave, som det efter min Mening er vor Pligt at tage op. Der vilde herfra kunne gøres et Arbejde af den største Betydning til Forstaaelsen af de infektiøse Sygdommes Forhold.

Boligforhold og Bacilskræk.

— Hvilke Foranstaltninger vil være nødvendige for at hæve Hygiejnen paa Grønland?

— Først og fremmest bedre Boligforhold, svarer Dr. Bay-Schmidt, dernæst Kloaker, et ordentligt Drikkevandssystem ... kort sagt de samme Foranstaltninger, der er foretaget i ethvert andet civiliseret Samfund ... Særlig vigtigt er i Grønland et gennemført Oplysningsarbejde, som kan bibringe Eskimoerne hygiejnisk Forstaaelse og hygiejnisk Disciplin ... Selv har jeg holdt en Række Foredrag om Bakterier, og Følgen er, at der ligesom her i Firserne er vokset en overdreven Bacillefrygt frem ... Grønlanderne ser nu Baciller alle Vegne ... Jeg taler her om Kolonibefolkningen, de isolerede Eskimostammer savner endnu enhver Betingelse for at forstaa Hygiejens Betydning.

Skønhedsværdier og Turistland.

— Hvis Grønland blev lukket op, vilde det saa blive oversvømmet af Danske, tror De?

— Af Danske ... ja, ikke alene af Danske, men af alle Nationer. Verden vilde hurtigt faa Øjnene op for, at Grønland rummer Skønhedsværdier, som vi simpelt hen ikke har Raad til at undvære. Grønland vil blive et glimrende Turistland ... Besejlingsforholdene er ypperlige, der er enestaaende Sportsmuligheder ... Grønland vil som Turistland blive det samme for Amerika som Vestnorge for Evropa ... og de grønlandske Fjorde er langt, langt skønnere end Norges.

— Men der er koldt?

— Koldt? udbryder Dr. Bay-Schmidt, jeg bor paa samme Breddegrad som Oslo. I Marts sad vi i Julianehaab i fri Luft og drak Kaffe og hørte i Radio om Is-spærringerne i Danmark ... Og er det koldt, er det stille, vi har ikke den evindelige Træk, som man hernede kalder for Blæst.

Dr. Bay-Schmidt fordyber sig i Grønlands Lyksaligheder og kommer væk fra de store Problemer. Men i en nær Fremtid vil han nærmere uddybe og belyse dem i Politikens Kronik.

Fru Loulou.

CL. MØNT 4. KØBENHAVN
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

24 JAN. 1929

skriver den / 192

De slette Sundhedsforhold i Grønland.

Hvad der gøres fra Administrationens Side.
Byggeriet af Træhuse fremskyndes og der anlæg-
ges Vandværk ved Julianehaab.

Paa det Møde, Foreningen »Det nye Grønland« forleden holdt, rette-
de — som meddelt — Dr. *Barchalia*
en skarp Kritik imod de sundheds-
mæssigt set overordentlig slette For-
hold i Grønland, mod den over-
haandtagende Tuberkulosedødelig-
hed, mod det daarlige Drikkevand,
de mange Kønssygdomme osv. Han
krævede gennemført Sundhedsved-
tægter i Grønland efter dansk Møn-
ster.

Efter hvad »Kristeligt Dagblad« er-
farer fra kompetent Kilde, hævder
man imidlertid fra de danske Stats-
myndigheders Side, at der er gjort
og stadig gøres ikke saa ganske lidt
for at forbedre Forholdene i Grøn-
land i hygiejnisk Henseende. Man
henviser til, at naar de Læger, der
virker i Grønland, fremkommer med
Forslag til Reform, bliver disse
praktisk talt altid ført nd i Livet.

Det indrømmes, at Tuberkulose-
Dødeligheden i Grønland er meget
stor, men man søger nu at komme
dette Forhold til Livs, bl. a. gennem
systematiske Bestræbelser for at for-
bedre Boligforholdene i Grønland,
saaledes at Grønlænderne i Stedet for
mørke og højst uhygiejniske Jordhyt-
ter faar moderne Træhuse. Allerede i
1840'erne anstillede man Forsøg i
den Retning, bl. a. med at forære
Grønlænderne ret store Træhuse.
Men det viste sig da, at hvis Grøn-
lænderne om Vinteren ikke kunde
faa Husene tilstrækkeligt varme,
tog de ganske roligt alt indre Træ-
værk og brændte dette.

Nu har man opgivet den Udvej
gratis at give Grønlænderne Husene.
Man søger derimod at ophjælpe de-
res Eksistensmuligheder saaledes, at
de derigennem faar Indtægter nok
til, at de selv kan betale et Træhus
med ca. 1000 Kr., hvorefter de er me-
re interesserede i at vedligeholde det.
Byggeriet af saadanne Træhuse er i
de seneste Aar i god Fremgang. End-
videre er der overfor Børnetuber-
kulosen, delvis ved privat Initiativ,
med godt Held oprettet Børnesanato-
rier, som sikkert vil faa stor Betyd-
ning.

Overfor Klagerne over daarligt

Drikkevand henviser man til, at da
der ikke i Grønland findes Grund-
vand, og Brøndboringer saaledes kun
ganske faa Steder kan føre til noget
Resultat, er man henvist til at skaffe
sig Drikkevandet, enten ved at smelte
Is eller Sne eller ved at tage Vandet
fra Elve og Søer. I denne Forbindel-
se meddeles det os, at der i Aar ved
Styrelsens Foranstaltning vil blive
foretaget et Vandværksanlæg ved Ju-
lianehaab, hvor der er samlet 4—500
Mennesker. Vandet tages fra en Fjeld-
sø ovenfor Kolonien og føres gennem
en Ledning ned til Kolonien, hvor
det filtreres, før det anvendes. Viser
dette Forsøg sig vellykket, vil man
formentlig andre Steder i Grønland
gaa samme Vej.

Overfor Klagerne over, at Kønssyg-
domme hersker saa stærkt i den ind-
fødte Befolkning, fremhæver man, at
dette ganske vist er Tilfældet i Ju-
lianehaab-Distriktet, men ikke andre
Steder. Styrelsen og Grønlandske
Handel iværksætter en saa omfatten-
de Kontrol, at man næppe kan kom-
me videre, — Skibenes Besætninger
undersøges 2 Gange før hvert Skibs
Afrejse fra København, og alle Passa-
gerer, der gaar til Grønland, maa før
Afrejsten møde med Lægeerklæring,
som ikke maa være over 2 Dage gam-
mel. Mere vidtgaende Undersøgelser
kan næppe etableres.

Hvad endelig Spørgsmaalet om
Sundhedsvedtægter i Grønland an-
gaar, gør man fra kompetent Side op-
mærksom paa, at de grønlandske
Kommuneraad allerede nu har Be-
myndigelse til at udstede saadanne
Sundhedsvedtægter, og at Fremgangs-
maaden er bragt i Anvendelse adskil-
lige Steder.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Morgenbladet

22 JAN 1929
skriver den 192

De daarlige Sundhedsforhold paa Grønland.

Foreningen »Det ny Grønland« holdt i Aftes Møde i Wivels Selskabslokaler. Blandt de indbudte saas Peter Freuchen, Dr. Krabbe, Professor Knud Berlin, Inspektør Bendixen, Harry Søiberg og Folketingsmand Orla Jensen.

Efter at Formanden, Dr. Godfred Hansen, havde budt Velkommen, betraadte Kredslæge St. Barchalia Talerstolen og begyndte sit Foredrag: »Sundhedsforholdene i Grønland«, en trist men realistisk Skildring af Forholdene deroppe. Han indledede med at sige, at Dødeligheden i Grønland var dobbelt saa stor, om ikke større end herhjemme.

Efter at Dr. St. Barchalia havde endt sit Foredrag, talte Prof. Østginhil; han erklærede Kredslæge St. B.s Syn paa Forholdene i Grønland som sit eget.

Efter Prof. Østginhil talte Dr. Krabbe, dernæst Kontorchef Péttersen og Folketingsmand Orla Jensen.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skriver den **22 JAN 1929**

Sundhedstilstanden i Grønland.

Foredrag af Kredslege Barchalia

Foreningen „Det nye Grønland“ holdt i aftes et Møde hos Wivel, hvor Kredslege Barchalia talte om Sundhedsforholdene i Grønland.

Han begyndte med at betegne Sundhedsforholdene som meget slette. Der var stor Sygelighed og stor Dødelighed. Denne sidste var i Grønland mere end dobbelt saa stor som i Danmark.

Den hurtige Oprejse har fremmet Indførslen af epidemiske Sygdomme, saaledes at de allerfleste af dem nu har faaet fast Fodfæste paa Grønland. Af den Grund var der ikke Anledning til længere at fastholde „det lukkede Lands Princip“. Tuberkulose var som bekendt en Sygdom, der havde meget stor Udbredelse. Herhjemme regner man med, at 0,6 pCt. af Befolkningen led af Tuberkulose — i Grønland vilde man komme op paa Tal omkring 12 eller 14 pCt. Tuberkulosen er Landets onde Aand, der maa manes i Jorden. Der synes ikke at være sket noget Fremskridt paa dette

Område i Grønland i den Tid. Danskerne har været Kolonisatorer deroppe. Først i de allersidste Aar er der gjort et Arbejde for at komme Tuberkulosen til Livs.

Fattigdommen er i en meget væsentlig Grad Aarsagen til den store Sygelighed — sammen med den manglende Sans for Hygiejne. Nu er der ved Kolonierne kommet en Del Træhuse; men de har den Skavank, at de ikke kan opvarmes ved Tørv, der plejer at være det lettest tilgængelige Brændsel. Der kunde vel ogsaa ofres noget mere paa Rengøring af de offentlige Lokaler — en Forordning af 1917 fastsætter saaledes et Beløb paa 6 Kr. til Renholdelse af et Skolelokale.

Kredslægen tog dog det Forbehold i den Skildring, han gav, at det var 6 Aar siden han havde været paa Grønland. NB

Kommanderkaptajn Godfred Hansen takkede Indlederen. Saa længe Grønland drives efter de nuværende Principer kan det ikke blive et rigere Land.

Prof. Knud Berlin fortalte fra et Besøg i Julianehaab, at der paa Sygehuset var Plads til 39 Patienter — men der laa 76, de fleste lidende af Gonorrhé. NB

Dr. Krabbe havde været Læge paa Grønland for 26 Aar siden. Han havde samme Opfattelse af Forholdene deroppe som Dr. Barchalia. Det ser sort ud, men naar det er Tilfældet, var det da ikke et Forsøg værd at prøve med en radikal Kur. Men aabner man Landet, maa man regne med, at der vil gaa et vist Antal af Befolkningen som Sonofre for den frie Adgang til Spiritus.

Prof. Orla Jensen: Der maa være stor Mangel paa C-Vitaminer paa Grønland. En Del af Sygdommene hidrører formentlig derfra.

Kontorchef Petersen havde været en Række Aar i Grønland. Han nævnte, hvorledes den spanske Syge var kommet til Grønland trods Afspærringsbestemmelserne. Naar det ikke er bedre, kan vi godt lukke helt op. NB

EN TUBERKULOSE-PLAKAT I HVERT GRØNLANDSK HJEM!

Og Forsøg med Professor Calmettes Tuberkulose-
Vaccine.

UDTALELSER AF SUNDHEDSSTYRELSENS FORMAND
OG DIREKTØR DAUGAARD-JENSEN

Dr. med. Johs. Frandsen.

Paa et Møde i Aftes i *Det nye Grønland* tegnede Kredslæge Barchalia — der har en aarelang Lægegerning paa grønlandske Bopladser bag sig — et lidet lyst Billede af Sundhedstilstanden paa Grønland.

Dr. Barchalia nævnte, at 13—14 Procent af Befolkningen i de sydlige Bygder er angrebet af Tuberkulose, mens Tuberkulose-Procenten for Eksempel herhjemme er 0,6! Man kan vist regne med, sagde Dr. Barchalia, at 35 af 45 Boliger er tuberkulosesmittet!

Sanatorierne og Oplysningen er vore vigtigste Vaaben, siger Sundhedsstyrelsens Formand.

Fra dansk Side er Kampen mod Tuberkulosen i Grønland taget op. Grønlands Styrelse har i Samarbejde med Sundhedsstyrelsen indledt en omfattende Oplysningskampagne. Herom siger Sundhedsstyrelsens Formand, Dr. med. Johs. Frandsen følgende:

— Vi skal ind i hvert grønlandsk Hjem! Enhver Grønlænder skal vide, hvad Tuberkulosen er, hvorledes man beskytter sig imod den og endelig, hvordan man tager Kampen op. *Det er Maalet for vort Arbejde, der begyndte for Aar tilbage, men navnlig i de senere Aar er blevet stadig stærkere koncentreret.*

En Gang sidste Sommer sendte vi Maleren *Harald Møtkes Tuberkulose-Plakat* til alle grønlandske Bo-

pladser. I ti Bud, klare og letforstaaelige Ord, paa Dansk og Grønlandsk fortæller den om Tuberkulose-Faren. Den oplyser og den vejleder, og det maa altid være det første man gør i en Kampagne som denne.

Men desuden udretter de danske Læger paa Grønland, dygtige, interesserede Mænd, et stort og stærkt Arbejde, Børnesanatorierne ved *Sukkertoppen* og Umanak forer Kampen mod Tuberkulosen ud i Marken, og senest er Statens Seruminstitut gaaet ind i Arbejdet. De sidste to—tre Aar har udsendte Medarbejdere fra Serum instituttet — i Øjeblikket er det Dr. Krogh-Lund — udført et stadig paaskonnet Arbejde paa de grønlandske Bopladser. For Tuberkulosen er jo ikke Grønlands eneste Sygdom, ogsaa Tyfus'en optræder hyppigere der end de fleste andre Steder, og om den gælder det i alt Fald, at den kan standses i samme Øjeblik *Smittekilden* findes og lukkes. Her er det Serum institutets Arbejde sætter ind.

Alt dette er slet ikke Smaating, og vel er al Begyndelse svær, men hvordan begyndte ikke *Nationalfore-*

Sol og frisk Luft er vore bedste Hjælpere imod Brystsyge: vær derfor ude saa meget, det er Dig muligt. (Brudstykke af den grønlandske Plakat: Til Læresætninger om Tuberkulosen.)

ningen til Tuberkulosens *Bekæmpelse* herhjemme? Ogsaa den maatte kæmpe sig frem i mange Aar, men i Dag nægter jo ingen, at vi er naaet vidt.

Interview med Direktør Daugaard-Jensen.

Direktør Daugaard-Jensen Grønlands Styrelse understreger ligele-

des Betydningen af det omfattende sanitære Arbejde, der er i Gang.

— Paa alle Hospitaler, siger han, er der særlige Tuberkulose-Stuer, og Sanatorierne griber i sit Arbejde Ondet ved Roden. Kan Tuberkulosen hos *Børnene* slaas ned, er Sejren vundet, saa er Faren for, at den voksne Befolkning skal blive smittet ikke længere til Stede.

Netop i Øjeblikket har Serum instituttet et omfattende Arbejde i Gang paa Grønland. Man gennemprøver den franske Læge, Professor Calmettes Tuberkulose-Vaccine, som Alverdens Læger har taget imod baade med Anerkendelse og Interesse. Dette Arbejde er ikke sluttet endnu, men man venter sig meget af det.

Iøvrigt gjorde Dr. Barchalia i Aftes loyalt opmærksom paa, at hans Oplysninger allerede er nogle Aar gamle. Det bør man erindre ved Bedømmelsen af Sundhedstilstanden, og huske, at netop i de allersidste Aar er meget blevet anderledes.

Es.

GL. MØNT 4 KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Nationaltidende

22 JAN 1920

skriver den / 192

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

KRISTIANSTAD DAGBLAD

22 JAN 1929

skriver den / 192

Sundhedsforholdene i Grønland.

Foreningen »Det nye Grønland« holdt i Aftes i Wivels Lokaler Møde med Sundhedsforholdene i Grønland som Emne. Der var ikke mange til Stede, hvad vel Vejret og Influenzaen havde sin Part af Skylden for. Blandt de tilstedeværende saas Professor Orla-Jensen, Professor Knud Berlin, Peter Freuchen, Provst Storch m. fl. grønlandsinteresserede.

Fhv. Kredslæge i Grønland, Barchalia, talte. Han betegnede Sundhedsforholdene som meget slette. Dødelighedsprocenten er dobbelt saa høj som i Danmark. Naar der alligevel er Tilvækst i Befolkningstal, skyldes det den større Fødselshyppighed. Aar for Aar kommer flere Sygdomme derop og faar Hjemstedsret, saa af den Grund behøver man ikke at opretholde Monopolet. Tuberkulosen er Landets onde Aand; før den bliver manet i Jorden, kan der ikke blive Tale om virkelig Fremgang. Efter Dr. Rohleders Undersøgelser i Upernivik-Distriktet havde 12,7 pCt. af Befolkningen der Tuberkulose. Dr. Barchalia havde i Godthaabsdistriktet gjort den Erfaring, at af en Befolkning paa 1100 var 132 lidende af Tuberkulose. Desværre er der ikke sket nogen Ændring til det bedre i de 200 Aar, vi har koloniseret deroppe. Aarsagerne til Tuberkulosen var den megen Fattigdom, de daarlige Boliger, Vandforsyningens Primitivitet, den slette Hygiejne og den daarlige Folkeoplysning, Misbrugen af Tobak tæller ogsaa med. Maaske en Sundhedsvedtægt kunde virke gavnligt, men den vilde møde bitter Modstand. Fremfor alt er det bedre økonomiske Forhold, det drejer sig om. Sygehusene er ogsaa for smaa.

I Diskussionen deltog Professor Knud Berlin, Dr. Krabbe, Professor Orla-Jensen og Kontorchef A. C. Petersen.

Det nye Grønland arbejder for Ophevelse af Monopolet, og der blev ogsaa af det neutrale Emne: Sundhedsforholdene, taget Anledning til at pege paa dette som en Hjælp, formodentlig til bedre Fortjeneste. Dr. Krabbe fremhævede dog, at hvis Landet blev aabnet, og Spiritus blev til at faa frit, vilde en vis Procentdel af Grønlanderne blive Sonoffer.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den

22 JAN 1929

109

Sundhedsforholdene i Grønland.

Kreslæge St. Barchaglia i „Det ny Grønland“.

Foreningen „Det ny Grønland“ holdt i Aftes Møde i Wivels Lokaler. Tidligere Distriktslæge St. Barchaglia holdt et interessant og oplysende Foredrag om Sundhedstilstanden i Grønland. Dødeligheden er 30 pro mille dør i Modsætning til 11 pro mille i Danmark. Det er særlig Tuberkulosen, der raser. I Kolonien Godthaab er saaledes 14 pCt. angrebet af Tuberkulose, i Danmark 0,6 pCt.

Af 1000 Mennesker havde Taleren truffet 15 pukkelryggede som Følge af Tuberkulose i Rygsejlen. Sygdommen fandtes dog allerede paa Hans Egedes Tid og før ham. Den har vi ikke indført. Derimod er den uhyggeligt udbredte *Gonorrhé* bragt op med Skibene.

I Diskussionen deltog bl. a. Foreningens Næstformand, Kommanderkaptajn Godfred Hansen, Dr. Krabbe, Folketingsmand, Professor Orla-Jensen, Kolonibestyrer A. O. E. Petersen og Professor Berlin, og sluttelig besvarede Indlederen forskellige Spørgsmaal.

Indens Tegn budag 24.22 nr. 218

Tuberkulosen her- jer voldsomt paa Øst-Grønland.

**I en bygd er over 10 pct.
av befolkningen smittet.**

**De syke er fra 87 av bygdens
123 huser.**

Fra vor egen korrespondent.

Kjøbenhavn, 19. september.

„Nationaltidende” bringer iaften endel rystende oplysninger om i hvilken uhyggelig grad tuberkulosen er utbredt over store dele av Øst-grønland.

Det arbeide som i sin tid blev paabegyndt i Upernivik av dr. Rohleder med at opta en statistik over tuberkuløsens utbredelse paa Øst-grønland er nu paa det nærmeste avsluttet. Eksempelvis nævner „Nationaltidende” at der i en bygd med 1132 indbyggere blev konstateret ikke mindre end 123 tilfælder av den uhyggelige sykdom, derav 41 mænd, 68 kvinder og 14 barn, eller 10.7 procent av bygdens samlede befolkning. Dertil kom 30 tilfælder som man endnu ikke med fuld sikkerhet hadde konstateret. De 123 sikre tilfælder var fordelt paa 87 av bygdens 123 huser.